

Exercitia Spiritualia Ad Mentem Et Normam D. Ignatii

Conscripta & Adaptata Usui Personarum Ecclesiasticarum Pro sacra solitudine singulis annis ineunda, & in octo vel decem dies protrahenda

Maffei, Pietro Antonio

Augsburg ; Regensburg, 1740

VD18 80488145

Sacrorum Exercitiorum Pars III. complectens Considerationes Ecclesiasticis Personis tum in genere, tum in particulari adaptatas, & præcedentibus meditationibus respondentes.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-60305](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-60305)

tigerit, hoc non transfiliat, sed ibi confringat tumentes fluctus suos, & exiguis arenulis furorem suum confringi, & extingui sinat; & mare obedit ad nutum. *Præceptum posuit, & non præteribit.* Psal. 148. Imperat soli, ut zodiaci circulum sine vertigine percurrat, & suo ortu diem reducat: & sol obedit exactè: *ordinatione tua perseverat dies* Ps. 118. Imperat stellis, ut splendore suo noctis tenebras temperent, & nobis dormientibus vigilias agant; & obediunt ei sollicitè: *vocate sunt, & dixerunt: adsumus, & luxerunt cum jucunditate ei, qui fecit illas.* Baruch. c. 3. Verbò, omnes creaturæ, rationis expertes, sine omni mora obediunt ultrò voci Creatoris sui: *dixisti, & facta sunt, nec est, qui resistat voci tue.* Judith. c. 16. Solus homo qui rationis lumine ductus, præ omnibus aliis se Creatori subicere, & omnia ejus imperia avidissimè exhaurire deberet, succutit humeros, & jugum excutere parat, suam, non Dei sequens voluntatem. O detestabilem arrogantiam!

Sed repones, hoc argumentum nullius esse ponderis, non stringere. An mirum sit, quòd cæteris creaturis Deo fideliter obedientibus homo solus sæpè recuset obedire? solus homo inter has creaturas ratione, & libertate præditus, in suo positum habet arbitrio, num velit Dei mandatis parere; vel reluctari; cæteræ omnes & ratione, & libertate carent. Verùm audi,
 ipsa

ipsa ratio & libertas homini insita, hominem ad obedientiam Deo præstandam magis, & præ omnibus aliis creaturis, hac facultate destitutis obstringit.

Fingito, à Rege potente uni ex suis subditis in vasto suo regno nobile ac pingue feudum donari, alteri verò concedi, vile, & rusticanum prædium in emphyteusim; si primus contra dominum insurgat, eique perfidè bellum moveat; alter verò fide inviolabili adhæreat suo domino; an non illi suam perfidiam exprobraturus ita intonares? Rex supremus, Dominus tuus exaltavit, & vix non sibimet æquavit te, solo folio superior, & tu tantæ munificentia ita respondes? ingratiissime homunclo! vid'en socium tuum, qui fidem debitam & juratam servavit, integram & illæsam! credisne sufficientem fore excusationem, si rebellis subditus reponeret; mirum non est, quòd socius ille meus contra Regem arma non sumat; vires, & nervus belli, pecuniæ ipsi desunt, nec milites conscribere, alere, aut in aciem educere potest, quod tamen mihi facile est. Crediderim ego, te ex hac ipsa frivola excusatione ansam sumpturum concludendi, eum eo ipso ad majorem obstringi fidelitatem, & submissionem erga Regem, quòd plura, imò omnia ab ipso acceperit, & ipsius donò ac gratiâ id sit, quod est. Si Rex tuus non te ad eum evexisset honoris apicem, quem modò tenes, nun-

quam te illi tam pertrictè opponere fuisses ausus; nunc autem quia tecum tam liberaliter egit, tot bonis & donis te cumulavit, ad arma conclamas, & bellum infers Regi ac Domino tuo tam benigno, & benefico, turpissimæ perduellionis reus!

Similitudinem hanc tibi applica; quadrabit. Si Deus te rationis & libertatis usu privâsset, ut infantes, & amentes, non recusâsset Deo, & ejus justissimis subesse mandatis, sed quia te pleno rationis & libertatis usu dotavit, ideo illi resistere, & ejus jugum suave audes excutere? ille laudandus, qui potuit transgredi, & non est transgressus, & liberè facit, ut non possit transgredi.

II. Considera obligationem & necessitatem, quæ tibi incumbit, ut Deo subsis, & te sinas ab ipso regi ad libitum suum & non tuum, hac status tui conditione contentus.

Deus inter stellas creavit aliquas aliis nobiliores, & primæ magnitudinis, oculorum nostrorum spectacula, & oblectamenta: alias cælo suffixit tam exiles, ut libero oculo ne quidem videri possint. Inter planetas medium posuit solem aureo propriæ lucis thesauro divitem, infimo, & terræ vicinissimo situ collocavit lunam lucis egentem alienæ, quæ hanc stipem auream à sole emendicaret. Supremò locò cælum empyreum collocavit solidum nec minimâ terræ indigens ope; terram posuit scabellum pedum circa centrum mundi, variorum influxu-

um,

um, roris præcipuè indigentem, & sitientem.

Hunc ipsum modum, ac ordinem observat Deus cum hominibus tam in regimine civili, quàm in Ecclesiastico. Alios ad honorum & dignitatum apices, ad gubernacula Reipublicæ evehit, aliorum capitibus, à quibus adorantur, imponit, nulli subjectos; alios deprimat, & aliorum pedibus subternit, aliorum ope indigentes, & à quovis etiam minimo eorum nutu dependentes. Alios vult esse nobiles, illustri prognatos stemmate, alios ignobiles de plebe natos; alios divites, alios pauperes & mendicos; alios sanos ac robustos; alios debiles & ægrotos; alios felices & prosperâ semper fortunâ utentes; alios semper afflictos, & cum adversa & novercante fortuna luctantes. Omnis creatura rationis experta contenta est eo, quem Deus ipsi præfixit, locò; quidquid grave est, ubi determinatum sibi terminum, & centrum attingit, cursum & motum suum sistit, & quiescit, & si Peripateticis credere juvat, cum motu ipsam etiam gravitationem & motûs radicem amittit, quippe quæ finem suum unicum, propter quem indita fuerat, jam consecuta sit, & quietè possideat.

Ita oportet te quoque quietum, & contentum vivere in eo loco, officio & statu, tam in politica & sæculari, quàm in Ecclesiasticâ, & religiosâ republicâ, & hierarchiâ, omni deposita ulteriore inquietudine, aut

querela, si non detur ascensus ad altiora. Sic Paulus argumentatur & concludit ad Rom. c. 9. *Nunquid dicit figmentum ei, qui se finxit, quid me fecisti sic? an non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in honorem, aliud verò in contumeliam.*

III. Considera debitum, quo obstringeris, procurandi, & promovendi gloriam Dei. Finis omnium creaturarum est Deus. *Omnia propter semetipsum operatus est Dominus. Prov. 16.*

Quemadmodum creaturarum omnium principium & origo est Deus, ita earundem finis ultimus pariter est Deus, non tamen finis utilitatis, sed excellentiæ; licet enim Deus nec creaturâ, nec ulla re, vel operatione creaturæ opus habeat, nihilominus ab omnibus strictè exigit, ut Deum glorificent. Hoc tributum exactè pendunt cœli, cum planetis, & conjunctarum in firmamento stellarum manipulis, sive constellationibus: *Cœli enarrant gloriam Dei, & opera manuum ejus annuntiat firmamentum. Psal. 18.* Hinc David omnes creaturas indiscriminatim invitat ad Deum laudandum: *Laudate eum sol & luna Pl. 148.* cum omnibus aliis quas ibi enumerat. Davidem imitati sunt apud Danielelem tres pueri in fornace Babylo-nica, ubi c. 3. descriptum legitur mirabile illud Canticum, in quo ad laudes DEO dicendas excitant cœlum & terram, & omnia, quæ in eis sunt.

Ad tribunal te ipsum voca, & rigidè examina

mina, an in omnibus tuis operibus quæras gloriam DEI, & non potius tuam propriam. DEUS gloriæ suæ tenacissimus, & zelotypus æmulator est, quod ipsemet per Isaiam declarat Cap. 42. *Gloriam meam alteri non dabo.* Si tu ipsi de hoc thesauro aliquid clepis, & suffuraris, subtrahis ipsi id, quod unum ipsi potest subtrahi. Sed væt tibi! gloriâ, quam tam studiosè venaris in terra, nunc in tempore carebis in vita altera, in æternitate. Illis, qui vanam gloriolam, & laudem humanam aucupantur, dum eleemosynas distribuunt, orationes fundunt vel alia pia, & DEO alioquin grata opera exercere solent dissentè Christus prædicit Matth. c. 1. *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam.* Quam enormis stultitia, ut captes auram popularem, quæ statim instar fumi, vel vaporis tenuis evanescit, jacturam facere boni, ac præmii æterni!

Consideratio secunda.

Pro prima die, secunda.

De obligationibus, quibus homo Ecclesiasticus obstringitur, consideratus ut homo.

Tibi, quatenus homo es, triplex incumbit obligatio. 1. ut observes legem naturæ, 2. ut ducem sequaris rationem, non passio.

passionem, sive pravam inclinationem, ut imaginem Dei, animæ à Creatore impressam, magis semper perficere, & explore studeas.

I. Considera obligationem observandi legem naturæ, præceptis, decalogi comprehensam; hæc autem omnia pro scopo & fine habent amorem Dei, & proximi. Amorem divinum his dotibus instructum esse oportet,

1. Necessè est, ut sit amor amicitix, & non meræ concupiscentix; amor, qui te impellat ad benefaciendum, quantum potes, & non præcisè ad recipiendâ bona, & beneficia à Deo; sic enim non Deum, sed teipsum amares, non amares Deum perfectiori amore, quàm quo amplecteris canem venaticum, equum sonipedem, quia tibi utilis & necessarius est.

2. Ut sit amor super omnia, id est, ut Deum præferas rebus omnibus, ita ut malis amittere omnia hujus mundi bona, quàm perdere gratiam, & amicitiam Dei. Ita Deum amabant Martyres, qui vitam & sanguinem profuderunt, ut amicitiam, & gratiam Dei illæsam conservarent. Hæc sublimis æstimatio, sive appretiatio Dei super omnia est necessaria, & præcepta, licet præcepta non sit certa amoris teneritudo, ac dulcedo sensibilis; licet hæc non rarò Sancti cœlitus delibuti fuerint, *qui amat patrem,*
vel

vel matrem plusquam me, non est me dignus. Matt. c. 10. Ita protestatur Christus ipse.

Explora jam teipsum, an ad hunc gradum perfectionis non solum Viro Ecclesiastico, sed cuivis Christiano, quin cuivis homini ratione prædito proprium & necessarium ascenderis: perpende, an talem amorem Deo exhibeas in occasionibus, in tentationum assaultibus, in tribulationibus, & adversitatibus; *tentat vos Deus, ut palam fiat, utrum diligatis Deum.* Deut. c. 13. Attende, an te Deum amare probent tuæ cogitationes, verba, & opera; qui serio & ardentè amat, de nulla re sæpius cogitat, aut facundius loquitur, quàm de objecto amato; ut huic placeat, facit, & dirigit omnia. *Probatio dilectionis, exhibitio est operis.* Greg. homil. 30. in Evang.

Amor proximi similis sit oportet amori, quo teipsum amas: *Diliges proximum tuum, sicut teipsum.* Matth. 22. Similitudo tamen non est æqualitas; hinc in bonis præsertim spiritualibus, & animæ salutem concernentibus non tantum potes, sed etiam debes teipsum plus amare quàm proximum, & tuam salutem præferre illius saluti. Præposterum foret, si Ecclesiasticus suam læderet, vel perderet animam, ut animam proximi lucraretur, & perditionis periculo subduceret. Genuina & vera charitas est ordinata. Ubi æqualis & par urget necessitas, exigit, & dictat, ut teipsum aliis, parentes
verò

verò ac confanguinitate, vel affinitate tibi junctos externis præponas. Sed quàm pronum, & facile est ab hoc tramite deviare, præsertim Ecclesiastico! hinc S. Bernardus sermone 40. in Cantica, omnes sacerdotes, & Ecclesiasticos vult esse secundum ordinem Melchisedech, & huic summo sacerdoti similes sine genealogia: *obliviscere domum patris tui*, ne cæco & inordinato amore erga consanguineos abripiantur.

Amor proximi ut verus & genuinus sit, necesse habet, partim sit negativus, id est, ut amantem inducat ad complura vitanda, & omittenda, quæ proximo possent obesse; sic obstringimur ad omittendum, & deponendum tam internum, quàm externum odium erga proximum, ad eum non lædendum sive in bonis temporalibus corporis, sive famæ & honoris, sive fortunæ, præcipuè in bonis animæ ac spiritualibus, dando scandalum, pravum consilium; partim verò positivum, id est obstringens ad varia facienda & præstanda proximo; internè quidem, ut illi bene, & bona velimus, optima quæque ex animo optemus; & externè, quantum in nostra est potestate, procuremus, in ejus necessitatibus succurramus, & omnia opera misericordiæ tam corporalis, quàm spiritualis exhibeamus.

Si

Si hæc non perfunctoriò percurras, sed fixò lustres oculò, fortè deprehendes te in multis deficere, & obligationi tuæ, quam tibi etiam sola ratio naturalis, & inditum à natura lumen imponit, defuisse hæctenus: aliò proin impostero vela vertenda.

II. Considera quàm arctum sit vinculum, quod te obstringit ad obediendum semper rationi, & nunquam curvæ, ac depravatæ tuæ propensioni, sive Passioni.

1. Itaque stude dignoscere tuas inclinationes, & animi pathemata universim; speciatim vero *illam* observa, quænam ex his prædominetur, te potissimùm in transversum, & in errores rationi contrarios præcipitem agat. Ejusmodi effrænis, & præpotens affectio, ac naturæ propensio facile te in extremam perniciem, & ruinam trahere potest. Timésne tam grande malum, quod hinc oriri potest? quomodo huic hosti occurras & resistis? quibus uteris armis? quæ adhibes media ad retundendum hujus bestię impetum, & refrænandum furorem? in quot, & non adeò levia jam te protrusit peccata, & impostero adhuc protrudere perget, si non maturè illius vires frangere, enervare, eámque rationis imperio subijcere studeas?

2. Singulariter teipsum excute, & dispice, an & quomodo refrænes, & cohibeas Passiones, sive inclinationes tuas partis irascibilis,

bilis, sive ex iracundia progerminantes; an statim excandescas, in verba aspera contumeliosa prorumpas, fulmines, tones; an tibi illatarum injuriarum tenaciter memor, vindictam coquas, & mediteris; an ex pusillanimitate, & timore hominibus displicendi, desistas à præclaris ausis, & heroicis virtutum actibus, imò ab ipsa regia salutis vel perfectionis viâ deflectas, ne dyscolis & tepidis ludibrio, & contemptui sis.

3. Ad examen voca inclinationes omnes, ac cupiditates, ex innata concupiscentia protuberantes; sive excute omnes animi passionnes ex parte concupiscibili militantes, quæ in tres manipulos dividuntur; in amorem inordinatum honorum, divitiarum, & voluptatum.

Ad primum manipulum trahuntur illi, qui se jactant, & facta sua extollunt super sidera, milites gloriosi, qui gloriantur quandoque etiam in rebus pessimis, qui de se ipsis præsumunt, qui inferiores altò supercilio despiciunt, superioribus se subicere recusant; qui defectus suos eleganti hypocrisis palliolo tegunt, & abscondunt, quorum unicum votum & studium est placere hominibus, ab his laudari, & æstimari: qui tenacissimè adhærent suæ opinioni & judicio, nec ab hoc se ullo rationum, vel auctoritatis pondere dimoveri sinunt. An non & tu ex hoc manipulo es?

In.

Inordinato, & exitiali divitiarum amore te infectum crede, si divitiis cor tuum apponas, & agglutines; si nimium te affligat, & in profundam tristitiam te demergat jactura bonorum temporalium; si debita solvere differas, vel recuses; si fraudulenter contractus in eas, & concludas; si pauperum necessitates christianâ pietate, & eleemosynâ sublevare tergiverseris: si te felicem & beatum credas, quod divitiis abundes: si proximo succurras spe lucri, & compensationis, si contendas, mentiaris pro obtinendo frustillo terræ, litiges etiam cum consanguineis, amicis, & hos tibi facias inimicos, si tua frugalitas, & parsimonia in sorditiem degeneret.

Tertium quoque sinistri amoris genus tibi dominari crede, si deprehenderis, te nimis delicatè corpus tuum tractare, nihil, quod ipsi arridet, & gratum est, negare: si indulgeas inertis otio: si misceas, vel pronis auribus auscultes impura colloquia, jocos fescenninos, & scurriles metaphoras; si in conversatione nimis liber, omnes modestiæ limites transilias, gestibus & gesticulationibus utaris ridiculis, & gravem virum dedecentibus: si tuas commoditates, delicias, & illecebras ubique sollicitè quæras, in victu, in vestitu, in lecto, in cubiculo, nec minimum quid tibi deesse patiaris: si omnibus recreationibus, & animi relaxationibus adesse, & frui velis tanquam tibi debitis;

si te occasionibus labendi sponte exponis, & has quæris.

O quot ex enarratis defectus in te deteges, & deprehendes! qui omnes erunt emendandi, ut rursus in orbitam redire, & ductum rectæ rationis sequi possis.

III. Considera obligationem, quâ teneris imaginem, animæ tuæ à Deo Creatore tuo ad similitudinem suam impressam, semper magis perficere, renovare, & numeris omnibus absolvere. Creaturæ irrationales juxta opinionem doctoris Angelici, sunt vestigium aliquod divinitatis; homo autem est viva quædam, & quantum fieri potest, ad vivum expressa imago SS. Trinitatis, nam cum Trinitas increata distinguatur secundum processionem Verbi à dicente, & amoris ab utroque, etiam in rationali invenitur processio Verbi secundum intellectum, & amoris, secundum voluntatem. S. Thom. P. I. q. 93. art. 6. Deus creando hominem palam edixit, se eum creare & formare ad imaginem suam. Sic Reges, Principes vilioribus ac cupreis monetis non nisi sua insignia, aureis & argenteis verò majoris valoris ac pretii suam effigiem insculpi jubent: *Signatum est super nos lumen vultus tui.* Psal. 4.

Duas imagines sui produxit Pater æternus, primam perfectissimam omnibus numeris absolutissimam, cui nihil addi possit, ectypon suo prototypo adæquatum, nempe filium suum divinum naturalem, qui est

ima.

imago Dei invisibilis. ad Coloss. c. 1. Secunda imago est homo, sed imperfecta, quæ eò dirigitur, & destinatur, ut semper magis emendetur, ac tandem ad suam perfectionem in suo genere perducatur. Homo non tam absoluta Dei imago, quàm prima delineatio, & rudis quædam hujus idæa est, quæ, si intellectu instructa esset, nihil magis optaret, & curaret, quàm ut perficeretur, & absolveretur: tum jam est, ut media quæras, & adhibeas, quibus hæc imago ad suam perducatur perfectionem competentem.

Triplex genus imaginum in homine agnoscit D. Thomas art. 4. Primam esse ait, quam hæreditate accepit in prima creatione: secundam dedit nova, & secunda creatio: tertiam vocat imaginem similitudinis. Prima naturæ humanæ insita, & ab hac inseparabilis, consistit in hoc, quòd quemadmodum Deus à seipso cognoscitur & amatur, ita etiam ab homine cognosci, & amari, & semper magis ac magis cognosci & amari possit etiam in hac vita; quod omnibus hominibus commune est. Secunda imago consistit in eo, quòd homo Deum per supernaturale lumen fidei agnoscere, & per charitatem amare possit, & reapse agnoscat & amet, non equidem semper actu, quod hominum adhuc in mundo viventium vires superat, sed habitu, ac quadam virtute sive habitualiter & virtualiter; &

•B•

hæc

hæc imago non omnibus promiscuè hominibus, sed iustis duntaxat, & in Dei gratia constitutis propria est. Tertia tandem consistit in clara cognitione DEI à facie ad faciem, in amore semper actuali, & nunquam, ne ad momentum quidem interrupto, de hac legitur Joan. Ep. 1. c. 3. *Similes ei erimus, quia videbimus eum, sicuti est.* Et hæc in solis Beatis, & cœlicolis reperitur. Prima est imago naturæ; secunda est imago gratiæ; tertia est imago gloriæ. Perdue igitur ad perfectionem imaginem naturæ, huic adde imaginem gratiæ, ut merearis imaginem gloriæ.

Consideratio III.

Pro die II. prima.

De obligationibus Ecclesiastico incumbentibus ut Christiano.

Quivis Christianus accenseri potest hominibus Religiosis, sive Religiosam vitam in aliquo asceterio professis, cum & ipse solennem professionem emiserit, à qua

à qua deficere sine crimine apostasiæ non potest: hanc professionem autem quivis emisit, & se mancipavit religioni JESU Christi, quando per Sacramentum Baptismi susceptus & admissus est in Ecclesiam Catholicam. Quemadmodum igitur quivis Religiosus obstringitur observare sui Ordinis Regulas, ita quivis nostrum tenetur observare, & servare Regulas vitæ Christianæ: hæc autem sunt multæ & variæ, sicut variæ & multæ sunt, quæ in quovis Ordine Religioso ejus sectatoribus præscribuntur. Ex illis solum sex seligo, & quidem eas, quæ per Ritus sacros in Baptismi administratione adhiberi solitos indicantur. Primæ tres cæremoniæ, quæ Baptismo præmittuntur, erunt materia præsentis considerationis; tres reliquæ, Baptismum sequentes, materia erunt sequentis Considerationis.

I. Una ex sacris cæremoniis, quæ sacerdos exercuit, antequam te fonte lustrico expiaret, etiam hæc fuit, quòd inter scapulas tergo, deinde fronti, tandem pectori tuo signum crucis digito suo inscripserit, & impresserit, quo indicatur, crucem à quovis Christiano ferendam; etiam publice, sine rubore, imò etiam cum amore, & tenero affectu. Christus, christianæ religionis Auctor & caput, aperte declarat, illum inter suos asseclas non numerandum esse, qui non ultrò cruci humeros subderet:

qui non bajulat crucem suam, non est me dignus. Luc. c. 14. Et hoc non solum ad Apostolos, quod tamen sufficeret, ut hoc etiam ad Ecclesiasticos derivaretur, sed ad omnes Christianos dictum est; & dictum est, crucem portandam esse singulis diebus: dicebat ad omnes, si quis vult post me venire, tollat crucem suam quotidie. Luc. c. 9. Crux hæc est invicta inter adversitates patientia, virtus omni Christiano ad obtinenda à Christo promissa præmia & gaudia summè necessaria: *Patientia vobis necessaria est, ut reportetis promissiones.* ad Hebr. c. 10.

Discute jam, an tuam crucem feras in humeris cum patientia, in fronte cum gloria, in pectore cum amore. Hoc modo cruces suas ferebant Apostoli, de quibus scriptum legitur Act. Apost. c. 5. *Ibant gaudentes, à conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati.* Dicitur pati, en patientiam! dicitur digni, en gloriam! dicitur gaudentes, en amorem!

Ut tibi crux tua semper sit levis, tolerabilis, gloriosa, chara & amabilis, hæc tria sæpius perpende.

1. DEUS est Auctor, & faber tuæ crucis non solummodò tunc, quando tuæ adversitates, & afflictiones originem suam debent causis necessariis, & ab his profluunt, quales sunt immoderati calores, frigora, morbi, dolores, febres, sterilitas terræ, inundationes, procellosæ tempestates, sulmina,

mina, tonitrua, incendia, grandines; sed etiam quando tuæ afflictiones promanant ex causis liberis, ex litibus injuste, & temerè motis, ex inimicitiiis, ex contumeliis ex odio & invidia, ex persecutionibus, proditionibus, *non est malum in civitate, quod non fecerit Dominus, ut Amos c. 3.* ait, loquens de malis & pœnis omnis generis, & undecunque tandem provenientibus. Inimici & adversarii tui sunt quidem causa contumeliarum, probrorum, mordacium dicteriorum, quibus te incessunt, si in his spectes culpam; si verò in iis consideres id, quod habent pœnæ, hujus causa & auctor DEUS est, qui aliena utens malitiâ te paternè castigare, & à facibus tuorum affectuum, & defectuum, sicut aurum in fornace purgare, te à creaturis avellere, & sibi unire intendit.

Job tot funestis nuntiis una serie sibi succedentibus pessima quæque & adversa omnia nuntiantibus consternatus, non in has, vel his similes querelas erupit; DEUS me tot bonis & donis liberalissime cumulavit, quibus modò me iniquissimè spoliant violenti fures, rapacissimi vultures, Chaldæi, ipse dæmon insensissimus hostis, malorum omnium author, & incentor; procul hæc à Jobi invieta patientia: audis, quid dicat? *Dominus dedit, Dominus abstulit.* agnoscens & adorans Deum, velut omnium, ita etiam istarum calamitatum authorem, ac fontem. Si hanc cogitationem, & cog-

nitentiam idem idem renovaveris, & iteratis quodammodo ictibus quasi clavum altè in animum defixeris, facile ad eum perfectæ patientiæ gradum eniteris, quem in Jobo suscipimus, & admiramur, maximè si huic considerationi alteram adjunxeris, nimirum quòd Deus te ita affligens ardentius & sincerius te amet, tibi bene velit, quàm tu metipse eò quòd severè agat cum illis, quos amat; *quos amo, arguo, & castigo. Apoc. c. 3.* Illis verò, quos non amat, vel minùs amat, fræna laxet: *dimisi eos secundùm desideria cordis eorum. Ps. 80.*

2. Deus in tuis adversitatibus lateri tuo hæret, tuus socius est. Christus omnibus semper benefecit, & pro mercede semper summam ingratitude, omnia mala retulit: *venit mira facere, & mala pati*, teste Augustino. Injuriam tibi illatam, longè magis Christo inferuntur, & hunc priùs & acerbius lædunt, quàm te; & tamen has ille patiens & silens tolerans, omni momento promptus est ad has condonandas suo hosti, & offensori; & tu tam delicati eris stomachi, ut te ejusmodi, etsi crudos bolos non posse concoquere credas? cui unquam militum, nisi vacordi, & ignavissimo labor ille nimium gravis & durus est visus, quem videt ab ipso duce suo alacriter suscipi?

3. DEUS præmium & corona est tuæ tolerantiam, ac patientiam. Potène ampliorem compensationem expectare, vel desiderare, quàm

quàm sit æterna, & imperturbata possessio illius Dei, qui solus te plenè satiare, & æternum beare potest? *quod in presenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternæ gloriæ pondus operatur.* 2. ad Cor. c. 4.

Confer invicem hos tibi oppositos terminos: *in presenti, in sublimitate: momentaneum, æternum: leve tribulationis, pondus gloriæ,* teque ipsum excita & hortare ad heroicam, & ferream, si opus sit, patientiam, ob oculos tibi positâ tam grandi mercede, & magnâ nimis; identidem tecum repetens: *non sunt condignæ passiones hujus temporis ad futuram gloriam ad Rom. c. 8.*

II. Alius ritus, antequam Baptismate intingereris, tecum adhibitus est, in hoc consistens, quòd dæmoni nuntium remittere, & penitus abrenuntiare debueris; sic enim protè, & tuo nomine respondere iteratò coactus est ille, qui te ex sacro fonte levavit, & ideo patrini nomen sortitus est; *abrenuntio, abrenuntio:* sed hæc nuntii remissio, sive abrenuntiatio fieri debet mente, & corde.

I. Tuane mens omnia dæmonis axiomata, & fundamenta ex asse rejecit, & repudiavit; & eorum locò solidas veritates Evangelicas, & christianæ vitæ regulas seriò amplexa est? Fortassis veritatibus illis solidissimis, & æternis, quæ in speculatione, & contemplatione, & solo intellectu sistunt,

firmiffimè adhæres, in regulis autem & dictaminibus christianis, quæ se ad voluntatem extendunt, & ad praxin tendunt, titubas, & cæcutis.

Firmiter credes, Deum esse unum in essentia & natura, trinum verò in personis: Verbum divinum assumpsisse humanam naturam in una hypostasi, & subsistentia divina; quòd in cruce atrocissimam subierit mortem, & sanguinem usque ad ultimam guttulam fuderit ad nos redimendos. Meritò autem in dubium trahi potest, an eadem firmitate credas, divites esse infelices, è contrario pauperes esse felices, & beatos; infelices esse, qui rident; felices, qui lugent & plorant; infelices, quibus omnia prosperè, & ad vota fluunt; felices, qui persecutionem patiuntur: *Væ divitibus; vae qui rideatis; vae cum benedixerint vobis homines.* Luc. 6. *Beati pauperes; beati qui lugent; beati estis, cum maledixerint vobis homines.* Matth. 5. An non potius cum mundo sentis, & dæmonis, hujus mundi principis, dictaminibus, & regulis, Christo è diametro contrariis adhæres? paupertatem esse summam infelicitatem, illos solos esse felices, qui magnis affluunt, & abundant divitiis.

Ita discurras, & concludas de plurimis aliis his similibus Christi dogmatibus, & Evangelicis veritatibus, quales sunt, eum, qui erga pauperes est liberalis, illisque in
nc.

necessitate libenter Christi amore succurrit, nunquam depauperandum, sed etiam in hac adhuc vita recepturum esse centuplum; pœnam, & pessimum indicium esse, si cui in hac etiamnum vita omnia prosperè fluant, & feliciter succedant; malè parata, malè dilabi, & ubi in domos, vel familias invehuntur, cum his pariter inveniuntur ruinam & interitum. *Date & dabitur vobis.* Luc. 6. *dimisi eos secundum desideria cordis* Psal. 80. *Ignis in domo impii, thesauri iniquitatis.* Mich. c. 6.

2. Dic, sequiturne voluntas tua lumen, & ductum æternarum veritatum? an potius illorum de grege es, qui *confitentur se nosse Deum, factis autem negant?* Tit. c. 1. Parum prodest credere, quando vivere contrarium est ipsi credere; id est, nihil juvat fides, ubi vita à fide plurimum abludit, & illi contraria est. *Fides sine operibus mortua est.* Jac. c. 2. mortua, quia charitatis expers, quæ est anima fidei; mortua, quia instar cadaveris sensim sine sensu ex seipsa putrescit. Fides operibus destituta, ad nihil aliud juvabit, quàm ut longè severiùs quàm gentiles & idololatræ dijudicaris, & puniaris: *Tyro, & Sidoni, mitius erit in die judicii, quàm vobis.* Matth. c. 11. Character per susceptum Baptismum impressus nunquam amplius delendus, unum non ex minimis tormentis erit illorum, qui *descendunt in infernum cum armis suis.* Ezech. c. 32.

III. Tertia cæremonia sacra, collationi Baptismatis præmitti solita consistit in eo, quod baptizandi infantis ori salimmittatur, in signum, & documentum, Christianum cautè loqui, & nonnisi opportunos, ac sale sapientiæ conditos sermones proferre debere: hæc sapientia & prudentia in loquendo præscribit, ut loquamur de Deo cum summa reverentia, de proximo cum charitate, de nobis ipsis cum modestia, & demissione.

1. Quomodo igitur de DEO loqueris? lingua, & hujus usus tibi in hunc finem à DEO concessus est, ut DEUM benedicas, laudes, & ejus magnitudinem enarres, & ubique deprædices: Christiani vocantur à S. Petro Ep. 1. c. 2. *Populus acquisitionis, ut virtutes annuntieris ejus, qui de tenebris vos vocavit.* Quantum dedecet, os Christianum, toties proferre nomen Dei temerè, & in vanum, & longè magis linguam sacerdotis, quæ Deo consecrata, & ab Ecclesia deputata est ad laudandum Deum communi omnium fidelium nomine quotidie! nullum blasphemiam majus, aut enormius scelus est teste D. Hieronymo in cap. 18. Isaïæ: nam directè impetit, & aggreditur divinam bonitatem: quantum pondus non adjiceret tanti sceleris enormitati proferentis dignitas, si foret Ecclesiastica?

2. Qualis est tuus de proximis sermo? an & tu ex illorum numero es, quos David describit Ps. 72. *posuerunt in caelum os suum, & lingua eorum transiit in terra.* Hi postquam de Deo locuti sunt sine reverentia, de proximo loquuntur sine charitate, & iustitia. Interdum affingunt aliis defectus, vel delicta falsa; interdum ex latebris in publicum protrahunt defectus veros quidem, sed haecenus occultos, interim jam publicos & notorios exaggerant, & amplificant; nunc in malam partem trahunt, & sinistrè interpretantur, quæ in bonam partem accipi possent, & ex charitate deberent; nunc ludibrio, & contemptui exponunt pia, & omni laude digna virtutum opera: si tu quoque cum his corvis crocitates, te illis Prophetæ verbis alloquerer Psalm. 51. *Dilexisti omnia verba precipitationis,* verba secum trahentia temporalem, vel spiritualem ruinam proximi: *propterea destruet te in finem;* id est, vitam tuam malè finies, & morte infelice claudes.

3. Quid dicis, & loqueris de teipso? jactasne te, & ampullatis verbis deprædicas nobilitatem, & fumosis ceris illustrissimam tuam prosapiam, divitiarum thesauros? an vanè ostentas tuam prudentiam, scientiam, sanctitatem, eximia virtutum opera hypocrisis Pharisaicæ? ejusmodi ostentato-

tatores, & grandiloqui Thrasones merentur privari etiam illis donis, & prerogativis, quas ipsis benignum Numen concesserat: *cessabit Moab esse populus, quoniam contra Dominum gloriatus est. Jer. c. 48.*

Longè deterius foret, si te jactares, & gloriareris in rebus pessimis, in actionibus homine indignis, & omni vituperio dignissimis, & ipsâ hâc turpissimâ jactantiâ sceleris admissi malitiam renovares, & duplicares, quin & peccatum scandali superadderes: an fortè malè patrata facinora tua non tantùm excusare, palliare, & nescio, quo fuce specioso oblinere, verùm etiam cum pertinacia tueri, & ab omni culpa eximere conaris, ne videaris errâsse? quod nihil aliud esset, quàm vitium minus majore tegere velle: *verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis. Psal. 140.*

Con-

Consideratio quarta.

Pro II. die, secunda.

De obligationibus homini Ecclesia-
stico propriis si consideretur ut
Christianus.

TRes aliæ cæremoniæ ex consuetudine,
& mandato Ecclesiæ statim subjun-
guntur administrato Baptismati,
quibus indicantur tres aliæ obligationes,
quas baptizatus cum Baptismo suscepit;
has explicabimus, & examinabimus in præ-
senti Consideratione.

I. Sacro chrismate inungitur vertex capi-
tis Baptizato, quo significatur qua fortitu-
dine fidelibus pugnandum sit contra mun-
dum, dæmonem, & carnem: nam antiquis
Athletis in more positum erat, ut certaturi
se inungerent, & ita inuncti in arena com-
parerent. Cujusvis Christiani officium est,
ut omni die & horâ sit accinctus lumbos, &
stet paratus ad prælium cum suis hostibus
ineundum, ad retundendum horum assul-
tus, & tentationes: *Fili, accedens ad serviti-*

um

tem Dei præpara animam tuam ad tentationem.
 Eccli. 8. Etiam maximi & primipili Sancto-
 rum tentati fuerunt; ita de seipso testatur
 S. Paulus scribens ad Romanos Epistolæ
 suæ c. 7. & Epistola secunda ad Corinthios
 c. 12. Non igitur in eo consistit sanctitas,
 ut non tenteris, sed ut non vincaris, & ten-
 tationibus non succumbas.

Discute jam, quem te militem in hujus-
 modi conflictibus demonstras, qua fortitu-
 dine his hostibus resistas; an ardua fronte,
 erecto animo statim occurras, & omnem
 aditum ipsis præcludas; an potius cum istis
 colloqui, & quasi pacisci incipias, vel certe
 aliquam ipsis complacentiam, vel benevo-
 lentiam ostendas, an scuto, & lanceâ sive
 mediis necessariis ad depellendas, & debel-
 landas has hostium turmas utaris? an ad o-
 rationem, & per hanc ad Deum recurras,
 opem, & subsidia petiturus: sic ipse dux
 noster Christus suos in hac Palæstra instru-
 xit discipulos; *Orate ut non intretis in tenta-*
tionem. Matth. 26. Monitum hoc S. Hiero-
 nymus ita explanat: *in tentationem intrare non*
est tentari, sed vinci: hanc contra dæmonem
 bellandi artem jam pridem felici successu
 exercuerat rex David, ut ipsemet scriptum
 reliquit Ps. 4. *oculi mei semper ad Dominum, quo-*
niam ipse evellet de laqueo pedes meos. Si non
 omnem spem & fiduciam in Deo ponas,
 sed de teipso, & tuis viribus præsumas,
 Deus

Deus, ut humilitatem, & tuam fragilitatem te doceat, scdè in scelera te prolabi sinet.

2. Non minùs efficax ad victoriam obtinendam medium est, conscientie suæ arbitro tentationes suas candidè aperire. Cuniculi sub terra latentes, ubi deleguntur, etiam facilè eluduntur: conjuratio evulgata vires omnes perdit, & ipsos conjurantes ruinâ involvit. Si sinu his ignem fovere pergis, fieri non poterit, ut non te ipsum aduras.

Verùm ut hoc medium tibi proffit ad præfixum finem, necessarium est, conscientie tuæ arbitrum virum esse prudentem, peritum, & versatum in arte animas regendi Magistrum, qui omnem habeat licentiam liberrimè mentem suam explicandi, & sua sensa atque consilia proponendi. Si cæcus cæcum ducat, ambo in foveam cadunt. Si cæcus peritum, & fidelem ducem sortitus, huic non plenam libertatem concedit se ducendi, quò ipsi videtur, à recto tramite haud dubiè aberrabit.

3. Oportet, ut tu tibi metipsi non desis, ut tu quoque operam, & diligentiam tuam conferas; nam nec Deus solus totum facere, & negotium salutis tuæ conficere vult, nec Director tuus solus potest; tua cooperatio summè necessaria est, te quoque manum operi admoveere oportet.

Sunt

Sunt autem variae industriae, quas adhibeas. Primò ut generosè statim in ipso ortu tentationem opprimas; principiis obsta: non rarò exigua scintillula, non statim suffocata, ingentis incendii origo, & infelix mater fuit: *à scintilla una augetur ignis.* Eccli. c. 11. O te felicem, si assueveris pravarum inclinationum, sive passionum tuarum prorumpentes vipereos partus in cunis opprimere, & extirpare; *beatus, qui allidet parvulos tuos ad Petram.* Psal. 136.

Deinde animus ad id adjiciendus est, quod tentationi contrarium est: malum quodvis per oppositum tollitur & emendatur: si insurgit tentatio carnalis, carnem castiga, & doma jejuniis; si allicit avaritia, largire liberales eleemosynas; si te inflat superbia, elide hunc tumorem spontaneis humiliationibus, & depressionibus: *constraria contrariis curantur.*

Fugiendum denique est otium canè & angue pejus. *Multam malitiam docuit otiositas.* Eccli. 33. Si dæmon semper te occupatum invenerit, nunquam inveniet apertam portam, qua in cor tuum penetret. Vita tua libera, iners, omnis curæ & sollicitudinis experta aperit januam omnibus tentationibus, manum porrigit omnibus sceleribus, occasionésque serit innumeras pravis cogitationibus, & omnis generis excessibus.

II. Imponitur capiti recens baptizati vitta candida, vel totus obtegitur indusio, vel stolâ alba: hoc ritu insinuatur fidelibus, quàm puram innocentemque, ab omnibus sordibus remotam vitam ducere debeant Christiani. Scisne, in quo consistat hic morum candor, hæc innocentia vitæ? Ecclesia hoc tibi explicat in illa oratione, quâ ita ad Deum clamat: *Da cunctis, qui Christiana professione censentur, & ea respuere, quæ huic inimica sunt nomini, & ea, quæ sunt apta sectari; nimirum ut declines à malo, & facias bonum.*

Quod est officium arboris silvestris in nobilem, & fertilem hortum translata, & transplantata? ut non amplius ferat fructus acerbos, silvestres, immaturos, sed suaves, nobiles, & excoctos. Nos omnes eramus ab ipsa nativitate arbores silvestres, incultæ, steriles, terræ per peccatum originale pariter corruptæ, & maledictæ, nonnisi spinas & tribulos proferenti implantatæ, aridæ, & ad producendos fructus vitæ, sine succo & rore gratiæ, prorsus ineptæ; sed per Baptismum fuimus Christo conjuncti, insiti & in fertilissimum Ecclesiæ hortum transplantati. Nostrum jam est non primi trunci, id est Adami, naturæ & inclinationi similes, sed Christi, secundi Adami, cui insiti sumus, voluntati, ac desideriis pares *afferre fructus.*

C

I. Ita.

1. Itaque nullum amplius fructum corruptæ radici connaturalem producas oportet, & abhorreas ab omni eo, quod nomen Christiani dedecet: *respuere, quæ huic inimica sunt nomini.* Peccatum à Christiano commissum longè gravius, & indignius est, quàm quod paganus committit, juxta doctrinam D. Thomæ 2. 2. q. 10. art. 3. ad 3. ob susceptum Baptismi mysterium sive Sacramentum, dissimulatis interim aliis circumstantiis; nam fidelis suo peccato specialem aliquam injuriam infert toti divinæ Trinitati; divino Patri, qui ipsum in Baptismo adoptavit in filium; Verbo Incarnato, cujus factus est frater, Spiritui sancto, qui ipsum per Baptismum absterfa omni labe sanctificans, in suum, quod impofterum semper incoletet, vivum quodammodo templum consecravit; hinc colligere potes gravitatem tuorum peccatorum, quæ tibi hodie in Meditatione ob oculos posuisti.

2. Nec sufficit malum fugere, faciendum insuper est bonum, nisi cum Evangelica arbore fici, quæ copiosa, & viridantia folia, sed sine fructu proferebat, condemnari ad securim, ad ignem velis. Quid est aliud, facere ad aras, celebrare missæ sacrificium, recitare preces, sive horas Canonicas, concinere in choro, auscultare verbum Dei ex Cathedris propositum à sacerdotibus, sed ex arida consuetudine,
ad

ad fallendum tempus ex respectu humano, sine omni sensu devotionis, aut animi ad Deum erecti, sine omni scintilla fervoris, quàm proferre viridantia, & elegantia tolia, sine omni fructu?

Narrat Victor Uticensis, cùm Vandolica persecutio contra Catholicos in Africa maxime ferveret, ac fureret, inter alios Catholicos etiam certum Diaconum, Muritam nomine, ab Elpidiphoro Judice ad tribunal citatum, comparuisse, cum alba veste, quam brachio impositam secum ad tribunal ferebat, & quamprimùm in conspectum judicis Elpidiphori, perfidi Apostata, quippe qui à Catholica fide defecerat, venit, eam ante ejus oculos distendit, in hanc justam prorumpens exprobrationem: Perfide apostata, en vestem, qua indutus fuisti, cùm ex sacro Baptismatis fonte exscendisti, signum candoris morum, & innocentia, quam ex hoc lavacro hauseras. Hanc ego hucusque servavi studio, & cautè custodivi, ut hæc, etiam me tacente, tibi tuam exprobraret sacrilegam perfidiam, & Apostasiam, teque suo candore in ruborem, sitamen non omnem jam exuisti, & frontem perfricuiisti, daret. Hæc te non jam judicem, sed reum coram divino tribunali in extremo judicio coram toto mundo accusabit, hæc tua augebit tormenta æterna in infernali barathro, quod famelico & hiante

rictu te bolum pinguiſſimum deglutire jam nunc intendit.

Similem orationem inveſtivam tu quoque à tuo custode Angelo expecta in decretoria, & ultima mundi die coram divino judice Christo, si ab iis, quæ in sacri Baptismatis fonte sanctè spondisti, turpiter desciscas; ut tamen hanc evites, jam nunc sollicitus esto, & omnem diligentiam adhibe, ut mores tuos emendes, & id omne abstergas, quod candorem vitæ Christianæ convenientem inficere, & maculare posset.

III. Tandem fax vel candela ardens baptizato, vel si ipse huic sustentandæ sit impar, patrino in manus porrigitur. Hoc ritu exprimitur bonum exemplum, quo fideles omnibus prælucere debent: *Luceat lux vestra coram hominibus.* Matth. c. 5. Jam tria perpendito.

I. Obstringeris cavere omne malum exemplum, omne scandalum, ne probro sis Christianæ religioni, eamque contemptui exponas, ac ludibrio. Etiam unus unicus tantum Religiosus totum suum, utunt sanctissimum & clarissimum Ordinem pravis suis moribus denigrare, & infami macula notare potest: id ipsum senti & dicito de scelerato Christiano, qui sua infami vita religionem Christianam incestat, & omnibus deridendam proponit.

Ejus.

Ejusmodi turpem maculam ac notam Deus in domo sua summè nauseat & abhorret. Tu ipse facilè dissimulabis ignominiam clam tibi inustam; sed ubi publicè argueris, & ignominiam notaris, excandescis enimverò contra effrontem calumniatorem, nec antè quiescis, quàm foeda macula sit eluta. An non id ipsum de Deo sui honoris zelote accerrimo judicabis? *Vae animæ eorum, quoniam reddita sunt eis mala.* Ha. c. 3. Tam certa, & inevitabilis est pœna scandali, ut de hac, quando Deus illam tantùm minatur, loquatur, tanquam jam fuisset inflicta.

2. Obstringeris alios virtutum exemplis, morum probitate ad paria facienda, & audenda exstimulare, tum ut honorem & æstimationem Christianæ Religionis, quam cum Baptismo suscepisti, promoveas; tum ut mala repares, & vulnera sanes, conditioni & statui tuæ, quam profiteris, vitæ nimis profundè inflicta variis, & non paucis scandalis.

Detractio secreta sanatur & emendatur per revocationem pariter secretam, sed si verbis, vel factis probrosis & scandalosis honorem & famam religionis Christianæ Catholicæ læsisti, hanc non aliâ, quàm publicâ emendatione & retractatione reparabis, & compensabis. Opus igitur est omnes vanos timores, & respectus humanos proterere, & vincere; absit ut illa vecundia, ille timor te nunc retrahat à vir-

tute, qui prius te non potuit retrahere a vitio: *exhibuistis membra vestra servire iniquitati, nunc exhibete membra vestra servire iustitie.* ad Rom. c. 6.

3. Dum bono exemplo aliis præluere studes, nihil aliud specta, quam Dei gloriam, & honorem Christianæ fidei in Baptismo susceptæ. Si per opera tua bona aliquid quid humani præter Deum, & cælum quæreres, virtus & probitas tua non genuina, sed adulterina, & mera hypocrisis foret: difficultates in virtutum exercitio occurrentes tibi tolerandæ forent, sed nullus inde fructus decerpendus: in te caderet illud Aggæi c. I. *seminâstis multum, & intulistis parum. . . & qui mercedes congregavit, misit eas in sacculum pertusum.*

Quis dolor, quæ pœnitudo ad finem vitæ te obrueret, si cerneres, te tot ac tanta fecisse, & tulisse, quæ suffecissent ad comparandam tibi gloriam magni Sancti, si omnia fuissent monetæ solidæ ac genuinæ, & non falsæ, adulterinæ, & debito pondere carentes, nuces sine nucleo, poma Sodomica, ita ut nec minimum meritum ex iis extundere possis: *viri divitiarum nihil invenerunt in manibus suis.* Ps. 75.

Con-

Consideratio quinta.

Pro III. die prima.

De obligationibus Ecclesiastico propriis, si consideretur ut mortalis.

OMnes nos, tanquam condemnati ad mortem, subjacemus tribus obligationibus, à quibus nemo eximitur. Prima est, ut in memoriam constanter reducamus necessitatem nos maturè præparandi ad mortem. Secunda, ut hanc præparationem non differamus usque ad ipsam mortem. Tertia, ut sciamus, & præviè exerceamus modum & methodum hujus tam necessariæ præparationis.

I. Considera necessitatem te præparandi ad mortem. Necessitas se priùs parandi ad aliquam functionem instantem oritur ex duplici capite; ex gravitate negotii suscipiendi, & ex imperitia, vel non sufficiente experientia negotium suscipientis: & ex utroque hoc capite consurgit necessitas se maturè, & sedulò præparandi ad mortem.

I. Iter, quod tibi in morte suscipiendum, saltus ille, qui faciendus, ex hoc in alterum mundum, ex procelloso hujus vitæ pelago in littus æternitatis, est summi momenti;

ex hoc enim dependet felix, vel infelix æternitas, vel gaudiorum, vel tormentorum. Non hic agitur de amittendis vel acquirendis aliquot pedum, vel palmorum fundis, prout in litibus civilibus contingit; non agitur de amittenda, vel conservanda vita, prout agitur in causis criminalibus: & tamen ut hæc, & similes causæ, in quibus agitur de commodis, vel incommodis levibus, brevibus, & transitoriis, optatum sortiantur exitum, quid non agitur? agitur de acquirendo, vel amittendo regno cœlesti; de æterna animæ salute servanda, vel perdenda. Si anima in suo ex hac mortali vita egressu à cœli angusto tramite aberret, æternùm erravit, errore nunquam amplius emendabili. Si post mortem appellis in portum salutis æternæ, æternùm salvus, & extra omne periculum eris; si appellis ad portas inferni, æternùm periisti, spem salutis omnem amisisti.

Potestne solemnior stultitia excogitari, quam rarò vel nunquam cogitare de itinere æternitatis necessariò ineundo, de hoc ritè instituendo, de parandis omnibus ad hoc bene auspicandum, & conficiendum necessariis, cùm agatur vel de æternis pœnis, vel de æternis præmiis? si certus esses, tibi non nisi post decem, vel viginti lustra moriendum, & ex hoc orbe decedendum esse, excusari, & tolerari adhuc posset dilatio præparationis necessariæ ad fatale illud punctum,

&

& decretorium momentum; sed tu incertissimus es, & ignoras penitus, an non hic, quem vivis, annus, hic mensis, hæc hebdomas, hic dies tibi sit futurus ultimus, & supremus: & nihilominus, altum stertis, & vivis incurius in negotio tanti momenti!

Si domum emere intendis, quam cautè, & sollicitè non procedis? quam circumspectè non omnia examinas, antequam contractus concludatur, an tibi sit commoda, tuis usibus apta, an copiosam lucem per fenestras admittat, an incolas suo nitore & suâ elegantiâ exhilaret, vel potius tetricâ obscuritate animum obfuscet; an sit loco salubri, & sano aëri exposita, licet etiam post stabilitam emptionem in tua situm sit potestate, ac libertate, si domus empta non placeat, in aliam migrare habitationem, & domicilium aliò transferre. Sed hujus conditionis non est domus æternitatis, cui magnis & citatis appropinquas passibus: *Ibi homo in domum æternitatis suæ.* Eccle. c. 12. Hanc ubi semel subiveris, nunquam amplius mutare, aut deserere poteris, sive sit regia sedes gloriæ, sive sit carcer igneus, & sedes tormentorum, in hac æternùm tibi erit hærendum, sive æternùm misero, sive æternùm beato, omni spe & omni metu in æternùm excluso.

2. Qui in expediendo magni momenti negotio nec sufficientem scientiam, nec experientiam habet, temporè necessarias ad

id feliciter conficiendum præparationes præmittere debet. Quantam diligentiam non adhibes, ut paratus accedas ad examen, in quo dignus inveniaris, qui ad sacros Ordines admittaris; quot libros non lustras, consulis & scrutaris, ut in concursu pro pingui aliquo beneficio bravium consequaris: ut cum honore & laude publicè ad populum, ad nobiles, confertòsque auditores dicere possis, præsertim si in arte dicendi rudis, & non versatus sis! & cùm in arte bene moriendi omnino rudis, multò minùs versatus, & exercitatus sis, aut esse possis, non curabis, nec cordi habebis hoc momentum, hoc iter tremendum: à quo pendet æternitas.

Si iudicum quispiam reo ad mortem condemnato tempus, suò iudicis arbitriò pro lubitu determinandum concederet, quo interim se in arte dextrè jaculandi ad metam exerceret, hac conditione addita, si postmodum in orbe pro meta proposito, ætatiorem orbiculum centro proximum tuo ictu, qui tamen concedetur unicus, tetigeris, in præmium accipias regnum integrum, & quidem æternum, si autem ab hoc aberes, in pœnam vivus projiciaris in rogam ardentem, & quidem nunquam extinguendum; putasne, reus tempus hoc à iudice ex mera clementia concessum, & incertum inutiliter combureret, & inutiliter ludendo, otando, saltando, bacchando in symposiis,
in

in voluptatibus transigeret omni neglectâ
cura se exercendi in arte, & dexteritate
jaculandi ad metam, ad dextrè vibrandum
ictum illum unicum, à quo pendet ejus
summa felicitas, vel summa infelici-
tas?

De te narratur hæc fabula, si ita colli-
mes, & te jam nunc exerceas, ut morte fe-
lice scopum tibi præfixum tangas, regnum
indipisceris cœleste; si ob tuam incuriam, &
hinc ortam in hac arte imperitiam primo
ictu, id est, morte infelice à præfixo scopo,
aberres, toto cœlo aberrâsti, victima justî
furoris domini ardebis æternùm. Et tu
sciens, & agnoscens te in hac momentosa
arte rudem admodum, & inexpertum hoc
iter, hunc transitum ex hoc in alterum or-
bem, periculi & horroris plenum rectè in-
stituendi, non cogitas, non curas, ut ad
hoc te disponas quàm potes optimè?

II. Perpende necessitatem, & obligatio-
nem, quæ te premit, ne præparationem
ad mortem usque ad ipsa mortis confinia,
ad ultimum morbum fatalem differas, &
indies emendationem tuam procrastines, &
hoc ob triplicem causam.

I. Quia tunc forsan tempus deficiet, &
non erit ampliùs; quod quàm plurimis
cum æterno suo damno accidit, qui impro-
visâ, & subitanèâ morte occupati, in instanti
ex hoc in alium orbem extrusi sunt, A-
verruncant superi, ne in nos quoque cadat
illud,

illud, quod de Julio Cæsare scribit Suetonius, qui nescio quàm vastas in mente sua sibi finxerat rerum gerendarum idæas, *sed talia meditantem mors prævenit.* Non possumus nobis securitatem promittere ab hora in horam, cum vitam nostram inter mille insidias singulis momentis protrahere cogamur, quas prospicere, & vitare non possumus; insidiantur nostræ vitæ hostes externi, tot nempe creaturæ animatæ vel inanimatæ, quot nobis mortem inferre, & vitam auferre possunt; tot hostes interni tecti, subdoli quot nempe humores, venas, arterias, viscerum, & intestinorum defectus, & pestes, in corpore nostro circumferimus.

Hinc Christus in quolibet ex quatuor Evangeliiis læpiùs nos monet, & hortatur, ut vigilemus, ut parati simus, & expectemus adventum Domini. Nunc proponit nobis virgines expectantes sponsum *revertentem à nuptiis*, horam tamen adventûs ignorantes ut vigilantiam prudentium imitemur, & fatuarum incuriam detestemur; alibi nobis ob oculos ponit servos sollicitè præstolantes dominum suum à nuptiis reversurum; nunc vigiles, & custodes nocturnos, qui timent, ne hostis in prima, secunda, vel tertia noctis vigilia dormientibus improvisus superveniat; alibi illos domesticos, qui timent, & sollicite tota nocte observant, ne fures nocturni ex improvise, tenebris tecti irruant,

irruant, domum expilent, & ever-
tant.

2. Si etiam tempus ad pœnitentiam agen-
dam, & præparationem morti imminenti
præmittendam non defuerit, tamen illo non
utêris. Decipient te ipsi consanguinei, fa-
miliares, & amici tui, crudeli quadam pie-
tate inducti; fors ipsimet sacerdotes lectulo
tuo adstantes, si qui tamen admoniti, &
vocati fuerint, tibi, & forsan etiam sibi-
metipsis persuadentes, periculum non esse
tam magnum, multò minùs tam propin-
quum: quod si aliquis ex animæ vel corpo-
ris medicis cordatior, & sincerior, saluti
tuæ consulturus, te liberè illis verbis ad-
moneret, quibus Isaias c. 38. olim Regem
Ezechiam allocutus est: *Dispone domui tuæ,*
quia morieris, tu tibi met ipsi blandieris, &
averfaberis tanquam indiscretos, & impor-
tunos monitores, qui tibi in tanto periculo,
quod tamen agnoscere recusas, quàm opti-
mè consultum volunt: & cùm jam allueve-
ris per vitæ hactenus actæ decursum differ-
re pœnitentiam, & conversionem ad Deum,
etiam tunc eam differes à meridie usque ad
vesperum, ad noctis silentium, ac quie-
tem, ab hac usque in manè crastinum, ma-
gis serenum, & his curis aptius, quando su-
perantibus morbi viribus, tuis verò fractis
& exhaustis ad pœnitentiam, ad conver-
sionem ineptus, vel omnino jam mortuus
eris.

3. Etiam si nec tempus, nec voluntas hoc bene utendi defuerit, innumeræ tamen & maximæ comitari solent difficultates pœnitentiam & conversionem eò usque dilaram, in vitæ limine suscipiendam: hanc tibi difficilem reddet dæmon, qui tunc collectis viribus & iris duplicabit fraudulentæ suggestiones, tentationum acerrimos assultus, timens, ne sibi præda tam diu possessa ex unguibus eripiatur. Difficillimam tibi hanc reddes tu ipse totus languidus, debilis, tibi meti ipsi gravis, doloribus acutissimis exagitatus, internis animi curis, timore mortis jam proximæ, & jugulo imminentis perplexus.

Illi ipsi, quorum vita prævia nihil aliud fuit, quàm sedula præparatio ad mortem, & constans exercitium omnium virtutum, præsertim fidei, spei, charitatis, & perfectæ contritionis, summam experiuntur difficultatem in illo rerum articulo ejusmodi actus toties repetitos, & frequentatos eliciendi: jam cogita, quas ergo difficultates passuri sint in his tunc eliciendis, qui tamen necessariò eliciendi sunt, illi, qui hos vel nunquam, vel rarissimè toto vitæ transactæ tempore elicuerunt, vel elicere conati sunt, nec piam consuetudinem aut habitum in his virtutibus, sed potius in oppositis, & diversis vitiis contraxerunt, & quotidie auxerunt,

Diffi.

Difficultates non minores emergent ex parte Dei tunc placandi, sine cujus gratia & auxilio hæc seria & vera conversio obtineri non potest: & hac tam necessaria gratia tene dignum reddidisti? an hæc tibi à Deo non jure merito negari potest? si autem Deus tibi etiam tunc suam gratiam non deneget, sed concedat, timeo ne ex illo gratiarum genere sit, quibus adjutus pœnitentiam seriam agere, & ad Deum te convertere posses, sed nunquam acturus, aut te conversurus es, & non ex illis specialibus, efficacibus, & victricibus, quibus certò cessurum cor tuum durum prævideatur.

Viator, qui fluvium non procul à scaturigine sua adhuc tenuem transilire, vel exigua trabe stratum transire neglexit, animo illum postea, inferius ubi longius à fonte progressus fuerit, trajiciendi eò non rarò delabitur, ut magnis aquarum incrementis auctum, & tumidum, nec transvadare, nec tranare, nec ponte junctum trajicere possit, quod sibi evenisse conqueritur Ezechiel. c. 47. *Et non potui pertransire, quoniam intumuerant aquæ.*

III. Considera modum & normam, quæ tibi observanda est, ut te ritè præpares, & disponas ad luctam ultimam, ad mortem: hæc tibi præscribit tres Regulas.

I. Ut incipias à præparatione remota quæ in hoc consistit, ut cum Deo in gratiam

am

am ocyus redeas, si hunc, in grave peccatum forte prolapsus, à te expulisses; ut hoc consequaris sine mora ad præscriptum Remedium, ad Sacramentum poenitentiae convola; fors non abs re foret, si totius vitæ tuæ hæctenus actæ rationes percurreres, & generali exhomologesi expiares deprehensos errores, etiam in hunc finem, ut si qui defectus in priores tuas confessiones unde unde tandem irrepissent, hoc modo emendarentur.

Adjungenda subin certa vivendi methodus virum Ecclesiasticum, ejus statum, gradum, & dignitatem decens, frequentiore Sacramentorum usu, vel etiam administratione, & honorum operum exercitio, fugâ non solum peccati, & omnis mali, verum etiam omnis occasionis ad malum, imò & suspicionis. Paucis: remota, & optima ac constans præparatio ad bonam mortem, est bona vita.

Arbor, quando succiditur, in illam cadit partem, in quam jam prius pendebat, & vergebat: quæ vergebat ad sinistram malè incurvata, nunquam cadet ad dextram. Difficillimum est, ut qui vitam ducit dissolutam, ex legem, hanc claudat morte sancta. Qui se vorticibus rapidissimi fluminis ferri & abripi sinit ad finem se in maris abyssos deprehendet evolutum; qui ex præcipiti & prærupto monte decurrere, aut cadere incipit,

cipit, cursum, vel casum non sistet, quam in profunda valle.

2. Secunda præparatio ad bonam mortem jam non ita remota, sed aliquantum propinquior est, ut nunc te illis expedias, vel illa facias, quæ ad mortis articulum dilata non exiguas molestias, & turbas tibi ciere possent, vel quæ tunc facta fuisse voles, & non facta fuisse gemes. Æs alienum, si quo premeris, nunc solve, debita expunge; si quæ restant legata, aut alia onera adimplenda, nunc adimple: conde justum, & æquum testamentum, animæ tuæ non immemor adhibitis omnibus cautelis ad evitandas tricas & lites, dum corpore & animo vales.

3. Tertia & adhuc propinquior præparatio ad mortem erit, si omnia opera ita peragas, quasi singula essent ultima, quæ tibi in hac vita essent peragenda: quævis confessio, sive animi expiatio, ac si esset ultima, nec unquam amplius esset copia peragenda confessionis &c. singulis mensibus certam tibi selige diem, qua in teipsum inquiras, & probes, an jam ad mortem paratus esses: imaginare tibi, elusis jam pharmacorum omnium viribus spem convalescendi à Medicis tibi adimi omnem, & certam, ac propinquam denuntiari mortem. Hac ipsa die, quæ ad salutem tibi, repete sæpius illos actus fidei, spei, charitatis, contritionis, resignationis in divinam voluntatem alia-

D

rumque

rúmque virtutum, iisque eliciendis & repetendis assuesce; accepta mortem, ultro te huic inevitabili necessitati subijce, in satisfactionem, & justam pœnam tuis peccatis debitam offer; percurre, jam nunc præmitte, & ipse tibi prælege commendationem animæ, quæ tibi cum morte luctanti, & fortè jam sensibus destituto prælegatur.

Ne in fabricis extruendis error, qui deinde vel omnino non, vel certè non nisi difficillimè, & magnis expensis corrigi possit, committatur, architecti priùs fabricæ, palatii, ædis sacræ, vel prophanæ idæam exactè delineant, vel ex ligno simulacrum aliquod efformant, ut etiam minima quæque in illo spectari, & ad trutinam vocari possint. Hos imitare, disce mori, dum vivis; prælude huic decretoriæ pugnæ certamine quasi ludicro; exerce te sæpiùs, ut cum præliandum erit cum dracone, & cum morte decertandum, scitè noveris arma tractare, & devictæ morti victor insultare possis verbis illis: *ubi est mors victoria tua?* I. Cor. 15. & experiri illud Apocalypsis c. 14. *Beati mortui, qui in Domino moriuntur.*

Con-

Consideratio sexta.

Pro III. die secunda.

De obligationibus, quibus homo Ecclesiasticus obstringitur consideratus ut confirmatus, & sacro Chrismate inunctus.

Tres Ritus, quos in administratione huius Sacramenti Episcopus adhibet, occasionem præbent considerandi tres obligationes, quæ imponuntur Sacramento suscipienti. Imprimis signum crucis immerso in Chrisma pollice imprimit fronti, in signum, Christiano per hoc Sacramentum robur, & animos conferri, ut non erubescat Evangelium, & fidem Catholicam publicè, coram Regibus & principibus fronte apertâ profiteri non horreat.

2. Infligit illi alapam, ut admoneatur invicto, & impavido animo Christianis perferendas, & devorandas esse quasvis injurias, contumelias etiam palmares, ludibria & contemptus, cum vix aliquid majorem contemptum inter homines sapiat, quàm publica, & sonora alapæ inflictio.

3. Conjunctas invicem ambas manus pandas ipsius vertici imponit, in signum, à Christiano homine supernos influxus, inspirationes, & illustrationes avidè excipiendas, & cum fructu fovendas, nam juxta Tertullianum *Libr. de Resur. manus impositione adumbratur, ut anima Spiritu sancto illuminetur.*

I. Obligatio publicè & apertè profitendi Evangelium, & Evangelicas veritates te obstringit ad omittendum aliqua, ad faciendum alia; sic exigit, ut non spernas, aut derideas sanctitatem, sacras cæremonias; & hoc omittas; sic postulat, ut à Christiana modestia, pietate, & virtutis studio propter derisiones, sibilationes, satyras & ludibria non desistas, sed stes immotus; & hoc facias. Jam ad trutinam.

An & tu ex hominum illorum es grege, qui explodunt, & sarcasmis impetunt alios pietati deditos? si es, duorum causa es malorum; unum te, alterum premit tuum proximum; nam ejusmodi innocentia & pietatis derisores gravi se culpa obstringunt, quæ eò gravior est, quò major & dignior persona est, quæ deridetur, & causa, propter quam deridetur, injustior, quò major honor, & submissio competit & debetur deriso, & quidem propter illam ipsam causam, propter quam tamen præpostere deridetur.

Nun-

Nunquam peior & gravior derisio contigit, vel audita est, quàm fuerit illa, qua Christus exceptus fuit in coronatione sua spinea, sive spectemus personam derisam, sive honorem, reverentiam, & submissionem ipsi debitam, ob illam ipsam dominandi, & regnandi potestatem à Deo concessam, & à Prophetis prædictam, ob quam deridiculo & ludibrio habebatur, tanquam syco- phanta, rex fanaticus, & imaginarius. Sanctos & probos homines contemnere, & ludibrio habere ob ipsam suam sanctitatem, & probitatem, gravissimum peccatum est; sic docet Doctor Angelicus. 2. 2. q. 75. art. 5. *gravissimum est irridere DEUM, & ea, quæ DEI sunt.*

Michol deridere, & aculeatis verbis contemptim mordere ausa est Davidem, cui omnem venerationem, & submissionem debebat, quippe & regi, & marito suo. Summopere displicuit Deo tam grande peccatum, præsertim ex eo capite, quòd causam tam amarè carpendi & vilipendendi Davidem sumpserit Michol ex ipsa probitate, & pietate ipsius, qua ante Arcam Domini saltare non erubuit, ejus honorem apud populum aucturus, & promoturus; hinc Michol punita fuit sterilitate, pœnâ tunc temporis, probrosâ, nullis ex se relictis posteris. Sic puniuntur à Deo justè probitatis & sanctitatis derisores, subtra-

Etione scilicet cœlestium Benedictio-
num.

Proximo autem ejusmodi contemptu vitæ
probæ, damnum infers maximum, dum
illum non tantum impedis, & retrahis à
bono, sed etiam impellis ad malum. Pro
grandi habetur crimine, si quem à conse-
cutione notabilis emolumenti, officii, lu-
cri temporalis injustè impediatis, longè magis,
si cui non jam crumenam, sed ipsam vi-
tam eripias: quàm grave igitur crimen non
erit, injustissimè impedire proximum à
maximo emolumento, & lucro spirituali ip-
sique eripere vitam animæ æternam? vñ
similibus contemptoribus, irrisoribus, &
probitatis satyricis everforibus in extremo
judicio, ipsis præ omnibus aliis pavendo!
parata sunt derisoribus judicia. Prov. 19. coram
universali illo omnium hominum & Ange-
lorum in unum collectorum conventu co-
gentur revocare lensa, & mentis suæ falsa,
deceptorica judicia verbis illis Sap. c. 5.
Nos insensati vitam illorum aestimabamus insaniam.
& suismet irrisionibus amaris & mordaci-
bus, quibus aliorum probitatem impiè ar-
rodebant, tunc propriam improbitatem de-
ridere, imò amaris lachrymis deflere debe-
bunt.

2. Altera obligatio tibi incumbens, publi-
cè, in ipsa fronte profitendi omni timore
hominibus displicendi & vano respectu pe-
nitus deposito Evangelium, hujus doctrinam,

&

& Christianam pietatem, in ipso jam Davide ante arcam saltante primitus reluxit, & tibi proposita est, cum irridenti, & pietati suæ acerbos dentes infigenti uxori pia indignatione generosè reposuit: *Anæ Deum - - vilior fiam, plus quàm factus sum.* L. 2. Reg. c. 6. v. 22. Quibus subjungere poterat, quod postmodum cecinit Ps. 115. *Vota mea Domino reddam coram omni populo.* In mentem revoca præmium, quod hos piè impudentes, & sanctè effrontes Dei servos manet; si deridentur, & carpuntur à stultis, laudantur & extolluntur à prudentibus; quin si totus mundus contra ipsos conjuraret, mille convitiis, probris, ludibriis illos impeteret, sardonis risibus exploderet, tamen æstimerentur, laudarentur & benedicerentur à Deo: *maledicenti illi, & tu benedices.* Ps. 108.

Memineris è contrario etiam poenæ, quæ ejusmodi momis, cavillatoribus, & sacrorum derisoribus, tum & illis pusillis, ignavis, & væcordibus Christianis, qui se similibus sarcasmis, & irrisionibus deterreri à Christo, à via virtutis abduci, ad latam verò & laxam viam, & vitam juxta perniciosas mundi excæcati regulas decurrendam deduci sinunt, hanc statuit & promulgat Christus Luc. c. 9. *Qui me erubuerit, hunc filius hominis erubescet, cum venerit in majestate sua, & Patris, & sanctorum Angelorum.*

II. Obligatio, quæ te adstringit ad fortiter tolerandas injurias, te simul adstringit ad omittenda aliqua, ad faciendâ alia. Sic adstringeris ad non habendos odio tuos offensores, adversarios, & inimicos; insuper adstringeris ad amandos hos omnes.

1. Teneris nec interno rancore aut odio averfari, nec externis factis, internæ iracundiæ testibus, persequi calumniatores, & inimicos tuos. Internum odium prohibetur Levit. c. 19. *Non oderis fratrem tuum in corde tuo.* O quàm proclive & facile est, in hoc deficere! quàm facilè nidulantur in corde offensi certæ animi aversiones, & amaritudines, certæ indignatiunculæ erga suos inimicos, certæ complacentiæ, dum premuntur & affliguntur, certæ displicentiæ & tristitiæ, quando prosperè & ad vota ipsis fluunt omnia; quando extolluntur te neglecto, & omnibus in pretio sunt.

Multi, ut se excusent, dicunt, se non odisse peccatorem, sed ejus peccatum, non indignari isti vel illi, sed eorum perversis moribus. Sed nimis difficile & periculolum est, uti ejusmodi præcisionibus, & distinctionibus. Verùm si culpam averfaris, & odisti in aliis, cur hanc amas & amplecteris in temetipso? an fortè tua, in te residens culpa tam turpis non est, quàm culpa aliena, tuis inimicis inhærens? ne fidas dolosæ huic, & fucatæ excusationi, nec innitaris; nam non minùs odium, quàm amor excæcat:

qui

qui odit fratrem, in tenebris est, nescit, quò eat, quia tenebrae obcaecaverunt oculos ejus. 1. Joan.

C. 2.

Nec externis signis odium erga inimicos prodere, aut illos a communibus amicitiae, & Christianae charitatis officiis excludere licet: & illos salutare oportet, si alios similis sphaerae homines salutare soles, salutem reddere, si quis prior impertivit; nec stomachoso cum silentio illi tergum obvertere, nec ejus occursum, vel conspectum studiose vitare, nec male de ipso, aut ejus consanguineis, affinibus, amicis & familiaribus loqui. Paucis complectar omnia: non satis est inimicos non odisse, sed necessarium insuper est, nullum odii signum exterius demonstrare; alias si millies asseras, & asseveres, te inimicos tuos nullatenus odisse, facta tua coram omnium oculis verba tua mendacia publice convincent.

2. Ut autem inimicos etiam ames, & hunc amorem factis comprobas, mandat & imperat ipse Deus. *Ego dico vobis; diligite inimicos vestros.* Matth. c. 5. *qui non diligit, manet in morte.* 1. Joan. c. 3. Non solum qui odit, sed ille etiam, qui non amat, graviter errat: hinc ob Innocentio XI. proscripta est haec opinio; *non tenemur proximum diligere actu interno formali.*

Verum quidem est, quòd praecipuum de diligendis inimicis non obliget semper, & pro semper, sive ad omnia & singula momenta;

D 5

menta;

menta; sed tunc solum, quando inimicus tuus necessitate pressus tuâ potissimum ope, & operâ indiget, vel tuum grave odium contra ipsum inimicum aliter à te depellere, & excutere non potes, nisi talem inimicum amandò, & seriò amoris actu prosequendo: ubi ergo simile quid evenerit, obstringeris inimicos tuos non tantum interno amore, & vero cordis affectu prosequi, sed insuper egentes juvare, ipsisque succurrere, opem ferre, vel etiam beneficia exhibere. Exemplum dedit nobis Christus ex ipso crucis patibulo, apud patrem suum divinum ardentissimè intercedens, & orans pro suis crucifixoribus, documentum jam prius datum Matth. c. 5. exemplo firmans: *benefacite his, qui oderunt vos, & orate pro persecutibus, & calumniantibus vos.*

III. Tuum est, ut divinas illustrationes, & superna lumina petas, reverenter excipias, perpendas, illas sequaris, & adimpleas.

I. Necessarium est, ut cum cæco Evangelico lumen à Deo petas, & sapius ingemines. *Domine ut videam.* Luc. 18. Sapius per orationem recurrere ad Deum non tantum necessarium est necessitate præcepti, sed etiam necessitate medii, & ut medium necessarium ad obtinendum nobis præfixum finem, vitam æternam. Si uberiore lumine indiges ad clariùs cognoscendas & penetrandas veritates æternas, pete, & accipies:

Si quis indiget sapientiâ, postulet, & dabitur.
Jac. I.

Prima auxilia, & gratiæ prævenientes ultro dantur à DEO, quin petantur, sed perseverantia in benè cœptis, & gratia finalis non conceditur, nisi petentibus, & orantibus Augustino teste. Imò compluribus ex sententia Bellarmini, unicum medium consequendi salutem est oratio, quippe omni alio medio destitutis, sola facultate per orationem ad Deum recurrendi, & ejus auxilium implorandi, exceptâ. Adimple tu hanc obligationem, à qua nemo eximitur?

Nullum melioris fortis Christianum invenies, qui non manè discusso somno, & relicto lecto ad orationem profiliat, ipsas diei primitias Deo consecret, & reliquis actionibus piè præmittat, & transactæ diei similem coronidem priusquam cubitum concedat, religiosè imponat: tu forsan cum illo tepidorum Sacerdotum genere sentis, qui credunt abundè pietati se litasse, si diurnum Canoniarum precum pensum, Deus scit, quàm tepidè & luridè, decurrant, quibus aliquid alterius generis precum superaddere supervacaneum credunt. Propone & statue imposterum lege indispensabili manè saltem mediam horulam quotidie orationi mentali, noctu verò, antequam te lecto des, quadrantem horæ discutiendæ conscientiæ impendere. Hæc praxis plurimis

mis fuit initium & medium ad seriam vitam & morum emendationem, in morte autem solidum fundamentum firmæ spei salutem consequendi.

2. Necessum est, lumina & illustrationes supernas excipere, & fovere grato, & meditando animo, has sæpius mente recouendo, præsertim certis temporibus. Hæc divinæ lucis scintillæ, quas Spiritus Divinus tuo in corde spargit, & accendit, facile suffocantur, & extinguuntur, si tu has non excites identidem habito seriæ considerationis, qua scintillas istas vivas conserves, ut tandem in luculenta divini amoris incendia cor tuum prorumpat. Expertus hoc est David, ut ipsemet fatetur Psal. 38. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.*

Deus, ut scimus, illuminat omnem hominem, qui venit in hunc mundum, & tamen ex his plurimi ambulant in tenebris, & umbrâ mortis, eâ de causa, quòd tales illuminationes mentis sint instar fulguris coruscantis, in ipso splendidissimo ortu emorientis, nisi animo, velut fomite excipiantur, & meditatione in flammam excitentur.

3. Oportet obedire divinis inspirationibus, nisi tempore mortis illis infelicibus & à Deo desertis accenseri velis, quibus triste illud epicedium accinitur: *Vocavi, & renuistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, & subsannabo.* Prov. c. 1. Nec te absterreni finas à diffi-

cultate,

cultate, quæ occurret in vincendis, & destruendis malis habitibus, & induratis consuetudinibus, nam pugnabis non tuis solis viribus, sed aderit tibi virtus ex alto, Deus tecum pugnabit, & porriget manum auxiliatricem.

Cave procrastines, & differas exequi divinas inspirationes, nem carò & citò tarditatem suam morosam luunt, qui moras moris neccunt, & divinæ voci solum tunc, quando ipsis commodum, & placitum fuerit, respondere volunt. Redemptor noster in distribuendis gratiis festinat, properat, ut monet S. Petrus Act. c. 10. *pertransit benefaciendo: ne & nos incurios transeat.* Et ideo observemus id, quod nos præmonuit Isaias c. 55. *querite Dominum, dum inveniri potest.* Imitare primos Ecclesiæ Catholicæ Antistites Petrum & Andream, Jacobum, & Joannem, qui ad primam Christi invitantis vocem, continuo... *statim relictis retibus secuti sunt eum,* Matth. 4. Hortare teipsum cum magno antistite Augustino mutuatis ab ipso verbis; *Si aliquando, cur non modo?* Lib. 2. Confess.

Con-

Consideratio septima.

Pro IV. die prima.

De obligationibus Ecclesiastici, si consideretur ut poenitens.

Quisunque poenitentiam de suis erroribus agere cupit, tria observare debet. 1. ut reflectat animum ad tempus præteritum, & defleat mala commissa. 2. ad tempus præsens, & instituat novam, & priore meliorem vitam. 3. ad tempus futurum, & caveat relapsum in mala priora, vel etiam majora.

I. In tres classes dividere potes lachrymas, contritionem, & dolorem. In lachrymas peccaminosas, indifferentes, & salutare. Primæ antiquas maculas, quas eluere deberent, augent, & novis cumulant. Sic evenit illis, qui stimulante invidia tristantur, ac dolent de alterius felicitate, & suam reputantes infelicitatem, illi amarè illachrymantur; qui laudibus proximo tributis mordentur, qui promotiones, & exaltationes proximi audientes, & videntes, uruntur, affliguntur, & se deprimi, vilipendi existimant. Si de incolumitate, & longiore vita illius moerorem concipis, qui

qui sua morte tibi viam sterneret, & januam aperiret ad pinguem hæreditatem, vel honorificum, & opulentum officium vel beneficium, aut te liberaret ab onere pensionis annuæ, dum vivit exolvendæ.

Deus nos creavit capaces doloris & tristitiæ, qua destruere & emendare possemus admissa peccata; hæc sanare potest non alia medicina, quàm hæc amara: quanta ergo stultitia, hanc applicare aliis morbis, & eos per hanc non tollere, sed augere, quanta dementia! in lachrymarum mari possumus mergere maximum, & insensissimum nostrum inimicum, omni Pharaone deteriorem, & mergimus nos ipsos!

2. Secundi generis lachrymæ sunt illæ, quæ nec malæ nec bonæ sunt, sed indifferentes vocantur: tales esse censentur lachrymæ, quibus deficiunt damna temporalia, mortem patris, matris vel alterius boni amici, jacturam pecuniarum, litem deperditam, injuriam impactam, spes tuas delusas: hæ lachrymæ sunt aridæ, infructuosæ & inutiles, nec aptæ ad abstergendum malum, quod patimur & deploramus: lachrymæ risu dignæ, vel potius deplorandæ, ut judicat S. Bernardus, Serm. de Magdal. *plorandi sunt, qui taliter plorant.* Quantum præstaret, in tribulationibus ad Deum confugere, inde robur & auxilium accersire, & suam voluntatem divinæ penitus substerne-
re, ac conformare, illud Jobi repeten-
do:

do: Sicut Domino placuit, ita factum est,
 sit nomen Domini benedictum, c. 1. v. 21.

3. Nullum ex omnibus malum est, cui
 dolor & lachrymæ medeantur, quàm so-
 lum peccatum; & ex omnibus malis nullum
 minus, & rarius deploratur, quàm pecca-
 tum, quod tamen est malum maximum,
 imò unicum: ipsæ adeò lachrymæ, quibus
 DEI hominis patientis cruciatus, & morti
 atrocissima deplorantur minus gratae sunt
 ipsi patienti Christo, nisi prius impendan-
 tur eluendis peccatis, quæ sunt unica causa
 omnium tormentorum suorum. Hinc mu-
 lieres illas, quæ inter copiosas lachrymas
 ipsum comitabantur, increpuit verbis illis
 Luc. c. 23. *Nolite flere super me, sed super vos
 ipsas flere.*

Lachrymæ illæ, quæ amicum, patrem, vel
 filium defunctum, quos defles, suscitare,
 detrimentum illatum resarcire nequeunt, fa-
 cile suscitare possunt animam gravi peccato
 interfectam, & damna omnia huic illata
 reparare. Sic peccatum, quod in mundum
 introduxit dolorem, ab ipso dolore exter-
 minatur, & extinguitur. Dolor iste de
 propriis peccatis unicum poenitentis pecca-
 toris solatium & gaudium esse deberet:
semper de peccato dolet, & de dolore gaudet. Ita
 D. Augustinus describit animam serio pec-
 nitentem.

Non ignoras, ex duplici fonte promanare salutare lachrymas, ex amore DEI
 &

& ex casto amore propriæ animæ: flendum ergo, quòd peccando DEUM inhonora- veris, & contempseris, & quòd tantum damnum propriæ animæ intuleris: Primus dolor, primæ lachrymæ sunt omnium lau- dabilissimæ, & perfectissimæ, quæ DEO tanquam infinitè amabili debentur, & im- penduntur; dolor, & lachrymæ secundæ, sunt minùs perfectæ; debentur & impen- duntur tibi metipsi, & tuæ salutis. Si cortu- um tam aridum, durum & saxeuum foret, ut nec minimam doloris vel amoris lachrymu- lam ex illo extundere posses, ad preces recurre, & quemadmodum Axa Calebi filia precibus à patre impetravit pro aridis suis agris *irriguum superius, & irriguum inferius*. Jos. c. 15. ita tu quoque à tuo cœlesti patre im- petrabis tuis precibus utriusque generis lachrymarum ac doloris fontem pro sicca & exsua cordis tui terra.

II. Si spectemus tempus præsens, anima serio ad pœnitentiam rediens obstringitur ad arripiendam aliam vivendi methodum & rationem. Seria & vera pœnitentia non est, quam non sequitur vitæ & morum in melius mutatio: *ubi nulla emendatio, pœnitentia vana*. Tertull. de pœnit. D. 3. Necessarium igitur est, ut homo pœnitens in alium con- vertatur hominem ab illo diversum, quem se fuisse deflet, veterem exuat, & novum induat, vela, & remonem vertat, novis, probis moribus priores malos emendet, &

excuneet. Sic instruit S. Paulus suos Colossenses recens conversos Ep. ad Coloss. 3. *exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum.* Ad peccandum usus es corde, linguâ, manu: mutent ergo suum officium cor, lingua, manus; sic fies, & eris non homo vetus, ut prius, sed homo novus, & totus alius, qui Christum totum à capite ad calcem induerit.

1. Mutandum est cor, & induendum, ut in suis cogitationibus sibi peccatum non repræsentet pro tenero catello, quod inter meras blanditias sinu foveatur, & nutriatur; sed illud depingat, & intellectui obijciat tanquam horridum & venenatum draconem, qualis reipsa est, velis remisque, terrâ marique, modis omnibus fugiendum; mutandus cordis affectus, & amor, ut id quod prius amabas, & tenerrimo affectu complectebaris, & deperibas, nunc averseris, & extremo odio detesteris, abomineris & fugias: *quasi à facie colubri fuge peccatum.* Eccli. c. 11.

Non unum tantum peccatum, non multa, sed omnia plus quàm Vatiniano, irreconciliabili odio sunt detestanda, & fugienda; nec grave & mortale tantum, sed etiam leve, & veniale, nam etiam hoc verè peccatum, & ratio peccati invenitur in eo, nec solum peccatum, sed etiam periculum, facies, umbra, phantasma, & apparentia peccati à longè, cane pejus & angue fugienda

gienda est. Sic David genuina pœnitentium idæa & norma nobis exemplo præivit, qui non solum peccatum, sed ipsam etiam viam, quæ ad peccatum ducebat, fugiebat, & oderat: *omnem viam iniquitatis odio habui.* Ps. 118. E contrario cogitatio & imaginatio tua tuo intellectui objicere, & præsentare debet pœnitentiam, virtutis exercitium, quæ tibi videbatur, & mendaci penicillo ab imaginatione depingebatur, & fingebatur, horrida, terrica, & aspera, amabilem facilem, & amœnam, qualis re ipsa est, veræ quietis, & solidorum solatiorum scaturiginem, ac basim.

2. Mutanda est lingua, & longè aliter loquendum impostero est, quàm hæctenus de vitio de peccato, de moribus liberis, dissolutis, & de virtute, de vita modesta, pia, Religiosa locutus es. Si prius vocabas peccatum fragilitatem, exæstuantis naturæ impetum, venia dignum, malum non magni momenti, nec adeò curandum, mutandus est stylus; loqui disce à regio pœnitentium principe Davide ita loquente Ps. 24. *proptiaberis peccato meo, multum est enim.* In finitâ misericordiâ tuâ, ô Domine, opus est ad delendum peccatum meum; opus est omnipotente brachio tuo ad illud destruendum; tam grande, tam grave illud est.

Si ita de peccato loqui didiceris, & assueveris, nunquam in ullas prorumpes quere-

las, si te Deus propter tua peccata castigaverit; sed loquêris & dices cum pœnitente latrone in sua cruce: *digna factis recipimus*. Luc. 23. cum patiente Propheta: *peccavi, & ut eram dignus, non recepi*. Job. c. 33. Si prius de virtute, de piis operibus loquebaris contemptim, eaque traducebas, si pœnitentiam vocabas carnificinam corporis & animi, vitæ tineam, lætitiæ barathrum, in posterum hæc omnia meritis laudibus extollenda, & inter spirituales hujus vitæ beatitudines numeranda erunt, juxta Evangelii sensa, & placita.

3. Mutandæ sunt manus, mutanda sunt opera: felix & Christiana metamorphosis, quâ fies ex avaro liberalis, ex lascivo castus, ex iracundo mansuetus, ex epulone abstinens, ex invido plenus charitate fraternâ, ex superbo humilis, & demissus, ex prodigo pretiosi temporis combustore, & ad inanes nugas, ad ludicras vanitates consumptore, parcus, & avarus hujus collector, ut nec minima particula tam boni ac pretiosi doni sine fructu intercيدات, quæ non orationi, lectioni, aut piæ alicui occupationi consecretur, acerrimus otii odor, & fervens mortificationis amator. Memineris, te obligari ad restituendum, & reparandum DEO illum honorem bene vivendo, & operando, quem ipsi abstulisti malè vivendo & operando.

III. In

III. In futurum prospiciens teneris cavere relapsum, & reditum in antiquam sylvam. Hæc cautela necessariò adhibenda est ob omnibus, qui veram pœnitentiam agere decreverunt, ad hanc sollicitudinem fovendam, duæ te potissimùm causæ impellere debent: Prima est, ut hoc modo te securum reddas, tuam pœnitentiam esse veram & seriam: secunda, ut hoc modo perseverantiam finalem tibi procures.

1. Si quis identidem de iisdem se peccatis, etiam levibus tantùm accuset, quin ulla unquam emendatio sequatur, non sine causa timeri potest, ne pœnitentia non sit seria, & Sacramentum sine fructu. Sic magnis & gravibus peccatoribus justum timorem, & pavorem incutimus, si identidem in antiqua scelera relabantur, ex ipso relapsu, ne ipsorum pœnitentia, dolor, & propositum sint nullius valoris, roboris & fructûs, & omnia tantùm apparentia, & fucata: cur hæc non applicamus necismet ipsis?

Non leve sæpius fundamentum, & argumentum est, credendi peccatores recidivos, non esse recidivos, in quantum nunquam re ipsa ex suis sordibus surrexerunt, sed in illis semper jacere perrexerunt. Pœnitentiæ Sacramentum confert gratiam & robur, ut non relabamur; si ergo toties, & tam facilè relabamur, quàm priùs, non vanus omnino, aut panicus ejusmodi

relabentium timor erit, ne Sacramentum
pœnitentiæ non ritè, sed invalidè suscep-
tum fuerit: est hæc fere communis sancto-
rum Patrum vox & doctrina: *nunquam diluunt peccata gemendo, qui non desinunt peccare post gemitum.* Fulgentius L. I. de Remiss.
C. 12.

Justis, ne tentationi consenserint, & succubuerint, timentibus, & anxiiis, omnem timorem & anxietatem abstergere conamur, piis, & sanctis, quæ patrant, operibus, & innocentia vitæ tenore nixi: tepidos, qui videntur pœnitentiam agere, terremus, & eorum non satis fundatam ac potius imaginariam credulitatem carpimus, & arguimus ex tam frequentibus relapsibus.

2. Væ illi, qui semel è cœno suorum scelerum eluctatus, mox in eadem denuò relabatur! meritò timere potest, ne præcisis omnibus iterum resurgendi mediis & meritis, in eodem cœno infixus hæreat, & impœnitens ibidem vitam suam finiat; tum quia pravus habitus indies crescit, & novas vires accipit, ita ut pedetentim in alteram, ac novam naturam, corruptæ nostræ naturæ insitam abeat; tum quia dæmon suum mancipium fugitivum, sed paulò post ex fuga retractum fortioribus longè, quàm antea stringit vinculis & catenis; *assumit septem alios spiritus nequiores se.* Luc. 11.

Tandem etiam, quia Deus videns contemptam non solùm legem, sed simul miser-

ricor;

ricordiam toties peccatori exhibitam deserit ingratiſſimum, toties relapſum hominem, illisque privat auxiliis & gratiis efficacibus, sine quibus nunquam reſurget; quamvis reſurgere poſſet: *terra ſæpe venientem ſuper ſe bibens imbrem - - proferens autem ſpinas ac tribulos, veprobata eſt, & maledicto proxima, cujus conſummatio in combuſtionem.* ad Hebr. c. 6.

Conſideratio octava.

Pro die IV. ſecunda.

De obligationibus Viro Eccleſiaſtico
pœnitenti incumbenſibus circa
mortificationes.

Cùm omnis, qui per ſeriam pœnitentiam errores ſuos delere, & ſe cum offenſo DEO reconciliare cupit in hunc finem variis aſperitatibus ſe ſubjicere, corpus domare, & effrænes ſuas cupiditates frangere cogatur, opus eſt ut pœnitentia interior, ſi vera ſit, ſecum trahat hanc pœnitentiam exteriorem, qua præter reatum culpæ, etiam reatus pœnæ expungatur: expendendum proin erit, quot & quæ opera pœnalia ſuſcipienda, & peragenda tibi ſint.

• E 4*

I. Ut

I. Ut poenam aliquam, sive macerationem aliquam corporis externam subeas pro peccatis, licet jam remissis, exigit tum Deus offensus, tum ille, id est tu, qui Deum offendisti.

I. Si DEUS culpam omnem remitteret, nullam exigens pro satisfactione poenam, quod utique in ipsius arbitrio est, cum pro lubitu omni jure ex offensa contra offensorem sibi resultante cedere possit, demonstraret quidem suam omnipotentiam, dirumpendo peccatorum vincula, quæ non alia, quàm omnipotente manu dirumpi possunt; demonstraret suam infinitam misericordiam liberando nos ab infinita miseria, quam tollere sola potest infinita benignitas Dei, sed non demonstraret infinitam sapientiam, quæ ex difficultate remedii, ad integrè expiandam culpam necessarii, ipsam culpam reddere debet difficilem, & amaram; non demonstraret suam justitiam, quæ novum splendorem inde accipit, quòd Deus debitam satisfactionem pro offensis sibi illatis non solum ab anima, sed etiam à corpore complice, & ambobus læsæ Majestatis reis districtè exigat.

Æquum omnino est, ut debiti ordinis iniqua perturbatio, nata ex nostris sceleribus, quibus nostram voluntatem perversam rectissimè voluntati divinæ prætulimus, corrigatur & reparetur, dum peccator cogitur sufferre plurimas adversitates, asperitates,

&

& afflictiones voluntati suæ contrarias, conformes tamen voluntati Divinæ.

2. Decet & oportet offensorem sive prævaricatorem etiam post remissam culpam ad pœnam vocari, imprimis quia certum & indubitatum est, peccatum fuisse commissum, incertum verò, an fuerit remissum, cum semper dubitare liceat, an dolor noster de peccatis conceptus, illis fuerit instructus dotibus, quæ sunt necessariæ ad impetrandam culpæ remissionem; hinc ad augendam certitudinem convenit aliis, & novis signis demonstrare animum seriò pœnitentem, vindicando, & castigando injurias Divinæ Majestati illatas in seipso.

Deinde, etiamsi certum, & extra dubium esset, reatum culpæ deletum fuisse, remanet tamen reatus pœnæ adhuc delendus vel in hac vita per pœnitentiæ externæ pœnalia opera, vel post hanc vitam per flammâs purgatorias, ac lustricas sanè acerrimas, ut docet Tridentinum Sess. 14. Can. 30. Nobis autem ingenti lucro, & emolumento est, ut nobis ipsis purgatorium carcerem fabricemus in hac vita, antequam in rigidum illum carcerem à divina justitia extructum, ex quo nulli patet exitus, qui non solverit ultimum quadrantem, post hanc vitam intrudamur.

Præterea, etiamsi reatus pœnæ etiam peccato jam remisso debitæ penitus sublatus esset, remanet tamen malus habitus ex-

* E s *

tirpan.

tirpandus, ex quo tanquam ex infecta ra-
 dice aliàs priora peccatorum germina facile
 repullulare possunt: nec acutior securis ad
 excindendas has radices, quastam profun-
 das in anima egit, adhiberi potest, quàm
 opera pœnitentiæ, macerationis carnis, &
 ultronæ castigationes, sive mortificationes;
 sic nos docet ipsum Concilium Tridenti-
 num Sess. 14. cap. 8. quamdiu hoc lolium,
 pravus habitus frustillum adhuc radicis in
 anima habet, & non stirpitus ac radicitus
 evulsus est, semper adhuc habes, cur ti-
 meas, ne in antiqua traharis, & relabaris
 mala, ne pessimæ huic arbori, tantum fron-
 datæ ac tonsæ, ut olim Samsoni, succrescant
 priores, vel novi capilli.

Tandem, quia etiam radicitus extirpato
 malo habitu remanet adhuc nostra natura
 corrupta, quæ cum adhuc justitia originali
 dotata esset, tamen peccavit in Adamo,
 merito timenda est, ne nos in varia præ-
 cipitet peccata, postquam rebellis concu-
 piscencia rationis jugum excussit, & hujus
 imperio se subtraxit: & hæc fuit causa, ob
 quam, plurimi ex Sanctorum, & Innocen-
 tium Choro, qui DEUM nullâ unquam
 graviore noxâ læserunt, sicut S. Joannes
 Baptista, lilio innocentie armaverint, &
 sepiverint tot spinis, sive asperitatibus & ri-
 goribus pœnitentiæ.

En quot, & quàm graves causæ te pœnitentem urgeant ad exercenda opera pœnitentiæ etiam externa, corporis & carnis afflictiva, semper veram sanctitatem comitari solita.

II. Austeritatum tuarum quantitas tam secundum intensiorem, quàm secundum extensionem commensurari debet quantitati peccatorum à te commissorum: *quàm magna deliquimus, tam granditer desiteamus*: sic statuit & docet D. Cyprianus Episcopus. Pœnitentia est certum genus justitiæ, quæ nos obligat ad solvenda debita per peccatum apud DEUM contracta, & quamvis non sit justitia rigorosa, exigens æqualitatem inter acceptum, & datum, requirit tamen proportionem aliquam inter culpam, & pœnam.

Sed quæres, quomodo constituta esse debeat hæc proportio tam quoad intensiorem, quàm quoad extensionem, & durationem pœnitentiæ? hujus intensiorem tibi explicat Apostolus ad Rom. c. 6. *Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ: sicut exhibuistis membra vestra servire immunditiæ, & iniquitati, ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra vestra servire justitiæ ad sanctificationem.*

Profitetur Apostolus, se tecum non rigore, sed suavitate, & humanitate usurum, fragilitati tuæ parcendô. Jure posset exigi, ut longè majori fervore impostere DEO
ser.

servires, quàm dæmoni priùs serviisti: sed contentus est, si eodem fervore, amore, & affectu quo priùs mundum, sensum, huius illecebras, voluptates cæcè deperibas, ames Christum JESUM, justitiam, & pœnitentiam. Hoc jam ante Paulum promulgaverat Propheta Evangelicus Isaias c. 31. *convertimini, sicut in profundum recesseratis.*

Hoc præstitit D. Magdalena tam fervens & imperterrita in agenda publicè pœnitentia, etiam inter convivias, quàm libera & effrons priùs fuerat in dandis publicè scandalis, mira sagacitate ipsa instrumenta malitiæ, crines, oculos, lachrymas, oscula, pretiosa unguenta in holocaustum ferventis pœnitentiæ convertens, & immolans.

Si hac declaratione convenientis proportionis inter pœnam, & culpam nondum contentus, accuratiorem desideras, ad antiquos redi Canones, per quos certis delictis certæ pœnæ statuebantur; eosque consule, ubi invenies, pro quovis peccato gravi, sive mortali, pro pœna proportionata & competente à sacro iudice septem annos rigidæ pœnitentiæ fuisse dictatos: toto hoc tempore rigorosè jejunandum, aspero cilicio cingendum corpus, nudis pedibus incedendum, & ab omni voluptate, quantumvis aliàs licitâ, abstinendum erat. Quo magis crescebat gravitas peccati, eò
magis

magis crescebat pariter gravitas, & rigor pœnæ; quod tibi, utpote in sacris Canonibus optimè versato, ignotum non erit.

Ex his facile est concludere, pœnitenti-
am, quam ages, nunquam fore aut nimis
rigidam, aut nimis diuturnam, sed semper
inferiorem debito, quod divinæ justitiæ
libris per tua peccata inscripsisti, nisi for-
tassis tibi persuadere velis, nostris tempo-
ribus peccatum non amplius tam grave &
tanti ponderis esse, ut olim; vel DEUM
nunc illud minùs abhorrere; ad astra viam
nunc latiore, leniorem & faciliorem;
cœli portam priùs angustam, nunc bipaten-
tibus valvis omnes admittere, aut Eccle-
siam tunc errâsse, quamvis à Spiritu sancto
duceretur, & regeretur, cui nunc ad evi-
tanda majora mala, & incommoda videre-
tur consultius, priore rigore supersedere, &
humanæ fragilitati aliquid connivere.

2. Duratio autem pœnitentiæ se usque
ad vitæ limites, & finem extendit, ut ita
defectum intensiōnis suppleat extensio. S.
Gregorius homil. 3. in Evang. pœnitentiā
æquiparat Martyrio, quod solâ morte ab-
solvitur: D. Thomas approbans hanc com-
parationem, subjungit: pœnitentiā dicitur
martyrium propter quamdam similitudinem
afflictionis, quæ excedit Martyrii afflictio-
nem diuturnitate, sed exceditur ab hoc
intensiōne. Suppl. 3. p. 96. art. 6.

Hoc

Hoc observarunt omnes, & cujuscunque conditionis homines, quotquot seriam egerunt pœnitentiam. Pœnitentia Adami in lege naturæ se ultra nongentos annos extendit; quamvis DEUS de obtenta peccati sui remissione ipsum reddidisset securum. David in lege scripta, quamvis ex ore Prophetæ Nathan audivisset, peccatum suum translatum, & ablatum fuisse, illud tamen ex memoria, & considerationis oculis nunquam demisit; *peccatum meum contra me est semper.* Ps. 50. deflebat illud diu noctuque, cinere aspergebat cibos, & his aromatibus conditos manducabat, potum cum fletu miscebat. S. Maria Magdalena in lege nova, quamvis ex ore ipsiusmet redemptoris audivisset: *remittuntur tibi peccata tua. vade in pace.* Luc. 7. nunquam cum corpore suo pacem, imò ne quidem inducias inivit, & quadraginta annis eremi, vel potius suæ specus incola, ab omni humano commercio separata, ut prius incontinentiæ, ita postmodum veræ ac seriæ pœnitentiæ magistra, & vivum exemplar facta est.

III. Qualitatem pœnitentiæ tuæ duplicis generis esse oportet. Prima, quam tibi sponte dictas, & imponis; altera, quam aliunde impositam tolerare, & patienter ferre debes. Prima sub se tres alias species complectitur, elemosynam, jejunium, & orationem. Peccando donâsti dæmoni bona fortunæ, corporis, & animæ; per pœnitenti-

tiam

tiam sacrificia jam DEO bona fortunæ largiendo eleemosynas; bona corporis, jejunando; bona animæ, orando.

Jejunii nomine comprehenduntur omnes austeritates, & macerationes, quibus caro castigatur, & domatur: *homo penitens est homo sibi irascens.* August. Serm. 35. de or. Dom. omnis homo, qui seriam pœnitentiam agere constituit, in seipsum, & illam sui partem, quæ rebellis se rationis dominio subtrahit, implacabili odio exardescat, necesse est; unde corpus suum flagellis, ciliiciis, inediâ, jejuniis ultroneis affligere, & subigere nunquam cessabit.

Qui seriò indignatur equo suo sternaci, qui ipsum jam sæpius ex ephippio in lutum excussit, non dulci poppysmate, vel leniter palpando demulcet, sed virgâ, scuticâ, fuste castigat, subditis calcaribus usque ad sanguinem fodicat, & in eum, ne ad indolem & genium suum redeat, justo furore deævit.

Si eòsque vires tuæ se non extendant, mitiori odio, levioribus pœnis jumentum corporis tui, ne recalcitret, castiga, & cohibe; indicito ipsi abstinentiam à cibis delicatis, gulæ potiùs, quàm fami satiandæ paratis; sacras excursions & perègrinationes ad pia loca pedibus conficiendas; intermitte tantisper etiam licitas recreationes, cum te sæpiùs illicita perpetrâsse probè noveris,

veris,

veris, & delicias, lusus, venationes, & alia curiositati, non necessitati deservientia.

Eleemosynæ nomine comprehenduntur omnia opera misericordiæ. Si tantum animi non habes, ut flagellis sanguinem expertus venis prolicias, ex manibus tuis eleemosynas, argentum, aurum, id est, secundum sanguinem liberaliter in manus pauperum effundito. DEUS suâ misericordiâ tuas sublevabit miseras, si tu liberalitate, & pietate tua noveris sublevare suas in pauperibus, suis vicariis, miseras: *peccata tua eleemosynis redime.* Dan. c. 4.

Si tua propria egestas ab his præstandis te arceat, supersunt alia, quæ facile præstes, misericordiæ opera, & obsequia; visita infirmos, solare, hortare illos; nihil magis proprium, & conveniens Sacerdotibus, quàm hoc officium Christianæ charitatis.

Gradum facito ad exercenda opera misericordiæ spiritualia statui tuo Sacerdotali vel maximè convenientia, ac propria. Doce, mone alios, & conare in aliis impedire errores illos quos in teipso impedire vel nescivisti, vel noluiti.

Nomen orationis complectitur orationem tam vocalem, quàm mentalem: tam hæc quàm illa peragi non potest sine aliquo incommodo & molestia; colligendus, & seriò applicandus est animus, restringendi sensus, situs corporis modestus, reverens, tanta majesta.

majestate, quam supplices adoramus, dignus, & omnem submissionem spirans, non modicè corpus, & libertatem membrorum coarctat, præsertim si hæc omnia flexis genibus in, vel sine scabello, peragantur, nullo fulcro fessum & recline corpus sustentando. Nunquam hoc thus tam gratum DEO sine myrrha offerendum, & adolendum.

2. Exercetur pœnitentia exterior etiam per æquanimem, & generosam tolerantiam adversitatum, & calamitatum hujus vitæ, & nostræ tot miseris subjectæ naturæ, quæ evitari non possunt; siue jam proveniant ex causis necessariis, uti calores, frigora, pluvia, grandines, tempestates, infortunia, morbi, pestes, amicorum & propinquorum inexpectatæ mortis, imò mors propria, si à nobis acceptetur, ut divinæ justitiæ ad hanc nos condemnanti satisfiat: siue proveniant ex causis liberis; tales sunt ingravitudines, contemptus, subsannationes, contumeliæ, lites, calumniæ, injustitiæ:

Has calamitates omnibus communes cura, ut tolere non communi modo, sed speciali magnanimitate, & patientia; caveto, ne debita, quæ hoc modo facile posses expungere, per tuam impatientiam, reluctantiæ, & hinc ortam tristitiæ stultè augeas. Magna est indulgentia & clementia DEI creditoris nostri, in solutionem ingentium debitorum, quibus ipsi obstricti

F

vivi-

vivimus miseri debitores, admittentis etiam
ejusmodi viles, non selectas sed exigui po-
tius ponderis ac valoris monetas.

Consideratio nona.

Pro V. die prima.

De obligationibus generalibus Viro
Ecclesiastico considerato ut
Ecclesiastico pro-
priis.

Quivis Ecclesiasticus, consideratus ut
Ecclesiasticus, ad hæc tria mentem
semper reflectere debet. 1. ad suum
statum Ecclesiasticum, cui se consecravit.
2. ad DEUM, qui ipsum ad tam subli-
mem statum evexit. 3. ad Ecclesiam cui
à DEO in hoc statu datus est ad sacra ob-
sequia.

1. Status Ecclesiasticus requirit, ut nemo
hunc amplectatur, nisi sit vocatus à DEO,
& nemo in hoc perseveret ex alio fine, quam
ut serviat DEO. Nullus in mundo inve-
nitur vitæ Christianæ status, sive Ecclesia-
sticus, sive Religiosus, sive conjugalis,
quem amplecti debemus, nisi ad illum vo-
cemur

cemur à DEO; qui cæco impetu in hoc tam magni momenti negotio fertur, periculum incurrit, ne seipsum privet præcipuo, vel unico medio consequendæ salutis, & propriæ prædestinationis. Hinc summâ prudentiâ, & adhibitô sapientûm consilio, electionis, & deliberationis negotium instituendum, & pertractandum est, ne erres.

Qui DEI nutu & impulsu certum vitæ genus amplectitur, jure sibi promittere potest in omnibus opem, directionem, & protectionem divinam, non aliter, quàm Archistrategus à suo Rege missus ad expugnandam aliquam urbem, in dubium trahere non potest, quin ipsi à suo Rege omnia ad obtinendum hunc finem necessaria suppeditanda sint. Hæc si vera sunt, uti sunt verissima, de omni statu Christianæ vitæ, longè veniora sunt de statu Ecclesiastico.

Functiones omnes huic statui propriæ, sunt sacræ ac divinæ, unde majori indigent auxilio, & ope DEI ut ritè & decenter peragantur; hanc sperare non potest, qui à Deo non vocatus, se tamen in statum, & dignitatem Ecclesiasticam intrudit, nequicquam reluctante DEO, & repugnante ipsa naturâ, quæ ipsum talentis, ac dotibus ad hunc statum necessariis destituit.

Verùm non solum ad functiones sacras ritè peragendas Ecclesiasticus indiget speciali DEI auxilio, & protectione, sed longè ma-

gīs ad alias clericali statui annexas obligatio-
nes, mille prævaricandi periculis obseptas, de-
bitè, & ex integro adimplendas. Sicut
sol radiis suis attingit, & transcurrit putri-
das paludes, fœtentia fimeta, sordidas sen-
tinas & cloacas, ab omnibus maculis & sor-
dibus ipse immunis, ita Ecclesiastico in im-
mundo hoc mundo, in hac vasta innu-
merorum, turpissimorum scelerum sordida
terræ cloaca sic ambulandum, & conver-
sandum est, ut nullis maculis aspergatur,
nullis sordibus inquinetur: instar trium pue-
rorum Babiloniorum Ecclesiastico in medio
flammarum, cupiditatum exardescentium in
fornace ultra modum succensâ hujus muni-
di, qui totus in malo igne positus est, ita
vivendum, ut ne capillus unicus aduratur,
& ne quidem odor hujus sulphurei ignis in
eo sit.

Tam miram, & singularem DEI operam
qua ratione sperare poterunt illi Ecclesiasti-
ci, qui à DEO non vocati, sed potius re-
probatī, sacrilegis manibus thuribulum, non
quia sacrum, sed quia argenteum temerè
arripuerunt, se in Ecclesiam intruserunt,
cum sacerdotali veste tot onera suis debili-
bus, & ad ista ferenda longè imparibus
humeris imposuerunt, solâ ditescendi, ad
dignitates Ecclesiasticas eluctandi spe stimu-
lati, & attracti? Et hæc causa fuit, quæ
Apostolum impulit, ut tam sollicitè nos
admoneret, ne quis fortuitò, cœcò im-
petu

De obligationibus Ecclesiastici ut Ecclesiastici. 89

petu vel alio sinistro ex fine irruat, & invollet in honores Leviticos, five Ecclesiasticos, sed hos unice admittat, quia ad hos à DEO vocatus est instar Aaronis ad Hebr. c. 3. *Nec quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur, tanquam Aaron.*

Notum tibi erit ex sacris paginis, quomodo Aaron ad Sacerdotium fuerit evehctus. Sola virga Aaronis permixta aliis aliarum tribuum virgis, intra breve unius diei spatium non solum flores, sed etiam fructus protulerat. Si coram oculis DEI positus sentias in anima, in corde tuo nasci piorum desideriorum flores erga hunc statum, qui promittant, & subinde prorumpant in dulces, & uberes fructus operum, Ecclesiastico statui convenientium, tutò credere potes, te à DEO vocatum, & non amore cœco ductum, ad aras accessisse.

2. Si jam in hoc gradu fixus stares, & hunc non aliò animò conscendisses, quàm ut commodiorem, à sæculari potestate exemptam vitam ducere, natales tuos fors obscuros illustrare, stivæ, mechanicis, & illiberalibus laboribus manus subtrahere, te tuosque ex pinguibus Ecclesiasticorum beneficiorum fructibus ditare, & impinguare posses; paucis: si venisses, & intrasses in Bethaniam sicut judæi: *non propter Christum, sed ut Lazarum viderent.* Joan. c. 12. corrigendus est error, & curva intentio inflectenda,

prior per dolorem serium revocanda, illique melior, & defæcator substituta.

Perpende & observa, ex prava intentione sinistri finis, tanquam ex fonte turbido, in omnes actiones, & functiones sui statûs profluere varias fæces, variisque defectus. Interim tuis desideriis hunc unicum præfige scopum, ut DEO in domo sua unice servire, & solo DEO contentus vivere possis, semper memor moniti Ambrosiani in Psal. 118. *Verus altaris Minister DEO, non sibi natus est.*

Ipsam nomen *Clericus*, quod sortem & hæreditatem significat, te admonet, nihil aliud, nullum aliud emolumentum tibi quærendum, vel spectandum quàm Deum solum, ejus honorem, beneplacitum cultum & obsequium, hoc enim tibi prædictum & prælectum est, quando Sacris Ordinibus initiari, & DEO consecrari coepisti: *Dominus pars hæreditatis meæ*: hunc in finem tibi præcisi fuerunt capilli capitis tui, teste S. Augustino L. de vanit. Sæc. c. 4. ut semper memineris, *cogitationes terrenas & superfluas à mente resecandas.*

II. Si mentem ad DEUM vertas, te pro legato à DEO in hunc mundum, ad homines missum agnoscere debes; curæ igitur habebis, ut tuo officio exactè & ritè fungaris,

garis: ut tuo Domino te mittendi sis honori & solatio.

1. Es enimvero legatus, & internuncius à DEO missus ad homines, dispensator mysteriorum divinorum, organum sui spiritûs, instrumentum suarum manuum, Vicarius & substitutus à Christo, ut prosequaris, & operâ junctâ promoveas ac perficias in Christo, cum Christo, & propter Christum grande Redemptionis humani generis negotium.

Legatus principis in sua legatione ad eundem, quem princeps intendit, collimet finem necesse est, aliàs si alium, sibi utilem spectaret finem, infidelis minister, & proditor foret, suo ministerio & caractere indignus: tibi igitur qui minister Christi es, incumbit, ut eadem cum Christo tuo Domino sentias, eadem cum ipso quæras, iisdem, quibus ipse utitur, fundamentis, dogmatibus, & regulis te quoque dirigas, & constanter nitaris, ejus in omnibus æmuleris mores, & modum procedendi, & agendi cum hominibus, ejus vestigiis pressè insistendo, & nihil, nisi ex ipsius instructione, & directione suscipiendo, aut gerendo.

Christus JESUS à suo divino Patre in mundum missus, quamvis infinitâ sapientiâ, & potentiâ præditus esset, nihil loquebatur, nihil operabatur, nisi quod à Patre audiverat & intellexerat, nec juxta aliam, quàm à

Patre sibi præscriptam normam: à me ipso facio nihil, sed sicut docuit me Pater, sic loquitur Joan. c. 8. Quamò magis hanc tu regulam sequi, hanc normam tenere, & ab hac nec latum unguem discedere debes, qui tam fragilis, mille infirmitatibus, ignorantibus, & erroribus circumdatus, & subiectus es?

2. Ita te vivere, & gerere convenit, ut DEO probro, & pudori non sit, talem misisse legatum, & constituisse ministrum: *cura te ipsum exhibere DEO operarium inconfusibilem.* 2. Tim. c. 2. Quicumque te audiverit loquentem, vel observaverit conversantem & operantem, habeat occasionem & causam glorificandi, & laudandi illum, qui te misit; nullam verò vel à longè habeat ansam sumendi scandalum ex vita & moribus ullius ministri vel legati à DEO missi; *ut non vituperetur ministerium nostrum.* 2. Cor. c. 6.

III. Si respicias Ecclesiam, cui te Deus dedit, & addixit, ita comparatus esse debes, ut ejus nocumenta, & detrimenta summo tibi sint dolori, emolumenta verò, & incrementa summo tibi sint gaudio, & solatio.

1. Omne præjudicium, vel detrimentum, quod Ecclesia sponsa Christi patitur, te non leviùs affligere debet, quàm vulnus, cor tuum penetrans, & ipsam animam dividens, sive hoc patiatur ab inimicis, sive ipsi

infe:

interatur ab internis, & à propriis filiis, qui suis pravis moribus, & degenerare vivendi modo matrem infamant, & prostituunt: lentire, & dicere debes cum Propheta regio: defectio tenuit me pro peccatoribus dereliquentibus legem tuam Psal. 118. vel cum Apostolo 2. ad Cor. c. 11. quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non uror?

Viribus omnibus adnitendum est, ut scandala, præsertim publica tollantur, inordinatè ambulantes, & errantes in viam regiam salutis, & semitam justitiæ reducantur.

2. Sæpiùs cogitare, & excogitare oportet modos, & opportuna media, quibus indies magis majestatem, & splendorem Ecclesiæ promoveas, & cultum, quem ipsa DEO exhibet, novis incrementis augeas. Probare, laudare, & observare oportet omnia, quæ ab Ecclesia mandantur & approbantur in cæremoniis, ritibus sacris, rubricis, Canonibus, in consuetis processionibus, in omnibus sacris, sacerdotalibus, & parochialibus functionibus.

Talem te erga Ecclesiam juxta modulum tuum exhibere conaberis, qualem se erga illam exhibuit Christus ipse, qui pro Ecclesiæ sponsæ suæ dilectissimæ emolumento, honore, & incremento, laboravit, sudavit, & alit; qui illam infinito pretio suorum meritum ditavit, qui illi donavit sanguinem suum omnem usque ad ultimam guttulam, & ipsam suam vitam divinam.

Tria tibi ut Mediatori inter Deum & populum præcipuè observanda erunt. 1. ut cum DEO in oratione loquaris pro populo: 2. ut cum populo loquaris pro DEO, & de DEO, in concionibus, instructionibus rudium, & parvulorum, in Catechesibus; 3. ut nulli parcas labori, sed omnem conatum indefessè adhibeas ad lucrandum & conciliandum DEO populum, & populo DEUM, sedulam operam impendendo volutandis & lectitandis sacris paginis, vitis & Scriptis sanctorum Patrum, & Ecclesiæ doctorum, in lustrandis Conciliis œcumenicis, horum decretis & statutis: in perlegenda, & repetenda Theologia, & doctrina morali & Christiana, tibi metipsum prius, deinde aliis altè imprimendo Evangelica Christi dogmata, Documenta, æternasque veritates, solida extruenda perfectionis Christianæ turri substernendo fundamenta.

Con-

Consideratio decima.

Pro V. die secunda.

De tribus obligationibus Canonicis prohibitoriis, Viro Ecclesiastico præscriptis.

Brevitati consulturus quædam exercitia,
& occupationes quasdam Clericis ve-
titas ad tres sequentes reduco. 1. est
mercatura. 2. venatio. 3. certæ exercitatio-
nes, inutiles, & vanæ, suo genio indul-
gentibus, otiosis hominibus propriæ.

I. Mercimonia Clero prohibita illi exer-
cent, qui aliquid emunt, ut eadem sine no-
va mutatione, aut melioratione, auctiore,
quàm emerint pretio divendant, & lucrum
faciant. Hæc commercia pluribus in locis
prohibent, & proscribunt sacri Canones.
Concilium Nicænum jubet Clericum ne-
gotiatorem sua dignitate exui, & gradu de-
jici: *dejiciatur à Clero, & alienus habeatur ab
Ecclesiastico gradu.* cap. 17. Alexander III. hanc
pœnam statutam non solum approbat, sed
etiam auget adjecta excommunicatione:
*subinterminatione anathematis prohibemus ne Clericò
causâ lucri negotientur.* c. 2. *ne Clerici.* Clemens

V.

V. de censib. & exaction. & Honor. III. c. ex litteris de vit. & honest. Cler. privat Clericum negotiatorem omnibus privilegiis immunitatis Ecclesiasticæ, eumque tributis, vectigalibus, & potestati sæculari subijcit.

Sed unde tantus rigor? ex multiplici causa. 1. Quia Clericis non convenit alia negotiatio, quàm in qua agitur de virtutum, & animarum lucro, non verò de accumulandis divitiis & thesauris. 2. Quia negotiatio est exposita plurimis peccatorum periculis, & occasionibus fraudum, mendaciorum, injustitiarum, deceptionum, perjuratorum, oppressionum pauperum. 3. Quia summè dedecet Clericum inordinatus & nimius affectus erga pecuniam, & bona terrena, cui in ipsa statim prima capillorum tonsura proponitur, & imprimitur, ab ipso solum DEUM pro parte hæreditatis suæ, & nihil de temporalibus bonis, aut divitiis expectandum esse. Scito, Clericum avarum, esse impium, & iniquum erga DEUM, erga proximum, & erga seipsum.

1. Contra DEUM, quia DEO non se sinit satiari, sed ex sua pecunia sibi fingit idolum, & sibi quodammodo fundit vitulum aureum: *avaritia, quod est idolorum servitus*, Eph. c. 5. Hinc oritur sordida illa & turpis negligentia, qua sinunt sacram Ecclesiæ suppellectilem Sacerdotibus sacrificaturis, & ipsis sacrificiis necessariam destrui, lacerari, & conspurcari; altaria debito or-

natu

natu destitui, & nuda prostitui, altis pulve-
ribus obferi templa ipsa, sacella, & altaria
collabi, tantum ut expensis parcere, & pro
se aliquid, quo crumenam suam farciant,
comparcere possint; turpis defectus, quem jam
Concilium Toletanum quartum Canone 33.
notavit & improbavit: *labentium Basilicarum
ruine non reparantur, quia Sacerdotali avaritiâ
omnia auferuntur.*

2. Erga proximum; tum quia sollicitudo
cumulandi pecuniam Clerico adimit sollici-
tudinem & curam invigilandi salutem anima-
rum, & procurandi commoda spiritualia
suarum ovicularum; tum quia superfluos,
& non solum honestam ac congruam pro
suo statu, sed etiam abundantem sustenta-
tionem superantes proventus, uti obstrin-
geretur, in pauperes non distribuit, licet
ejusmodi redditus Ecclesiastici à SS. PP. vo-
centur patrimonia pauperum; tum quia plu-
ra cumulatim in se unum congregando be-
neficia, subtrahit aliis bene meritis præmi-
um suæ virtuti, & præstitis obsequiis debitum.

3. Quia statûs Ecclesiastici dignitatem
deprimit, prostituit, & contemptui exponit,
dum vel mechanicas artes exercet, vel agri-
colam, & rusticum agit, stivæ quàm altari,
& cathedræ aptior, de saginandis & diven-
dendis bobus, quàm de suis oviculis custo-
diendis, instruendis, & verbo DEI pascen-
dis sollicitior, aliàs ditiorum dominorum, vel
mercatorum domos, & tabernas lustrando,
se

se in eorum mercimonia insinuat. & ingerit; nunciinas & mercatus frequentat, venditurus & empturus, ita ut Ecclesia, cui præfectus est, à tali negotiatore Clerico omnium vilipensioni exposita, meritò cum Propheta Jeremiæ lamentari, & in has voces erumpere possit: *lapides sanctuarii dispersi sunt in capite omnium platearum.* Thren. 4.

Origo omnium istarum turpitudinum, & iniquitatum est falsa aliqua pietas erga suos nepotes & consanguineos. Extirpet Deus de tuo corde hunc cœcum & inordinatum erga tuos affectum; poteris equidem hos, si pauperes sunt, tuis eleemosynis juvare præ aliis, & largiùs ipsorum, quàm aliorum necessitatibus succurrere, sed vilibus tuum statum dedecentibus mediis, quin tibi ab Ecclesia prohibitis artibus & modis corradere, vel ex superfluis ecclesiasticis redditibus cumulare pecunias, ut consanguinei minimè pro conditione sui statûs egentes, discescant, ad nobiliorem & altiorem vitæ conditionem emergant, nec decet, nec licet.

II. Venatio solennis & clamosa cum apparatu & strepitu venatorio, equorum, canum, falconum, concursu hominum, prohibetur Clericis sub pœna suspensionis infligendæ *Can. Episcopum de Cler. Venat.* Nè gestent arma, ipsis interdicitur sub pœna excommunicationis ferendæ *Can. Clerici arma. de vita & honest. Cler.* Hæc prohibitio sæpius hinc

hinc inde repetita, ab ipso Concilio Tridentino confirmata, & renovata fuit Sess. 24. c. 12. de Reform.

Non tamen prohibetur venatio moderata, honesta & modesta, ad relaxandum animum in propriis sylvis, & campis instituta, nec gestatio armorum ad sui defensionem in itinere, vel quando per loca periculosa, latronibus infesta transeundum est.

Ratio, ob quam venatio Clericis interdicitur, est quod Clerici solum animarum, & non ferarum Venatores esse debeant, & absolum sit, eos inter venatoria cornua cum canibus incondite clamare, & latrare, qui destinantur ad decantandas alternatim divinas laudes publice in choro, vel privatim cum Angelis, Deus, cujus obsequio addicti estis, est DEUS pacis, strepitus & tumultus omnes averfans; hinc Christus inter suos discipulos admisit quidem piscatores, gentem artis suae exercitii in silentio surgentem, nullum vero venatorem clamorulum.

Eandem ob causam interdicitur gestatio & usus armorum; nam haec sunt instrumenta discordiarum, contentionum, litium, bellorum, homicidiorum, & caedum, utique Clericalem mansuetudinem dedecentia. Vita Clerici est quidem perpetua militia, sed militia pia & sacra, in qua arma quoque oportet esse pia, & sacra; scutum erit fides, cas-

sis spes; armatura pectoris, charitas, & iustitia; verbum DEI gladius biceps & penetrans usque ad intima cordis & animæ. His armis vincuntur, & fugantur hostes animæ invisibiles, quibus bellum indixit, quibus quis Clericalem statum & habitum assumpsit.

Sæcularium oculis ingratum objectum, & spectaculum est Clericus equo vel curru vectus, sclopiis, & varii generis armis stipatus, urbem ingrediens, vel egrediens ignariam fistulam humeris portans, potius militis efferati, ac Martis pulli, quàm mansueti, & modesti Clerici ac Christi discipuli ritu.

Nec Christi exemplum, & mandatum in tui defensionem proponas velim, imperantis suis discipulis, arma conquirerent, & se gladio succingerent. Sic Lucæ 22. *qui non habet, vendat tunicam suam, & emat gladium.* S. Basilii, & Theophylacti iudiciò non mandatum, sed prædictio eorum, quæ secutura erant, hoc dictum Christi erat: *stylus enim, & Phrasis usitata sacræ Scripturæ est, Prophetias enuntiare modo imperativo, sic Propheta regius ait Ps. 108. Fiant filii eius orphani.* Neque hoc continet ullum mandatum vel præceptum, ut ait Beda, Euthymius, & Chrysostomus, sed mera prædictio & permissio, quemadmodum etiam Clericis permissum est arma comparare, & gestare, ad sui & vitæ suæ tutelam, ubi pericula imminet, prout id exigere videbatur à discipulis

pulis imminens Christi Magistri sui captivitas & mors.

Doctissimus Maldonatus hunc armorum apparatus à discipulis factum nec prædictionem, nec permissionem Christi fuisse ait, sed puram significationem, ut nempe indicaretur, eò jam deventum esse, ut si rem humanâ prudentiâ metiri vellemus, & juxta hanc humanis mediis ad avertendam imminentem, & proximam perniciem, utendum esset, non alia jam superessent, quibus hæc depelleretur, quàm arma; verùm nec his opus esse, cùm tempus patiendi & moriendi à Patre præfixum jam adesset, sic enim ibidem mox subjungitur: *quod scriptum est, oportet impleri in me; & cum iniquis deputatus est.*

III. Varie occupationes frivola, vanæ & inutiles Clericis interduntur hinc inde in sacris Canonibus: prohibitiones has ratihabet & renovat Concilium Tridentinum; hoc ita loquitur Sess. 24. c. 12. *de Reform. Choreis, tabernis, & lusibus abstineant.* Itaque abstinendum Clericis erit

1. à Saltationibus, à conventiculis præsertim nocturnis, à spectaculis & theatris profanis, immodestis. Quis non advertit, quam absurdum & absonum sit, manè videre ad aram divinis operantem inter Angelorum choros, quem noctu videras fœminarum gregi permixtum, comicorum scurrilibus jocis, effæminatis gestibus, molli-

* G *

bus,

bus, & impudicis amoribus ad vivum representatis, applaudere & effusis cachinnis arridere, vel etiam in publico foro mimis circumforaneis, & ardelionibus medium inter vilem plebem assistere, eorumque ludis & nugis procacibus, & propudiosis, scencenninis & obscœnis jocis approbationem addere etiam solâ præsentia.

Sub gravibus, pœnis arbitrariis S. Pius V. in quadam Bulla vetuit, ne Clerici *prophanum ullum spectaculi genus egerent, vel spectarent.* Bonifacius VIII. sub pœna privationis omnium privilegiorum Clericis competentium ipso facto incurrendâ, in libro sexto Decretalium, qui per integrum annum minimum, vel ardelionem egisset, & professus fuisset.

2. Vitanda sunt publica hospitia, & diversoria, comotationes, ac convivia, ubi plerumque temperantia & innocentia naufragium patitur. Ex vitio gulæ, si S. Petro Chrysologo credimus, multa & grandia in Clericalem statum redundant detrimenta, probra ac præjudicia; ex hac radice nascitur *inepta lætitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo mentis.* Serm. c. 12. Harum individua pedissequa est libido, teste Philone ita loquente: *libido pedissequa est saturitatis. de Agricult.*

In libro Levitici c. 10. prohibitum erat bibere vinum Sacerdotibus illo tempore, quo sacris fungendum ministeriis, & sacri-

fican-

ficandum erat: & inter Sacerdotes Christi sint inveniendi, qui studeant epotandis calicibus, alios ad hæc Bacchi certamina provocent, victores vinipotentes plausibus excipiant, hederâ coronent: cuius ex his strenuis militibus Seneca Epist. 83. hoc epinicion accinit: *cum videris, vinceres à dolio.*

3. Abstinentum erit à lusibus, quos sola regit fortuna, sive casus fortuitus, ut & lusus alearum, chartarum, legibus tam Canonicis, quàm civilibus olim, & antiquitus abrogatus, subin per desuetudinem istarum legum revocatus, sed à Concilio Tridentino hæc prohibitio renovata, legum istarum vigor redintegratus est, & Episcopis demandatum, ut harum observationi serio invigilent.

Vitiosus ille & inordinatus amor, sive pruritus inveteratus ludendi, in te lusorem ipsum, furorem suum vel maximè effundet, nam aliud lucrum vix referes, quàm ut perdas pecunias, tempus, facultates omnes, intellectum, honorem, bonum nomen, existimationem, conscientiam, corpus, & animam: fies erga proximum tuum injustus, ut ipsum circumvenias fraudibus, irretias dolis, astutiis, mendaciis, deceptionibus, violentiis, & oppressionibus; mutabit te in hominem impium, & contemptorem superum, ut vituperes, execreris cultum divinum; festos & divino cultui dedicatos

dies, Missæ Sacrificium, pensum diurnum
 Canoniarum precum, ut os tuum ponas in
 cœlum, & non rarò in horrendas blasphemias prorumpas.

Consideratio undecima.

Pro VI. die prima.

De obligationibus Viro Ecclesiastico
 impositis, & præscriptis, exte-
 riorem modestiam & de-
 centiam concernen-
 tibus.

EXterior corporis cultus, qui primus in
 sæcularium oculos incurrit, ut decens
 & conveniens sit, Clericis sacri Concilii
 nones seriò præscribunt, & inculcant titulum
de vita & honestate Clericorum. Concilium
 Tridentinum agens de decencia exteriori
 Clericorum, mentem suam his verbis explicat:
*sic decet Clericos in sortem Domini vocati
 vitam morésque suos componere, ut habitu, sermone,
 gestu, incessu, aliisque omnibus rebus, nihil in
 grave, moderatum, & religione plenum præse-
 rant.* Sess. 22. c. 1. de Reform. Juxta hæc
 Concilii doctrinam & normam tria pe-

pendenda, & examinanda erunt, 1. quis sit, & esse debeat vestitus Clerici. 2. quis loquendi modus, & quales ejus sermones. 3. qualis in omnibus aliis exterioribus rebus moderatio, & decencia.

I. Vestes induere oportet Clericales, non sæculares, non militares, non sagum, sed togam, decentes, ritè compositas, non levitatem, non vanitatem, spirantes.

1. Cultum corporis clericalem à sæculari potissimum distinguit toga, sive vestis longior, & capillus brevior; vitio, & probro verteretur illi, qui certum vitæ genus professus, erubesceret vestem gestare suo statui propriam. Quid? an te Clerice, forsitan pudebit publicè portare insignia Christi Domini tui supremi? verum quidem est, quod habitus non faciat monachum, nihilominus offendiculo, quin & scandalo tibi esset, si cerneres monachos vel Religiosos passim sine habitu suæ conditioni proprio circumcurrere: an aliud expectandum à sæcularibus Clericum passim sine vestibus Clerico propriis comparere videntibus.

Culpæ Clericus ille expers non est, qui sacris non licet majoribus ordinibus initiatus, vestem non gerit statui, & gradui suo competentem, nec gaudet privilegio fori, & Canonis juxta statutum Concilii Tridentini Sess. 23. c. 6. Si verò jam ad majores promotus, gauderet Beneficio, vel alia pensione Ecclesiastica, & in sæculari semper ha-

bitu incederet, graviter peccaret, & præter amissum privilegium fori suspendendus esset tam ab ordinibus, quàm Ecclesiasticis proventibus: quòd si correctus non se emendet, ipso beneficio exuendus, & privandus erit. Ita decernit illud ipsum Concilium Sess. 14. c. 6. & desumit doctissimus Sanchez l. 7. Consil. c. 1. Dub. 49.

Audi, quid Cajetanus dicat de Clericis prolixos capillos nutrientibus, si ad sacrum tribunal pœnitentiæ animam expiaturi accedant: *Remittendi sunt Ecclesiastici comati ad tonsorem, & deinde audiendi. In summa, verbo interrog. confess.* Gregorius nonus summus Pontifex fulmina anathematum vibrat in Clericos comatos: *siquis Clericus relaxaverit comam, anathema sit, cap. si quis, de vita & honest. Cleric.* Præcipua pars & necessaria Clericalis habitûs & cultûs externi consistit in tonsura crinium, altera pars minùs principalis, & quasi appendix prioris, est vestis longior, ac demissior juxta communem loci, vel regionis, in qua vivitur, usum & morem.

2. Utrique huic debito satisfiet, si tonsura silvam densorum crinium aures obumbrantium removeat, & vestis sit talaris. Ita exigie summus Pontifex Martinus: *Attonso capite, parentibus auribus, & secundum Aaronem talarem vestem oportet induere, ut sint in habitu ornato. c. non liceat. dist. 24.* Denotatur hic vestis illa, quam DEUS confici jussit à Moysè pro
Aarone

Aarone Sacerdote, quæ esse debebat *deorsum ad pedes* Exod. 28. Non parùm dedecet Sacerdotem, accedere ad aram ad tremendum sacrificium DEO offerendum in veste brevissima, & decurtata plateas obambulare in veste lurida, olida, lacera, è pluribus centonibus consuta. Nec sufficit obtendere paupertatem, cùm interim non desint pecuniæ ad lusum, ad computationes, vel etiam ad usus pejores.

3. à veste clericali, ut sit decens, & conveniens, abesse oportet omnem fastum, pompam & vanitatem sæcularem; absint proin fimbriæ argenteæ & aureæ, absit color nimium vivax, nimium à nigredine recedens, absint phaleræ, ligulæ, ornatulque omnis scæmineam mollitiem sapiens; absint odorifera balsama, smigmata, pulveres cyprii, florum fasciculi, & quidquid cincinnatum, delicatulum, videri ac amari cupientem Adonidem potius, quàm DEO devotum, & consecratum Clericum decet. Dotes, quæ Clerico æstimationem, honorem, & pretium apud omnes conciliare possunt sunt doctrina, prudentia, morum integritas, innocens vitæ tenor, & aliæ virtutes Christianæ, non aliæ sæculares, & mundanæ vanitatum vanitates, & nugæ, quibus delectantur, & gloriantur.

II. Quod linguam & sermones Clericorum attinet, perpendendum erit, quibus de rebus loqui, & de quibus silere oporteat;

hi omnes instituendi essent vel de doctrina, & scientiis, vel de virtutibus, pietate, & morum probitate: sic legimus apud Prophetam Malachiam c. 2. *Labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius.*

Cavendum tamen, si de rebus Theologicis sermo sit, ne mox aliquid, quod prius non exactè perpendisti, & penetrasti, quasi ex tripode, vel cathedra decidas, & contrariam tibi sententiam virgâ censoriâ notes; nam facilè in hac materia errari, & peccari potest, etiam contra justitiam, & contrahi obligatio faciendi restitutionem, id est, canendi palinodiam, & revocandi id, quod incautè & temerè effutiisti, & inculcandi aliis, qui te audierunt, doctrinam & sententiam tuæ erroneæ contrariam è diametro. Ut sine periculo errandi in Theologicis materiis sermones, vel discursus movere possis, bene te in his fundatum, & versatum esse convenit.

Pauciores & leviores scopulos, in quos lingua tua impingat, numerabis, ubi de materia morum loquendum fuerit, Auditores tuos impellendo ad bonum, & retrahendo à malo; si etiam ad particularia descendas, res notas, & obvias aliis explices, & rudibus inculces; tunc enim verò de DEO, & proximo bene mereberis, & de te quoque illud fuisse dictum credi poterit:

qui

qui erudiunt ad justitiam, fulgebunt, sicut stellæ.
Dan. c. 12.

Cordi habeas, & curæ teneram, & rudem ætatem primis summæque necessariis Christianæ fidei principiis imbuere, ignorantibus docere, dubios consiliò dirigere, errantes, corrigere, & ad salutis semitam reducere, juvenibus prima fundamenta, & rudimenta linguæ latinæ & Grammatices explicare, ut deinde gradum facere possint ad altiora studia legis tam humanæ, quàm divinæ.

2. Diligenter tibi cavendum erit à certis verbis, in quæ non rarò prorumpunt etiam Clerici. Hæc dividi possunt in tres classes. In prima classe poni possunt verba vana & inutilia. In secunda, verba damnosa. In tertia, verba scandalosa. Abstine proin, & cave, ne teipsum laudes, te & tua extollas, & jactes, ne falsos plerumque, & inutiles rumusculos veneris, fabellis anilibus, & nescio quibus novitatibus curiositatem tuam, & aliorum sine omni utilitate frivole pascere studeas: ne illiberalibus, crassis, & scurrilibus jocis tuos commensales, compotatores, vel sociennos excitare, & exhilarare coneris, memor illius effati à D. Bernardo prolati l. 2. de *Consid. consecrasti os tuum Evangelio, talibus aperire illicitum, assuescere sacrilegum. Fædè ad cachinnos moveris, fædius moves.*

• G s •

Dein

Dein cave tuas conversationes, & collo-
 cutiones condire velis alios traducendo,
 falsis jocos impetendo, risui & ludibrio ex-
 ponendo, quod graviter repugnat charitati
 proximi; cum secum trahat gravem con-
 temptum illius. Cave murmurationes,
 præsertim contra superiores, nam per has
 proximus privatur vita civili, quæ inter bo-
 na externa est maximum, & vitæ naturali
 non tantum æquiparatur, sed etiam præ-
 fertur; nempe famâ, & bono no-
 mine.

Abstine tandem à certis verbis inter sæ-
 culares non infrequentibus, quæ tamen
 audientibus offendiculo, & scandalo esse
 possunt. Nec tollit ejusmodi verbis, &
 argutiis venenum obscœnitatis, si sensu
 æquivoco vestiuntur, vel acutis festivi in-
 genii salibus annumerentur, nam quò acu-
 tius est acumen, eò profundius penetrat.
 Dices quidem, hæc te proferre in medium,
 ut apud alios gratiam inear, quos hac ra-
 tione ad hilaritatem excitas: sed hæc gratia
 humana, inimica, & contraria est gratiæ di-
 vini. Quin omnes alii eandem de te opi-
 nionem, & æstimationem concipere, & ha-
 bere debent, quam olim alii habuere de D.
 Bernardino Senensi adhuc juvene, ut nec
 verbulum venerem olens, aut minus pud-
 cum ipso præsepte proferre auderent, &
 hæc erit gratia, & vera gloria tua.

III.

III. In externo corporis habitu omnia
spirent modestam gravitatem & exempla-
tem decentiam 1. talis sit incessus, & omnis
gestus: nam ut S. Ambrosius ait l. 1. Offic.
c. 18. *Vox quadam est animi, corporis motus.*
Ex signis istis externis iudicium fertur de in-
ternis, ex immodestis, & incompositis cor-
poris motibus & gestibus desumitur etiam
animi status. Exiguam tibi æstimationem
conciliabit fastuosus, & saltuatim interrup-
tus incessus, maximè in publicis processio-
nibus, præsertim si pretioso, elegantibus &
artificiosis fimbriis prætextato superpellicio,
stola intertextò aurò argentò que splendens
accedat, & tu effrænes oculos quaquaver-
sus circumrotas, variis inclinationibus &
nutibus salutationes diversi generis homini-
bus dispenses, & inter effusos cachinnos,
ac confabulationes dissolutas, ab iisdem re-
ciprocas recipias. Quam venerationem,
& æstimationem expectes à sæcularibus, si à
te fieri conspiciunt, quæ in seipsis damnant,
& reprobant?

2. Mensam, quam oportet esse frugalem,
de quo nos quotidie in sacro precum Ca-
nonicarum penso admonet Apostolorum
princeps; *fratres, sobrii estote.* 1. Petr. c. 5. de-
cet esse conditam piâ, et utili lectione, vel
spirituali colloquio.

3. Domum, sive habitationem oportet
esse remotam ab omni loco alio, variis sus-
picionibus obnoxio; si talis non foret tua

do.

domus & habitatio, v̄x tibi à populi nota
 dicacitate, & omnia carpendi libidine!
 Sancti Patres, & sacri Canones vetant Cle-
 ricis cohabitationem cum mulieribus, de qui-
 bus potest esse suspicio. c. 1. de cohabit. Cler. &
 c. à Nobis. eod. tit. D. Augustinus ne quidem
 sororem suam in eadem secum domo, & sub
 eodem tecto pati volebat, causam hanc al-
 legans: *Etsi propinque mulieres suspectæ non essent,*
tamen quæ ad ipsas ventitarent, posse suspicionem
ingerere. In Lect. Breviar. Perlege, & perpen-
 de caput nonum Ecclesiastici, inuenies in
 illo præclarissima monita & documenta in
 hac parte.

Consideratio duodecima.

Pro die VI. secunda.

De iis quæ à Viro Ecclesiastico per
 sacros Ordines Deo consecrato
 circa castitatem observanda
 sunt.

CLericum altioribus ordinibus jam initia-
 tum, & consecratum meminisse &
 perpendere oportet, se voto obstri-
 ctum teneri observandi, castitatem, quàm
 turpe

turpe sit, hanc violare; & quibus mediis hæc conservari possit, & debeat.

I. Ex triplici capite obligantur Clerici in majoribus Ordinibus constituti, servare castitatem. Primum se extendit etiam ad Subdiaconos; secundum includit Diaconos, tertium Sacerdotes. Subdiaconus obstringitur ad persolvendum pensum diurnum sive ad horas Canonicas singulis diebus recitandas; ad laudes DEO decantandas, in hymnis, Psalmis & Canticis, in sacro Sacerdotalium precum Codice contentis. Non enim possunt esse gratæ laudes DEO, quæ ex fœcunte & immundo corde promanant: *Non est speciosa laus in ore peccatoris.* Eccl. c. 5. Horæ Canonicæ, quas recitas, sunt quidem orationes vocales, non tamen sunt purum exercitium linguæ; aliàs enim non essent oratio, cum non essent elevatio mentis ad DEUM.

Quomodo autem fieri poterit, ut mentem feridè ad Deum elevet, qui animam, cor suum demersum & infixum habet in limo profundi, in turpi obscœnitatis abyssu? Deus minimè contentus est cordis tui semisse, seu parte; totum cupit, & exigit; aut nihil; & quomodo hoc totum, & integrum in decantandis, vel recitandis Psalmis DEO offerre poteris, si potiozem cordis & affectuum tuorum partem mundo immundo consecras? Hoc argumentum S. Ambrosius scribens in 1. Ep. ad Tim. c. 3.

Nocte

Nocte inquit, & die oportet orare (nempe decantando preces Canonicas diurnas, & nocturnas) mundiores ergo debetis esse ceteris.

2. Castitatem limpida à Diacono exigit ejus officium, quod ipsum obstringit ad porrigenda sacra vasa sacerdoti sacrum facienti, & ad prædicandum populo verbum DEI. Sacra vasa tangenda non sunt spurcis & illotis manibus. *Immundis nec symbola tangere fas est.* Dionysius de Cœlest. Hierarch. c. 10. Oza arcam, cum ealum inclinata minaretur, aliquantulum irreverenter tangens, in pœnam suæ temeritatis mox concidit mortuus. Obsecro, cur pœna tam gravis infligitur delicto, quod vix umbram delicti videtur habere? causam explicat Abulensis, & Cornelius à Lapide? Immundus erat Oza, sed immundiciâ tantum legali: *legaliter immundus erat, quod præcedente nocte cognoverat uxorem suam.* Tanta mundities requirebatur in Levitis Synagogæ, qui tamen erant pura figura, & umbra Diaconorum in Ecclesia Catholica Christi.

De prædicatione Evangelii quid dicendum? his sordibus conspurcatum concionatorem non ausurum reprehendere in suis Auditoribus sæcularibus, quod ipse in seipso tolerat, & amat, & à suis auditoribus palam sciri non ignorat! quomodo mundabit hac fœtida pice inquinatas oviculas Pastor, qui ipsemet eadem pice longè profun-

fundius & oculorum tenus de meritis hæret?
Si D. Hieronymo teste & iudice facta jactura castitatis ac pudicitiae secum trahit jacturam omnium reliquarum virtutum: *amissâ pudicitia omnis virtus ruit.* Lib. I. contra Jovin. necessariò sequitur, impudicum concionatorem instrumentum esse ineptum ad prædicandam, & persuadendam ullam virtutem.

D. Gregorius narrat in suis dialogis. l. 3. c. 32. strenuo & zeloso concionatori ab adversariis Arianis, ut se ipsius ictibus subtraherent, linguam fuisse excisam, sed hunc lingua hoc modo privatum, tamen perrexisse ex cathedra perorare majori quàm prius ardore & efficaciam, stupentibus omnibus ad tam apertum, & quotidianum miraculum, nec quidquam propugnabat & inculcabat magis, quàm verbum divinum divino Patri esse consubstantiale, quod Ariani pertinacissimè negabant; mira & prodigiosa hæc elinguis eloquentia mox ipsum destituit, quàmprimùm se carnali aliquo crimine contaminavit, dedignante DEO laudem, magnitudinem, & magnificentiam, quàm ab impuro ore deprædicari.

3. à Sacerdotibus vel maximè illibatam castitatem exigit, Sacerdotale officium consecrandi, tractandi, manducandi, & aliis dispensandi immaculatum Agnum divinum. Agnum Paschalem in Veteri Testamento figuram

figuram nostri Sacrificii, non aliter licebat edere, nisi cingulo constrictis lumbis: *vestes vestros accingetis. Exod. c. 12.* Illis solum licebat vesci panibus propositionis, qui ab omni carnali commercio erant liberi: *mundi sunt, maxime à mulieribus. 1. Reg. c. 11.* Nefas erat symbolicis illis Hebræorum Sacerdotibus ad sacra sua facienda Aris appropinguare, nisi prius per triduum omni se conjugii jure privassent, & prius vestes suas acri lixivio emaculassent. Sic mandatur *Exod. c. 19.* Si tantâ opus erat munditie, tanto nitore puritatis in umbra, quanta requireretur nunc in ipsa luce?

D. Augustinus Sacerdotum manus in lege nova jubet esse similes virgineo virginis matris utero: *in eorum manibus DEI filius velut in utero virginis incarnatur. in Psalm. 37.* Id, quod Sacerdotis officium præcipue curat, est corpus Christi, quod solum *vi verborum*, ut loquuntur Theologi, panis destructi exuviis substernitur: unde nullum delictum Sacerdotali dignitati magis repugnans invenietur, quàm quod dignitatem corporis Christi dehonestat; itaque in Sacerdote non vitia iræ, superbiæ invidia, quæ mentem maculant, sed vitia carnis, quæ corpus inquinant, majoris notæ, & præ aliis summè detestanda sunt: *qui fornicatur, peccat in corpus. 1. Cor. c. 6.*

II. Qui sacris ordinibus consecratus, juratas castimoniarum leges violat, injurius est in DEUM, in proximum, in seipsum, & in totum statum Sacerdotalem.

1. DEO injuriam infert per peccata sua carnalia, non omnibus hujusmodi vitiiis spurciis, à quocunque tandem homine perpetratis communem; sed ob violatam concepti voti religionem, specialem, & sacrilegam; paucis hoc explicat Salvianus ad Ecclesiast. *criminosior est ejus impudicitia, qui promisit castitatem.*

2. In proximum injurius est, dum ipsi offendiculo, & scandalo est, nam lapsus virorum magnæ auctoritatis & dignitatis, multos alios secum in ruinam trahunt: *quis non moveatur ad peccandum, cum viderit ipsos doctores pietatis peccantes.* Chrylost. L. 3. de Sacerd.

3. In seipsum injurius est, dum se in vilissimi & turpissimi peccati foetentes sordes abjicit & demergit. Suis coloribus pudendum hoc peccati genus depingit princeps Apostolorum Petrus Epistola secunda c. 2. ita scribens: *caris reversus ad vomitum, & sus lota in volutabro luti.*

4. Summè injurius est in totum statum Sacerdotalem, quem ejusmodi foeditatibus conspurcat; hinc oritur, quòd nonnullorum ejusmodi inunctorum hircorum abominandis sordibus inquinatus totus Sacerdotalis ordo, quem SS. PP. ipsis regibus in

•H•

terris,

terris, & Angelis in cœlo præterebant, omnibus passim contemptui, & ludibrio sit, *cujus sublimitas tamen nullis poterit comparationibus adequari.* Ambrosius de dignit. Sacerd. c. 2.

III. Tres tibi demonstro vias, quibus impuritatis vitium facile vites, & castimoniam candorem conserves illimem, & illæsum. Prima est fuga occasionum. Secunda stricta sensuum custodia, & petulcæ carnis serietà cohibitio. Tertia frequens & fervens perorationem recursus ad DEUM.

I. Commune adagium est: *ocasio facit furem*, & quidem non tantum auri, sed etiam gemmæ omni auro pretiosioris, castitatis. Hic in fuga salus & victoria; qui nimium suis præfidit viribus, succumbit. Mundus, in quo vivendum, & ambulandum, his sericis, & tectis laqueis plenus est; periculosiores jam nunc tibi detego. Fuge librorum obscænorum lectionem, maxime eorum, qui sub ingeniosarum phrasium phaleris quasi in poculo aureo fatale veneris toxicum propinant; cave verò animæ tuæ inferas corrupta ejusmodi semina, ex quibus nonnisi putridi nascantur fructus.

Nec dicas velim, duriozem esse animi tui agrum, quàm ut leviam ejusmodi veneris semina profundius in sinum suum admittantur, & radices agere possint: nam nec alia frugum, plantarum, & arborum semina sta-

tim

tim germinant, sed lentè & sensim; sæpè quando jam exaruisse, & mortua creduntur: semper latent, & hærent aliqua; sufficit unum vel alterum granum, etiam minimum.

Si quæ tamen pretiosa gemma etiam in talium librorum luto, ut quandoque fit, detegeretur, eam extrahere indulget Augustinus *de doctrina Christ.* eâ tamen lege, & cautelâ, ut imitemur Israëlitas, quibus ex Ægypto egressuris licuit expilare domos Ægyptiorum, & ex iis secum auferre vasa pretiosa, & quidquid aureum, aut argenteum erat; idola tamen, quamvis pretiosissima, aurea, & argentea essent, ne quidem attingere licuit.

Optimum tamen & tutissimum foret, illos imitari Christianos, quos recens Christo succenturiaverat Paulus Act. 19. *qui convulerunt libros & combusserunt*: quamvis horum pretium facile ad decem florenorum nostrorum millia ascendisse computetur. Solidum argumentum est seridè in melius mutati animi, flammis absumere omnia iniquitatis adjumenta, & instrumenta.

Aperiunt tibi argenteos fontes in suis libris SS. PP. qui nunquam exarescunt; ex his ergo, si veram scientiam, & sapientiam sitis, limpidas, & illimes aquas ad satietatem bibas; abstine autem à cisternis illis, quæ tibi non nisi luteas, & putridas in vasis fors elegantibus propinant paludes; facile con-

tinget animæ tuæ, quod contigit Jacobi
ovibus, ut ex his turbidis bibendi fontibus,
ejus conceptus & foetus, id est cogitatus,
ob impressas tenaciter phantasiæ, & memo-
riæ turbidas, & impuras imagines, pariter
nascantur turbidi, impuri, & nigris maculis
deturpati.

Cave, fuge consortia mulierum: *Nemo
diu rurus est, periculo proximus.* Cyprianus
Ep. 62. Nec pro scuto prætende œcono-
mæ, vel famulæ domesticæ ætatem prove-
ctam, vel deformitatem; nam si ardens
urit sitis, bibitur etiam ex palude, & sapit
potus aliàs insipidus. Averte, cohibe ocu-
los ab obtutu periculi pleno immodestiarum
imaginum, statuarum, & vel maximè vanè
comptarum, & lascivè ornatarum mulie-
rum. *Averte faciem tuam à muliere compta,
nam ex hoc concupiscentia quasi ignis exardescit.*
Eccl. c. 9. Non ignoras, quàm caro ste-
terit Davidi etiam unicus tantùm incautus
aspectus, & quidem in remotius etiam spa-
tium projectus.

2. Non tantùm aures, sed omnes corpo-
ris sensus spinis sepire, & intra debitos li-
mites arctè constringere nunquam cessa-
nam lilia inter spinas plerumque nascuntur,
& tutiùs candorem suum explicant. Te
ipsum decipis, si tibi persuades, te posse
vitam ducere mollem, & inter carnis de-
licias, & illecebras, quin vitiis individuis,
harum sociis te inquines. Fuge otium, jure
opti-

optimo à Cassiano vocatum, pulvinar diaboli. Ager incultus, & otiosus nihil fructus, sed lolium, & pestiferas producit herbas. Vita hodierni temporis conventicula, & lubricas conversationes, in quibus loquaci, & mordaci linguæ nimis latè panduntur ostia, nimis frequentes animi relaxationes, nec nimium indulgeas gulæ, temperantiæ memor, nec spontanearum afflictionum immemor, nam sine Baccho & Cœrere friget Venus.

3. Ejaculare identidem ad cœlum ardentibus precum scintillas, confuge ad orationem, nam DEI donum est continentia. *Scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi DEUS det.* Sap. c. 8. Sæpius accurre ad adorandum latentem sub eucharisticis speciebus Deum, & ante hunc prostratus ingemina cum Propheta Ps. 22. *parasti in conspectu meo mensam adversus eos, qui tribulant me.* Sæpius imò quàm sæpius, ac quotidie temetipsum ad aram pasce hoc cibo, de quo scriptum est Zach. c. 9. *Frumentum electorum, & vinum germinans virgines.* Menti objice pro te passum è cruce pendulum Christum Dominum, divum imitatus Augustinum, qui in Manuali c. 22. ita loquitur: *cùm prevenis caro, recordatione vulnerum Domini mei resurges.* Implora, voca in adjutorium virginem Matrem, virginum Reginam, à sacris Literis myrrham incorruptionis appellatam.

In memoriam revoca, perpende quatuor hominis novissima, aliasque fidei veritates æternas; sic facile delebis memoriam terrenarum voluptatum.

Consideratio XIII.

Pro die VII. prima.

De onere persolvendi quotidianum pensum precum Canoniarum Clericis incumbente.

Pensulatè examina, & perpende hujus præcepti debiti, quod tibi met spontè imposuisti, persolvendi has preces quotidie, finem, substantiam, & necessaria adjuncta, ut hoc plenè, & ad assem exsolvas.

I. Triplex causa videtur fuisse, ob quam Clerici in altioribus jam constituti ordinibus, præcepto quotidie persolvendi preces Canonicas obstringuntur. Prima ad Deum, secunda ad Ecclesiam, tertia ad ipsum Clericum attinet.

1. Itaque requiritur, ut per has preces **DEUS** laudetur, & honoretur, eum hæ-

fere

fere nihil aliud contineant, quam laudes, adorationes, gratiarum actiones pro acceptis, ardentes petitiones ad DEUM pro accipiendis innumeris beneficiis, & gratiis; sic Ecclesia hæc nostra militans imitabitur, & æmulabitur Ecclesiam supernam, & triumphantem, in qua tota & unica omnium occupatio est, adorare, laudare, amare exaltare & debitæ gratitudinis officiis DEUM prosequi.

Cùm autem major fidelium pars, variis sæculi hujus negotiis distenta, his Religionis, & gratitudinis obsequiis tam frequenter vacare prohiberetur, prudentissimè, divino dirigente Spiritu, Ecclesia ita disposuit, & statuit, ut alia suorum subditorum & melior pars negotiis & curis sæcularibus exempta, & ad vitam honestè, & status sui conditioni congruè ducendam necessariis proventibus aliunde sustentata, illorum defectum suppleret, & communi tam suo, quàm aliorum & totius Ecclesiæ ac populi nomine diu noctûque preces & laudes DEO offerrent, ac jugi canore deprædicarent, in illa sede cœlitum, Ecclesiæ triumphantis, alix Sionis æmuli, omnibus mundi sollicitudinibus liberi. Et tibi pondus gravissimum, cui vix par sis ferendo, videatur hoc tributum religiosum DEO quotidie pendendum, quod te tamen Angelis, & cœlitibus parem facit?

2. Cedit hoc in Ecclesie commodum. Hæc enim à suis hostibus tam externis quàm internis apertè, vel occultè, vel per technas imperita, necesse habet, ut assiduè ad implorandum contra hos assultus auxilium per preces ad superiores recurrat: sæculares præpediuntur profano um negotiorum mole à toties iterando hoc recursum; hinc oportuit certum genus fidelium seligere, qui nullis ejusmodi curis impliciti, ejusmodi officia pia in se susciperent, & exactè peragerent; ex horum numero sunt, quotquot sacris altaribus propinquiùs admoventur & sacris votorum vinculis adstringuntur: & hæc est quasi prætorica phalanx Ecclesie, & semper vigil, & excubans custodia corporis, munus quo nobilius excogitari non potest; illo, quo certis provinciis, & regnis tutandis à DEO præficiuntur Angeli vel Archangeli, vix inferius; legati & faciales ab Ecclesia missi & instituti ad pandendam & conservandam pacem DEUM & homines inter. Si etiam solus privatim & in silentio has preces decurras, tamen mediatoris inter DEUM & homines munere fungeris, tuis precibus trifurca justæ vindictæ tela hebetas, & è divini judicis vindice manu extorques, omnem extinguens iram, ut olim ad Moysis sæpiùs ardentè repetitas preces: *placatus est Dominus, ne faceret malum, quod locutus fuerat adversus populum.* Exod. 32.

3. Teipsum tandem tangit hæc sancta & saluberrima precandi necessitas, ut ita semper magis DEO adstringaris, & uniaris, in qua unione cum DEO consistit solida ac vera sanctitas, & perfectio: illi, cum quo frequenter agis familiariter, aut jam es amicitia junctus, aut jungi quæris: tu unus ex illis es, quos DEUS præ aliis majori dilectione, & familiaritate dignatur, & ad familiare colloquium quotidie sæpius evocat; es ex illis, quibus porta, & liber ad DEUM accessus semper patet; es unus ex præcipuis, & primis DEI ministris, quibus summi momenti negotia demandantur, & arcana regni communicantur. Felicem te, ô tæque quaterque beatum, si fidelibus tuis obsequiis tibi principem tuum noveris devincire, ejusque benevolentiam, & amorem lucrari, qui immensis & maximis donis & bonis remunerari solet etiam minima obsequia sibi præstita.

II. Ipsum hoc præceptum penitiùs inspicendum, & perpendendum est: hoc nobis dilucidè proponitur ab Innocentio III. his verbis: *strictè præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, ut divinum officium nocturnum & diurnum studiosè celebrent & devotè. c. dolentes, de celebrat. Miss.*

Duo jubentur hoc præcepto: diligentia, & devotio, sive attentio. Diligentia exigit, ut verba sine sincope pronuntientur integrè, non præcipitentur, non truncentur,

* H s *

aut

aut syllabæ elidantur, ne Psalmi longioribus & non necessariis moris interrumpantur, & ab invicem dividantur in uno, eodémque precum articulo, sive horâ, multò magis dispescendo ipsum Psalmum in varias partes. Quam incivilis, imò crudus non foret ille, qui ad alloquium principis admissus, hoc interrumpens cum fervorem aliquo vel mediastino confabulari inciperet! cave debitum turbes ordinem, & illa præponas, quæ sunt postponenda; verbò: diligentiz partes sunt, ut exactè observes Regulas ab Ecclesia tam accuratè præscriptas in precum istarum recitatione, tum ob communem concordiam, & conformitatem, tum ad conciliandum majus decus huic modo DEUM orandi.

2. Ad devotionem pertinet recta intentio, & indefessa attentio, quamdiu hæ preces durant. Necessarius est animus orandi, ut id, quod recitas, oratio fiat, qualis ab Ecclesia præscribitur. Is minimè oraret, nec mandatum impleret, qui Psalmos in horas Canonicas distributos percurreret omnes, eo tantùm animo, ut certum in iis contentum effatum reperiret, & inde excerptum suæ insereret ad populum dicendæ concioni; hoc enim studium, non oratio foret. Quis obsecro, concipiat intentionem orandi, qui non simul amet orationem? quidquid id tandem sit, in quod mentis meæ collimat intentio, priùs & cognitum, & amatum

cum

tum sit necesse est? adynaton proinde erit
feriò velle orare, & nullatenus amare ora-
tionem. Præmitte singulis, in quos Cano-
nicæ preces dividuntur, articulis five horis
seriam intentionem, quæ identidem reno-
vetur, ut sua virtute singulos Psalmos attin-
gat, in horum recitationem influat, & singu-
la verba novo spiritu animet.

Attentioni sua non desit constantia,
quippe quæ non solum principium comita-
ri, sed finem pariter claudere, & coronare
debet, exclusis per decursum omnibus men-
tis evagationibus, & ineptis cogitationibus:
poterit autem mens defigi in accuratam
verborum pronuntiationem, quæ vocari
solet attentio materialis, vel in verborum
sensum, & significationem; & erit attentio
formalis; vel identidem mente revolven-
do DEUM, ubique præsentem, quem allo-
quitur, & adorat; & hæc dicitur attentio
finalis; hac ratione DEUS contra nos ne-
quaquam repetere poterit amaram illam que-
relam, quam olim contra Hebræos intonue-
rat: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eo-
rum longè est à me* Matth. c. 15. Et quomo-
do DEUS preces tuas exaudiet, quas tu ip-
se non audis? juxta effatum D. Augustini,
aures Dei sunt affixæ cordi orantis.

Mentis evagatio voluntaria semper est
conjuncta cum peccato; quin dicere ausim,
si mens à precibus avulsa, adhæreat objecto
graviter peccaminoso, ipsam orationem ita
inficit,

inticit, ut ipsa, & tota oratio fiat ei in peccatum; licet enim aliarum virtutum actus ab illis exerciti, qui gravi peccato sunt infecti, non degenerent in peccatum, nec actus fidei, quo quis credit infernalium poenarum aeternitatem, non fiat & ipse peccatum ob consortium cum peccato mortali credentis, longè aliter tamen se res habet, quando oratio conjungitur cum peccato orantis, tunc enim oratio convertitur tribus modis in irrisionem & ludibrium DEI, quem illo ipso temporis puncto, quo supplices ipsi porrigit preces, vulnerat, & gravissimè offendit. Quis neget derisionem, & gravissimam esse principis contemptum, cui, dum supplicem curvis genibus porrigis libellum, simul sonantem infringis alapam?

III. Quod autem omni ex parte perfectum reddit hujus præcepti adimpletionem, est I. ut tempus præscriptum, quo preces istæ recitandæ sunt, observetur; sic preces matutinae tempore matutino, & sub auroram persolvendæ, nisi hoc debitum maturata solutione jam expunxeris priori vespere; id certè videntur exigere rubricæ, sive regulæ libro Missali præfixæ, ritus in sacrificiis obferendis observandos præscribentes, ut recitatio harum precum matutarum in cruce onto huic divino sacrificio præmittatur.

Nec

Nec reliquis horis brevioribus sua de-
sunt stata tempora, Vesperti, & pomeri-
diano tempore deputantur preces Vesperti-
nae, ex hoc fonte nomen haurientes. Si
tamen hunc ordinem turbandum necessariis
negotiis intervenientibus praevideas, pra-
stat praeveneri, quam praeveneri, juxta vul-
gare axioma: *ante tempus diligentia, in tempore*
obedientia, post tempus negligentia. Praeposte-
rum utique foret, primas preces tunc in-
choare, & DEUM rogare, ut praesentis
diei cursus ejus ope & gratia feliciter sine
ejus offensa effluat, postquam jam efflu-
xit, & nigris concubinae noctis tenebris
omnis lux solis extincta, & contumulata
est.

2. Locus, in quo orandum, sit semo-
tus ab iis omnibus, quae mentem orantis
distrahent, & aliud divertere possunt; ubi
in sonoros risus, cachinnos, ridiculos jocos,
clamores erumpitur. Plurimum à debita
DEO reverentia deflectit ille, qui petit ad
alloquium admitti à DEO in publicis com-
pitis, foris, tabernis, vel profanis, & vanis
conventiculis.

3. Situs orantis pariter decens, & reve-
rens esto: non te scabello precatorio, vel
scamno instar sacci infertito, longè mi-
nùs in lectum projicito. Certè nulli, ne di-
cam principi, sed nec alii honesto & gravi
Viro ita loquereris. Si preces tuas geni-
bus flexis persolvere non posses, saltem hæc
flecte,

flecte, ubi jubent regulæ: toto corporis habitu, & gestu exhibeas reverentiam Domino, cui loqueris, competentem.

4. Primus & præcipuus precum istarum scopus sit cultus DEI laudatius; unde hic semper præmittes præscriptam oratiunculam illam: *Aperi Domine os meum &c.* Huic scopo præcipuo adijunge varios alios, omnesque pios, ex variis virtutum classibus petitos; sic pensum tuum persolvere poteris, ut præcepto satisfacias: & ita exercebis actum obedientiæ; si has preces effundas coram DEO, ut poenam peccatis tuis debitam expies; & erit actus virtutis poenitentiae; ut opem cœlestem accersas tam militanti, quam purganti Ecclesiæ, & erit actus pietatis, siue charitatis erga proximum; ut impetres tibi a DEO auxilium, quo adjutus felicitatem consequaris æternam: & erit actus spei.

5. Coronidem huic penso Ecclesiastico impones gratias agendo pro speciali favore, quod te DEUS in numerum Sanctorum suorum admittere dignatus sit, qui ejus celebrant, & decantant laudes, supra, & infra sidera: veniam, tibi que ignosci demissè petes à DEO admissas in hac sacra functione negligentias, & mentis evagationes; hunc in finem singulari cum attentione subjunges notam illam oratiunculam *Sanctissima, & individua Trinitati &c.* cui Leo Decimus sacras indulgentias annexit.

Con.

Consideratio XIV.

Pro die VII. secunda.

De officio Ecclesiastici in Sacerdotem consecrati.

Sacerdotis officium requirit, ut sæpius, si non semper ac quotidie incruentum ad aras Sacrificium DEO offerat, ad certum finem, præmissâ ad illud debitâ animi præparatione: ut hæc omnia ritè præstentur, observandum 1. tempus 2. finis, sive scopus. 3. status, & dispositio ipsius mystæ.

I. Fuit nonnemo ex antiquioribus Theologis hujus opinionis, Sacerdotes nullo alio titulo adstrictos, nullo unquam tempore vitæ suæ obligari ad offerendum DEO Missæ Sacrificium; rectius tamen sentire videtur S. Thomas P. 3. q. 82. art. 10. & cum ipso communiter Theologi reliqui Doctores, asserentes, Sacerdotes etiam eos, quibus nulla animarum cura incumbit, vel aliud officium demandatum est, obstringi ad Sacrificium sæpius per annum DEO offerendum, saltem præcipuis festis, quibus ipsi sæculares ad sacram Synaxin accedere solent: hinc l. 2. Mach. c. 4. acriter increpantur.

pan.

panantur Sacerdotes illi, qui neglectis aris, & Sacrificiis suam curabant cuticulam, & propriis invigilabant commodis. Alii cum Thomâ censent obligationem frequentissimi faciendi ad aram, nasci ex ipsa natura & characterè officii Sacerdotalis, atque adeo ex lege naturali, cum ideo quis in Sacerdotem fuerit inunctus, ut oblatis Sacrificiis DEUM debito cultu afficiat, & placare nitatur. Otiari, & dormire in Sacerdote nulla habente, vel desiderante jurisdictionem, potest etiam diu potestas absolvendi à peccatis, quæ cedit in bonum proximi; potestas autem sacrificandi præcipue, vel unice respicit cultum divinum, qui sæpius etiam publicè DEO exhibendus est ab iis, qui ad hoc destinati & constituti sunt.

Alii necessitatem sæpius DEO Sacrificium offerendi, oriri putant ex lege divina; sic enim Christus loquitur Lucæ 21. *hoc facite in meam commemorationem.* Nec te ab hac DEI lege eximes, quisunque Sacerdotum es, si dixeris, hoc non esse præceptum, sed merum consilium, vel si etiam inter præcepta divina hoc numerandum sit, non stringere quemlibet Sacerdotem singillatim, sed totam Ecclesiam universim; nam hoc effugium videtur à Concilio Tridentino intercludi, sic enim ad allegata apud Lucam c. 21. verba loquitur Sess. 22. c. 1. *Apostolus eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcipit.* Alii hanc Sacrificandi necessitatem deri-

derivant ex jure Canonico, ubi in cap. *Dolentes de celebratione Missarum* Innocentius tertius, suspensionis poena mulctat Sacerdotes illos, qui quatuor tantum vicibus per anni decursum DEO incruentum ad aras Sacrificium immolant. Hinc Concilium Tridentinum Episcopos invigilare jubet Sacerdotibus sibi subditis, ut ad aram faciant saltem solennioribus Dominicis & festis, & subjungit: *ut suo muneri satisfaciant.* Sess. 23. c. 14. Hoc ultimum si non solum Sacerdotes, quibus animarum cura gerenda, comprehendat, sed etiam ad alios quoscunque Sacerdotes se extendat, Concilium clare indigitat, necessitatem sæpius sacrificandi incumbere ex ipso officio, ex natura sacerdotii, atque ex hac necessario fluere & derivari in ipsos.

His Præceptis novum robur addit scandalum ex tam supina sacrificandi negligentia oriturum, quod necessario impediendum, vel tollendum est: exiguam de illo Sacerdote æstimationem præsentim plebs concipit, quem rarissimè, vel nunquam ad aras facientem conspicit, cum tamen & propriæ famæ, & totius Sacerdotalis statûs honori prospicere teneatur. Non tamen exigitur, ut quotidianus Mysta Agnum immaculatum DEO immoles, laudandum equidem summopere, & laudandum hoc esset, nam, ut ven. Beda loquitur, sine urgente, & legitima causa divinum hoc

I

Sacri-

Sacrificium omittens, DEUM privat cultu omnium gratissimo, cœlites gaudio, purgantes animas subsidio, Ecclesiam auxilio, seipsum novo merito, contra mala & adversa omnia scuto, ac remedio præsentissimo. D. Andreas Apostolus, ut omnem spem de frangenda sua constantia præcideret, tyranno palàm professus est; *ego omnipotenti DEO quotidie immolo agnum immaculatum in altari.* Summis laudibus D. Gregorius Magnus extollit sanctum Cassium Episcopum Narniensem ex eo præcipuè capite, quod nullum sibi elabi sineret diem, hoc Sacrificio vacuum.

Suarez D. 79. art. 4. asserit, primis Ecclesie temporibus, cum Christi Sanguis adhuc ferveret, in more positum fuisse, ut omnes Christiani promiscuè singulis diebus ad sacram Synaxin accederent, pro testibus luculentis adducens D. Hieronymum, Basilium, Augustinum, illo ex Actis Apost. c. 2. hausto fundamento potissimùm nixos: *erant perseverantes in communicatione fractionis panis.*

Nec causeris multitudinem aliorum negotiorum, quibus obrueris; hoc enim foret culpam non diluere, sed augere. In memoriam revoca, quid illis acciderit, qui ad Cœnam magnam invitati comparere detrectârunt, variis hanc suam absentiam excusationibus mitigantes; *villam emi, jugum emi quinque, &c.* hac enim fatali sententia fulminati sunt: *Nemo virorum illorum gustabit cœnam*

cenam meam. Luc. c. 14. Manca & trivola est illa pariter excusatio, qua prætexis tuam indignitatem, ab ara & Sacrificio tam tremendo te meritò arcentem; nam audi, quid reponat D. Chrysoſtomus *Hom. 5. in Ep. 1. ad Timotheum: Nihil habet amplius, quod in Paschate consummatur mysterium, eò quòd continuè celebratur, semper est Pascha:* itaque si hæc tua excusatio alicujus roboris esset, nunquam omnino, ne quidem Paschali tempore sacrificare oporteret.

Subtiliori adhuc velo suam desidiam & tepiditatem tegere conantur illi, qui ex Religiosioribus putant, vel saltem dicunt, nimiam frequentiam sacrificandi minui reverentiam Christo, qui immolatur, debitam, dum parit familiaritatem, familiaritas autem tollit respectum, & parit contemptum: an ergo hac ipsa de causa eliminatam volent frequentiorem visitationem, & adorationem in templis Christi sub Eucharisticis speciebus latentis? sæpiùs interdum repetita in oratione cum DEO amoris plena colloquia, & familiaria alloquia pariter tollenda forent; quin & preces Canonice quotidie persolvendæ jussu Ecclesiæ? sed meminisse oportet, cibo hoc Divino sæpiùs, & avidiùs sumpto famem & orem non satiari, aut obtundi, nec sitim hoc calice extinguere, sed magis augeri, & accendi, cum semperaugeatur & gratia. *Qui edunt me, adhuc esurient,*

rient, & qui bibunt me, adhuc sicient, Ecclesi
c. 24.

II. Ne à fine, quem in offerendo Sacrificio spectare oportet, aberres, caveto, ne sit lucrum temporale hac via obtinendum: qui hoc vel unice, vel præcipuè quæreret, sus deque verteret omnia, non sine grandi piaculo. dum perverso ordine divina humanis, sacra profanis, spiritualia temporalibus postponeres, & subordinares. Magna perversitas, cum divina mysteria peragunt, non coelestem panem, sed terrenum quarunt; non honorem DEI, sed quæstum pecuniæ. S. Bonavent. de Præpar. ad Miss. c. 8. Signum tam perversi animi vix non certum foret, si quis à Sacrificio abstineret, quando nulla offeratur compensatio, nulla spes lucri vel illius avidissimè invigilaretur occasionibus, ubi pinguior offertur remuneratio, omissis interim iis Sacrificiis, ad quæ offerenda quis vel ex officio, vel ex promissione, & condicto obstringitur. Omnis insuper vanitas aut inanis gloriolæ captatio in oblatione tremendi Sacrificii procul arcenda.

Nullos tibi alios præfigito fines, quam illos vel omnes, vel saltem unum ex iis, ad quos Sacrificia antiquæ legis sibi offerri DEUS imperavit. Horum quatuor erant genera. Primum erat, & vocabatur holocaustum, in quo comburebatur integra, & integrè victima; & erat publica professio ac contestatio, qua DEUS adorabatur, & agnosce-

noscebatur ut supremus rerum omnium Dominus, vitæ, necisque plenus arbiter. Secundum vocabatur Sacrificium propitiatorium, sive *hostia pro peccato*: in hoc pars victimæ absumebatur flammis, pars altera cedebat in usus Sacerdotis: offerebatur ad peccata delenda, & placandum Deum. Tertium dicebatur Sacrificium Eucharisticum, per quod debitæ DEO referebantur gratiæ pro beneficiis acceptis. Quartum erat Sacrificium impetratorium, nempe DEO ad impetrandas novas gratias oblatum. In his ultimis duobus Sacrificiorum generibus pars una tradebatur ignibus, altera Sacerdoti, tertia ipsi offerenti.

Omnia hæc genera Sacrificiorum antiquæ legis jam evanida complectitur unum & præstantissimum Sacrificium novæ legis, communiter dictum Sacrificium *Missa*; est etenim *holocaustum* latreuticum DEO dignum; cum hostia, quæ offertur, sit Christus homo Deus: est Sacrificium *propitiatorium*, in quo DEO offertur pro delictis totius mundi litrum non tantum adæquans, sed etiam superans debita nostra. Est Sacrificium *Eucharisticum*, in quo offertur Deo in gratitudinem aliquid, sive antidorum, accepta beneficia adæquans: est Sacrificium *impetratorium*, in quo offertur DEO Christus, & ejus Sanguis vivus rogans, & clamans pro nobis, non contra nos. Huc ergo collimet, ad hos fines mentem suam

dirigat Sacerdos sacrificans, nam nullum acceptabilius DEO potest offerri Sacrificium, sive ad exolvendum laudes, sive ad exhibendum gratias, sive ad impetrandam indulgentiam, vel ad gloriam impetrandam, quàm corporis, & sanguinis Christi Sacrosanctum mysterium. Laur. justin. Serm. de Corp. Christi.

III. Quod attinet ipsum sacrificantem mystam, ad Aram accedere oportet, innocentem, mundo corde vitæ integrum, lotis manibus & moribus: *Declina à malo, & fac bonum*, Ps. 36. Primum igitur est, ut remotus sis non tantùm ab omni malo, sed etiam ab omni umbra mali. Ita Paulus 1. ad Thessal. c. 5. *ab omni specie mali abstinete vos.*

Monstrum, & absoum est, vesperi videre Sacerdotem in conventiculis medium inter mulierculas jocantem, ludentem, tripudiantem, ne dicam lascivientem; manè ad aras sacris operantem; concutere subditos rigidis extorsionibus, pauperibus sanguinem exugere, subinde divino Christi Sanguine labia purpurare; obscænis jocis os inquinare, & ita inquinatum, ac purulentum sacro calici, omnis puritatis fonti admove: corde nutrire odia, rancores, vindictas, & se pascere immaculati, & mansuetissimi Agni carnibus: vasa sacra, ad sacrificia destinatos calices ad profanos adhibere usus Sacrilegium est, & jam olim in Rege Balthasare à DEO severè punitum: tu vas vivum es, sacris destinatum, & inun-

Etum

ctum usibus, pyxis viva, in qua quotidie reconditur verum & vivum Corpus Christi; cave proin, ne hanc ad profanos, longè minùs ad turpes usus detrudas.

Sed satis non est Sacerdoti declinare à malo; altiùs assurgendum, & ad sublimiorem perfectionis enitendum est gradum. In Levitico identidem repetitur, & inculcatur Sacerdotibus: *Sancti estote, quia ego sanctus sum.* Sola immunitas à peccatis, nisi eminentior accedat virtus & perfectio, necdum reddit sanctum DEI ministrum Sacerdotem. *Sanctum non facit sola mundatio peccatorum, sed eminentia virtutis,* ait Chrysostomus hom. 16. in Ep. ad Hebr. Satis est pro homine sæculari, ut sit à peccatorum maculis depuratus, & justus: Sacerdos insuper sanctus, & præstantibus ornatus sit virtutibus, necesse est.

Princeps in itinere constitutus, etiam vili diversorio, in quo hospitetur, contentus est; dummodo sit mundum, & non fordidum; cùm tamen pro stabili & regia sede sibi seligat palatium magnificentissimum, omni cultu exornatissimum. Christus sæcularium corda transeundo quodammodo lustrat, & invisit, contentus etiam viliori habitaculo, & hospicio, dummodo inveniat mundatum, & pœnitentiæ scopâ purgatum; sed cor Sacerdotis tanquam stabilis sedes, & ædes regia, in qua Christus non hospitatur, sed constanter

moratur, longè majore variarum, & eminentium virtutum splendore illustratum, & charitatis præsertim purpurâ basilicè exornatum oportet refulgere.

Consideratio XV.

Pro die VIII. manè.

De iis, quæ Sacerdoti sacris operanti observanda sunt.

IN tres classes distribui possunt ea omnia, quæ mystæ, ut ritè Sacrificium offerat, incumbunt. Ad primam spectant ea, quæ Sacrificio præmitti; ad secundam ea, quæ Sacrificio conjungi; ad tertiam ea, quæ Sacrificio subjungi debent.

Ea, quæ Sacrificium præire debent, nec solum corpus, nec solam animam, sed utramque hanc hominis partem concernunt. Et quidem quod animam, nobiliorem hominis partem attinet, oportet hanc esse ab omni saltem graviore noxa liberam, & nulla Ecclesiastica censura perstrictam. Tam rudis non es, ut ignores, te severo ab Ecclesiæ præcepto constringi, ut ipso pœnitentiæ Sacramento labes animæ, si quæ hærent graviores, & turpiores, eluas, nec illo in manibus ad aram accedere, & Sacra trans

Etare

Etare audeas; vicaria, quamvis omnibus numeris perfecta contritio, tunc tantum sufficit, quando sacer iudex, coram quo te accuses, deest, ac ne tunc quidem sine omni appendice; urget enim præceptum, ut quamprimum coram sacro tribunali te reum sistas, ritè absolvendum; dilationem hujus judicii ultra tri-duum non indulgent Theologi & Doctores, hoc præceptum à Concilio Tridentino latum Sess. 13. cap. 7. explicantes, teste Dominico Viva in propos. 39. ab Alexandro 7. proscriptam commentante.

Tu tamen huic imperatæ, & necessariæ puritati adhuc illimiores spontè ad-jicere conaberis, cor tuum ab omni etiam minimo & veniali nævo emaculans: tibi dictum puta, quod D. Francisco Seraphico Angelus symbolicè in Crystallina ampulla limpidissimam aquam continente ostendit, adjiciens, talem vel etiam adhuc defæcatoriam puritatem Sacerdotis ad aram accedentis animo inesse oportere.

Non modica me capit admiratio, cum cerno Sacerdotes quotidie per integras hebdomades ad aram facientes, quin unquam conscientiam expient; an forsan desunt, quas abstergant, leviores maculæ, quas etiam justis quotidie incurrunt? cur Sacerdos, dum sacris operatur, jubetur extremos digitos affusâ limpidâ tam sollicitè abluere, nisi ut moneatur, eâ ipsum tunc cordis mun-

ditia nitere oportere, quæ nec minimâ
ma ulâ, vel peccati umbrâ obfuscetur.

Doct̃or Angelicus D. Thomas in opusculo
s8. c. 39. exigit, ut cor sacrificantis Sacer-
dotis simile sit linteo mundissimo, in quo
sub nube panis latens Christi corpus repo-
nitur; hoc enim imprimis etiam acri lixivio,
si opus sit, à contractis sordibus lavatur,
& mundatur; subinde in utramque partem
pressè contorquetur, ut quidquid humoris
non adeò illimis adhuc in plicis hæret, ex-
trudatur, tandem ad limpidissimos solis ra-
dios exsiccatur, & inducto candente chaly-
be calcato lævigatur.

Non aliter comparatum esse vult S. Do-
ct̃or, Sacerdotem sacris operantem, ut
mundissimum Corpus Christi dignè tractet,
& recipiat; proin ante omnia amaris pœni-
tentia lachrymis lavet, & eluat omnes cor-
dis sordes, & levissimas etiam maculas;
subinde etiam externis pœnitentia operi-
bus, ac cruciatibus corpus torqueat; tan-
dem casto calore ardentissima charitatis er-
ga DEUM, exsiccet, & extrahat omnem
prorsus sæculentum humorem cujuscunque
desiderii carnalis. Itaque summam, imò
Angelicam puritatem in celebrante mysta
exigit Doct̃or Angelicus conjunctam ar-
dentissima charitati & devotioni.

Quem corpori suo honorem haberi vo-
luerit Christus, satis indicavit, cum illud
non solum in syndone munda involvi, sed
etiam

etiam in sepulchro novo, nulla unquam
cadaveris tabe sordidato collocari, insuper
variis pretiosis aromatibus condiri voluit.
Hæc norma sit Sacerdoti Corpus Christi ad
aram tractanti; munda sint omnia, im-
mundum nihil; vani, & prophani procul
este, ascendat fumus aromatum variarum
virtutum, & sacrarum precum, quæ ut Sa-
crificio præmittantur, præscribuntur, in
odorem suavitatis in conspectu Domini:
Recitentur prius ex penso Canonico, si
commodè fieri possit, Matutinum, & Lau-
des; adjungantur quinque Psalmi cum an-
nexis orationibus in hunc finem propositi,
vel aliæ preces, & ardentes animi affectus
excitentur, quos cuivis sua dictabit devo-
tio, & pia propensio.

Nec memoriâ elabi finito precatiunculas,
dum sacris te vestibibus induis, recitari solita-
tas: his quodammodo scintillulis excitand-
um est integrum purissimi amoris incen-
dium in corde sacrificantis, cùm DEUS in
sole posuerit tabernaculum suum Ps. 18. id est,
in anima munda, sine macula, & divinæ cha-
ritatis flammis succensa, *Suscita in corde tuo
famem & orem erga hunc cibum, quam
indicabat modus, quo Hebræi jubebantur
comedere agnum Paschalem, typum hujus
cibi angelici, comedetis festinanter.* Exod. c.
12. sua tamen mora adjiciatur huic festi-
nationi, & desiderio explendi hanc famem
salubrem. **Semper venerare in aliis Sacer-
doti-**

dotibus, licet hos multum excedas nobilitate, ætate, dignitate, doctrina, experientia, Sacerdotalem characterem.

2. Quod corpus attinet, non ignoras, à noctis medio servandum esse jejunium non solum Ecclesiasticum, sed naturale omnem omnino cibi, vel potus quantumvis levissimi sumptionem excludens, quod Clemens Pontifex c. tribus gradibus de consecr. dist. 2. ad duas ultra sumptionem hujus cibi horas prorogandum præceperat: licet autem huic canoni, teste D. Thoma p. 3. q. 80. art. 8. ad 6. derogatum sit, elucet tamen ex illo, quantum dedecet Sacerdotem ore, labiis adhuc Christi Sanguine rubentibus in farcina, in poculenta & esculenta obviantem gutture involare, & Christum ita tumulare.

Adhuc nitidiorum corporis munditiam in iis, qui huic mensæ angelicæ accumbunt, requirere videntur, & quidem sub peccato veniali S. Hieronymus, S. Augustinus, S. Bonaventura, homines nempe matrimonio junctos, ob hujus nocte præcedente legitimum usum, ab hac mensa arcendos, quamvis S. Gregorius, D. Thomas cum aliis communiter in hoc nullam obligationem, sed ad summum, si placuerit, abstinere decentiam agnoscant: si tanta mundities corporis, matrimonio junctis ad Synaxin accessuris præscribitur, quanta hæc esse debet in Sacerdote celebraturo? ad hanc munditiei classem spectat manuum,

toti-

toriusque vultus emaculatio, nitor decens vestium, maximè sacrarum, & totius supellectilis ad Sacrificium, & aram, in qua offertur, pertinentis: tam studiosè, & accuratè paranda sunt omnia ad excipiendum, non terrenum, sed cœlestem Regem, & Regum Regem, ac Dominum Dominantium: opus grande est, neque enim homini præparatur habitatio, sed DEO. 1. Paralip. c. 29.

II. In ipsa Sacrificii oblatione, ut hæc debito ritu peragatur, ea sunt observanda, quæ tum divinæ, tum Canonice præscribunt leges; illæ attendunt, & disponunt magis ad Sacrificii naturam necessaria, hujus materiam, formam, intentionem, consecrationem sub utraque specie panis, & vini, & ipsam tandem Sacrificii absorptionem: ab his aberrare grande, & grave foret piaculum.

Istæ, quæ libro Missali præfiguntur, & vulgò ob rubrum, quo exprimuntur, characterem, *Rubricæ* dicuntur, non tam arctè, sed levius stringunt, jubentque observari reliquos ritus & ceremonias huc spectantes, & si quæ alia longior usus, & consuetudo Ecclesiæ induxit: harum legum, non quidem omnium violatio, vel neglectus sub gravi offensa DEI prohibetur, sed earum duntaxat, quæ gravem prohibitionem clarè exprimunt, vel communi doctorum consensu inter leges graviter obligantes numerantur;

rantur; neglectus tamen assiduis cum offendiculo fidelium, divino Sacrificio assistentium, vel contemptus legum, etiam non præceptivam, sed directivam tantummodo, ut loquimur, vim habentium, gravibus noxiis accersendus est.

Tu inter paucos, & illos esse studebis: qui summâ accuratione etiam apices harum legum observant, sive statuunt aliquid de loco, ubi, sive de tempore, quando, sive de altari, super quod, sive de sacris vestibus, in quibus sacrificandum est, sive de ministro, qui ad aram facienti inservit, sive de ipso sacrificii, seu Missæ genere, sive de aliis actionibus ac cæremoniis, ad Sacrificii decorem & splendorem spectantibus.

Sæpius tibi jam fuerit inculcatum, Sacrificium Missæ, ut numeris omnibus sit absolutum, & majestatis plenum, tribus dotibus præditum esse oportere. Prima sit, ut legatur voce sonora, aliquantum elevatione, & perceptibili, excipe, quæ silenti voce jubentur exprimi, non tamen clamorâ, quæ præsentium devotionem, & longè magis aliorum Sacerdotum, eodem tempore & loco sacris operantium turbet, & evertat.

Secunda sit moderata, & modesta brevitas, quæ tamen non comparetur, ne quidem unius syllabæ omissione aut elisione, nec cæremoniarum solitarum permixtione, aut compenetracione. Omnes similes omis-

siones

fiones sunt graviter prohibita, nisi gravitatem minuat, vel excuset inadvertentia, vel ignorantia, vel rei levitas ac parvitas. Hæc condecens brevitatis solummodo præcidit omnes longiores tam vocales, quam mentales orationes, morosas & anxias intentionum renovationes, repetitiones, quas heteroclitica aliquorum devotio ineptè solet adjicere, & ita Sacrificium protrahere cum tædio & nausea præsentium. Nulla tamen ratione hoc tremendum Sacrificium, quasi periculum summum esset in moram, quadrupedante cursu deproperandum, & præcipitandum est, ut volatili, & venatorio aliquorum tepidorum genio obsecundes, etiamsi horum indignatio esset incurrenda, sicut proximi correctio omittenda non est, etiamsi displicitura, modo profutura prævideatur. Nemo prudentium nec nimia prolixitatis nec nimia brevitatis arguere potest Missæ Sacrificium, quod dimidia horæ spatium adæquat.

Tertia sit claritas, quæ exigit, ut clarè ac distinctè singula verba pronunties, non tamen affectatâ quadam, & violentâ horum protrusione; nulli frequentius cespitant, & impingunt, quàm qui, quod legunt, non intelligunt, aut linguâ nimis præcipite verba syncopant, truncant, & elidunt: prius itaque quàm ad aram accedas præscriptum Missæ genus, & hujus ordo disquiratur, & ritè disponatur, & præproperæ linguæ
non

non calcar addatur, sed frænum injiciatur.

Quarta sit, fervor ac devotio; hæc imprimis externum corporis habitum celebrantis rite ordinat, ut cum decore sacras peragat cæremonias, nec, dum populo faciem obvertit, oculis omnes templi totius angulos lustrandi libertatem vagam concedat,

Hanc tamen devotionem externam longè superet interna, necesse est, consistens in exercitio, & actibus variarum virtutum; eliciatur actus fidei, dum recitatur *credo*; spei dum recitatur *Pater noster*; adorationis, cum genua curvantur; humilitatis, cum alta voce intonamus: *Domine non sum dignus, verba comitantes animo.*

Singulis septimanæ diebus singulas ex septem petitionibus orationis dominicæ attribuire posses. Die Dominica ad aram sacrificaturus accedens induere posses personam subditi, se coram suo principe sistentis, & petere, ut sanctificetur nomen DEI, & ejus honor ac gloria per totum orbem propagetur, & augeatur; die Lunæ, indutus personam, & affectum Filii erga suum Patrem, & petere, ut tibi hæreditas tua, regnum cælorum obveniat; die Martis indutus personam, & animum servi erga suum Dominum, & petere ut ejus voluntas fiat, & ab omnibus ad amissum impleatur. Die Mercurii accedes sub schemate, & animo mendici

dici erga divitem, & petere potes panem quotidianum. Die jovis instar debitoris ad suum creditorem, & petere ab ipso remissionem multiplicium, & grandium debitorum. Die veneris tanquam cliens ad suum Advocatum, & patronum, & petere defensionem, ac liberationem ab omnibus adversariorum insultibus & tentationibus; die Sabbati tanquam infirmus, & periculose ægrotus ad Medicum, & petere, ut ab omni quocunque tandem malo libereris.

III. Patrato sacrificio utique non brevius tempus impendes agendis debitis gratiis, & adorando præsentis Deo - homini, quam impendere solent homines sæculares, qui diutissime in se collecti, intensissimis variarum virtutum, præsertim charitatis actibus eliciendis insudant, sibi que conscientia ducerent, si paulò post, ne dicam statim, se in sæculares cùras, & negotia temporalia immergerent. Subjunge prætes ab Ecclesia præscriptas; repende demississimas gratias Christo, quòd te ad suam mensam admiserit; pete veniam defectuum omnium à te commissorum: roga instanter, ut intellectum tuum divina sua luce illustret ad cognoscendum, quod verè bonum est; ut voluntatem inflammet, ad hoc amplectendum, & id primo loco, ut vires prædominantis in te passionis, sive affectus indomiti in-

K

frin.

fringat; tandem ut omnibus illis te cumu-
 ler gratiis, donis, & bonis, quibus te po-
 tissimum indigere conspicit: cura ut totum
 diem piis & religiosis impendas exercitiis
 quod etiam sæculares solent; vel certè con-
 suetis tuis operibus, & officio vel condi-
 tioni statûs tui congruis functionibus quo-
 tidianis fervore frequentique mentis ad
 DEUM elevatione pondus ac preteritum
 adde.

Consideratio XVI.

Pro die VIII. secunda.

De iis, ad quæ præstanda sacerdos
 Ecclesiasticum Beneficium pos-
 fidens, adstringitur.

TRiplex errandi, & non leviter inopi-
 gendi via Sacerdoti Beneficium Eccle-
 siasticum obtinenti aperitur. 1. quando il-
 lud querit, & obtinere conatur. 2. quan-
 do illud possidet, & ejus fructibus fruitur
 3. quando illud abdicat, & alteri co-
 dit.

I. Er-

I. Errat, & suo officio deest, qui non intrat in hoc ovile per ostium, qui possessionem talis beneficii non adit viâ, quam SS. Canones præscribunt, sed aliunde ascendit, nam hic *fur est, & latro.* Jo. c. 10. Ex horum numero illi sunt omnes, qui illicitis utuntur mediis, ad hujus consecutionem, vel animo omnia alia, quàm DEI gloriam, & Ecclesiæ emolumentum spectante ad Beneficia ejusmodi grassantur. Te ipsum jam ad tribunal voca, & districtè examina, an non ad unam alterâve partem deflexeris, quando ad Beneficium, quod modò possides, eluctatus es.

1. Impegisti, si varias adhibuisti artes, astus, fallacias, dolos, sollicitationes, vel etiam violentias, importunas, & vix non armatas preces ab aliis pro te ita flagitante interpositas; si prodromis muneribus, vel promissionibus conferentium vota stimulaisti vel potius emisti; quales sunt, uti Canones loquuntur, *munus à manu, munus à lingua, munus ab obsequio*; tunc autem his muneribus certatur, quando fidem tuam eligentibus, vel conferentibus tale Beneficium, obstringis, te vel tuos ejusmodi gratiam memori reposituros mente, compensaturos vel paratâ, certâque pecuniarum summâ, vel intercessionibus, vel obsequiis mutuis non minoris ponderis ac utilitatis; ejusmodi enim reciproci contractus, quales re ipsa sunt, nimis apertè sunt simoniacâ

labe infecti, & nullius valoris, ac roboris, qui ita intrat in ovile, ita obtinet Beneficium, non intrat per ostium, sed aliunde; unde à Christo vocatur latro, & fur, qui Beneficium rapuerit, & non minùs, quàm alii fures sibi onus imposuerit rem ablatam restituendi, vel meliori, quo fieri potest, modo compensandi fructus ex hoc injustè collectos, iis solùm detractis expensis, quæ in Beneficii emolumentum factæ sunt.

Crediderim paucos inveniri, qui tam sordidò, & simoniaco commerciò Beneficia Ecclesiastica sive vendant, sive emant: sed quàm exiguus numerus horum, tam amplius numerus illorum non pastorum, sed mercenariorum est, qui sinistris ducti affectibus, non animarum saluti, sed suis commodis, suis & suorum crumenis consulturi, non DEI, sed suum, suæ familiæ honorem ac gloriam promoturi in insulas & pedavolant, vel Beneficia Ecclesiastica inferioris ordinis, ac simplicia nullo ad DEUM, ad superna, & æterna habito respectu occupant.

2. Explicemus ista paulò enucleatius, & clariùs. Scopus, ad quem unicè collimare debent Ecclesiastici, Beneficium quærentes, vel jam obtinentes, gloria DEI, obsequium Ecclesiæ & salus animarum est: hunc in finem erecta & fundata fuerunt à liberalitate, & pietate fidelium ejusmodi Beneficia; licèt paucissimi sint; qui, dum ad ista aspi-

aspirant; nullum alium finem curvum, quam hunc rectissimum respiciunt: multi stimulante ambitione illis solum inhiant officii & beneficiis Ecclesiasticis, ex quibus plurimum splendoris relucet, & largum honoris tributum sperari, vel exigi à subditis potest: alii ad illa præcipuè tendunt beneficia, ex quibus pinguiores fructus, & redditus colliguntur; alii unicè quærunt, ut sufficientibus proventibus ex suo Beneficio profluentibus, omni cura liberi, commodam, & quietam, vel potius otiosam vitam ducere possint, averruncatis omnibus oneribus, molestiis tolerandis, vel difficultatibus perumpendis. Hinc rari sunt, qui contenti beneficiò, quod possident, ad honoratius, pinguius, vel commodius non aspirent, etiamsi primum pro honesta, & congrua sustentatione sufficientes suppeditet sumptus.

Non deerunt, qui plura beneficia, etiam inter se pugnancia, & invicem excludentia, conjungere, & nequidquam repugnantibus sacris Canonibus, in unum idemque caput coacervare quærant. Nec illa solum beneficia in elenchum beneficiorum inter se pugnantium, & incompatibilium, ut vocant, referes, quæ stabilem in certo loco, vel districta sedem, præsentiam, sive residentiam exigunt; his annumeranda veniunt etiam illa beneficia, quorum unumquodque etiam ab altero sejunctum sufficientes,

imò abundantes fructus possessori suo sup-
 peditat, ut pro conditione sui statûs non
 tantùm congruè, sed etiam amplè & largè
 vivere, ac se sustentare possit: neque dis-
 pensationes, etiam Româ impetratæ, ejus-
 modi conjunctionem, & coacervationem
 sive pluralitatem beneficiorum sanare, &
 satis purgare videntur *Azorio p. 2. l. 6. c. 12. q. 7.*
 & aliis, nisi necessitas, vel magna Ecclesiæ
 utilitas, aut ornamentum hanc cohone-
 stet.

II. Sacerdoti Beneficium jam possidenti
 triplicis generis obligationes incumbunt 1.
 Deum 2. Ecclesiam 3. Reditus Ecclesia-
 sticos concernit.

Prima te obstringit ad persolvendum ex-
 actè diurnum precum Canoniarum pensum
 quotidie, nam *Beneficium datur propter officium*
 qui deforet huic suæ obligationi, incurre-
 ret aliam obligationem sibi fortassis longè
 graviolem, restituendi fructus interim per-
 ceptos, servata cum omissionibus æquâ pro-
 portione, sive deinde hæc obligatio nasca-
 tur ex justitia læsa, sive ex præcepto ab Ec-
 clesia lato, & in Concilio Lateranensi sub
 Leone X. & à S. Pio V. in speciali constitu-
 tione confirmato.

Hæc salubris multa vehementem addit
 stimulum possidentibus Beneficium, ut suo
 non desint officio Advocati, vel legati ab
 Ecclesia in eum finem constituti, ut omni-
 um fidelium vota, & supplices preces Deo
 offerre.

offerant; præclarissimum sanè munus, quod non oneri, sed honori ducendum est; præstantissima occupatio, inter delicias habenda; huic se impendunt cum gaudio ipsi Angelici spiritus; nostras orationes Angeli quotidie DEO offerunt, ait S. Hilarius in c. 11. Matth. Idipsum agit Christus ipse, quippe Advocatus noster apud Patrem: *Advocatum habemus apud Patrem Jesum Christum.* 1. Joan. c. 2.

Dum tuas fundis preces, linguam, & cor tuum cum lingua, & corde JEsu conjunge, cui longè magis adaptantur psalmi, quos decurris, quàm ipsi Davidi, qui hos plerosque concinnavit. Tædium & nauseam in hoc pio exercitio demonstrare, idem est, ac DEO exprobrare, & in faciem objicere, cum DEO agere, & conversari rem esse molestam, ingratham, & oppidò gravem, ita loquitur Tertullianus: *est exprobrare DEO, quòd nos oratio fatigaverit.*

2. Ecclesiæ obstringeris, quia te condurxit, ut in vinea Domini indefessè desudes & hanc excolas; hæc tibi liberaliter, & exactè solvit stipendia, ut mansuetioribus, & severioribus disciplinis excultus, & armatus, eam defendas, & tuearis, repulsis, & subactis ejus hostibus, nam si contra eam insurgant, & cruenta moveant bella perduelles hæretici, si ejus sana dogmata im-

pugnent, & evertere studeant, perniciosis
 erroribus, venenatis & fallacibus doctrinis
 substitutis, quis contra hos stringet gladium
 verbi divini, quis in aciem prodeat, frau-
 des detegat, fallacias demonstrat, sophismata
 solvat, futilem & mendacem eorum doctri-
 nam confutet, & enervet, nisi qui ab ipsa
 Ecclesia in hunc finem aluntur, & sub Ec-
 clesie vexillo auctoritati stipendia accipiunt
 alia quoque obsequia in templis, & consue-
 ta ministeria exhibere Ecclesie in sacris fun-
 ctionibus, & solennitatibus adstringuntur,
 qui beneficio aliquo fruuntur, præ illis Cleri-
 cis, qui nullo ejusmodi vinculo adstringun-
 tur.

3. Beneficium cum suis fundis, agris, & emo-
 lumentis nunquam considera, tanquam rem
 propriam, sed ab Ecclesia, ad quam spectat,
 commodatò, & usui datam; unde horum
 omnium teneris curam gerere majorem
 quam si ad te spectarent, & tu horum pro-
 prias dominus fores, & si ejusmodi fun-
 dos, & agros destruxisti, vel notabiliter
 deteriorasti, damna resarcire & reparare
 teneris. Utrum autem fructuum ex his nas-
 centium, præsertim superfluum, qui ho-
 nestam, & tuo statui competentem susten-
 tationem superant, fias verus Dominus, &
quidem proprietarius, meum non est decidere;
 sunt quam plures, qui volunt, beneficiatos
 esse meros depositarios & dispensatores re-
 ditu-

dituum, live fructuum superfluum, cum onere restitutionis, si quid ex his in usus prophanos contra voluntatem fundatorum expendissent,

S. Bernardus ad Henricum scribens, inducit pauperes ita ejulantes, & conquerentes: *nostrum est, quod effunditis, in convivium, in lusus immoderatos, pompam & luxum, in equos, venaticorum canum greges: dum vos luxuriando peritis, nos spoliando perimitis.* Adhuc altiùs intonat S. Augustinus, putans, eos, quibus patria hæreditas ad sustentationem sufficientia subministrat media, reliquos redditus ex beneficio omnes, tanquam superfluos, & redundantes, debere in pauperes, vel alias pias causas expendere: Epist. 50. ad Bonifac. ita loquitur: *si privatim possidemus, quod nobis sufficiat, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procuracionem quoddammodo gerimus, non proprietatem, quam nobis damnabili usurpatione vendicamus.*

Si hoc non præceptum, tamen consilium est saluberrimum: in hoc communiter convenire videntur doctores, impendere in usus prophanos, vel aliter absumere, & abligurire fructus ex Ecclesiasticis beneficiis provenientes, honestam, officio, statûs dignitati, & conditioni competentem sustentationem superantes, si non est violatio justitiæ, & quoddam furti, vel rapinæ genus, saltem esse grave delictum contra virtutem Religionis, & legem Ecclesiasticam,

•K s*

cùm

cùm Patres, quos sequitur Concilium Tridentinum Sess. 25. c. 2. fructus ejusmodi superfluos vocent: *Res Dei: Patrimonia pauperum*: hinc talium fructuum prodiga effusio in luxum vestium, ædificiorum, suppellectilis superbæ, ad dotandos & ditandos nepotes, consanguineos, in lusum, sapit impietatem, & sacrilegium.

Interim certum est, sustentationem honestam, competentem & congruam, nec nimis arctâ, nec nimis largâ & laxâ mensurâ dimetiendam, nec nimis levi, nec nimis gravi pondere, sed æquo, & pondere sanctuarii librandam & ponderandam esse: quid obsit, si quandoque aliquid etiam ex illis tibi detrahas, & in arca recondas, quæ in tuos vel profanos usus licitè convertere posses, non avaritiæ, vel pecunias accumulandi studiò, sed ut liberalius donum Christo in suis pauperibus facere possis.

III. Cùm beneficium fortè diu possessum dimittis, cave, ne in portu naufragium facias. Nimis apertam committeres simoniam, si pro beneficii renuntiatione pretium aliquod exigeres: Non tamen desunt modi & artes, quibus palliolum consuitur, quo simonia non quidem effugiatur, sed regatur; at si *conventionalis* vitetur *mentalis confidentialis* se insinuabit. Quot fictiones, & simulationes non interveniunt, quando beneficia permutantur, ab iis maximè, qui proprium uni-

cè

cè commodum, & utilitatem, nullatenus verò Ecclesiæ quærunt! abdicatur quidem, & in alium transfertur beneficium, sed non nisi reservatâ sibi pensione, qua non indiget, atque ita successori relinquatur labor sine mercede competente, ut alter otiosâ quiete frui possit. Devolvitur beneficium à patruo vel avunculo in nepotem, non tantùm hoc, sed ipso etiam habitu Clericali indignum, fitque contra severissimas Canonum prohibitiones in eadem familia quodammodo hæreditarium, ut illud, quod David tantopere detestatur, & in aliquibus hac in re prævaricatoribus reprobatur, etiam ipsi repetere, & dicere videantur, *hereditate possideamus sanctuarium DEI.* Psalm. 82.

Longè aliam viam ingressus est Moyses, qui sibi successorem in regendo populo Israëlítico subrogavit, non quem caro & sanguis ipsi revelavit, sed Josue virum strenuum, & hoc munere dignum, quamvis ne quidem ex sua tribu prognatus esset. Si te fractæ vires, ætas devexa, morbus, vel alia justa causa impellat ad dimittendum, vel resignandum beneficium, ita negotium hoc instituere, & conficere cura, ut qua porta legitimè intrâsti, eâdem illibatus ex eas, omni spe, & intentione captandi lucri temporalis præcisâ, & Christo immolatâ: in id unum potissimùm curas tuas convertas,

ut

ut talem nomines, & nanciscaris successorem, qui tuos defectus emendare, supplere, & Ecclesiæ, quam relinquis, majori emolumento, & ornamento esse possit, & velit.

Consideratio XVII.

Pro die IX. prima.

De iis, quæ Ecclesiastico sacras confessiones excipienti observatu necessaria sunt.

Sacris animarum arbitris triplici fungendum est munere: judicis, medici, patris. Munus judicis exigit, ut noverint ferre sententiam justam, & æquam de delictis perpetratis; munus Medici ut nôrint arcere, & præservare à morbis animæ imposterum timendis; munus patris, ut filios quantumvis prodigos ad suum non tam tribunal, quàm ad sinum ultrò confugientes benignè, & paternè excipiant.

I. Hujusmodi itaque sacris iudicibus summe necessaria est ea scientia, qua duce in ferenda sententia de gravissimis in hoc arcano

no

no tribunali proponi, & decidi solitis, causis nihil contra iustitiæ & æquitatis leges committatur, vel admittatur: *judex sapiens judicabit populum suum.* Eccl. c. 10. monitum est Spiritûs sancti, nos docentis, legitimos iudices binis dotibus sapientiâ sive scientiâ, & jurisdictione, ac debitâ potestate instructos esse oportere. Hinc meritò dubites, an gravius erret sacer iudex, qui necessariâ in hoc tribunali scientiâ destitutus, crassâ ignorantiam laborans, audeat juris omnibus promiscuè dicendi officium in se suscipere; an potius ille reus, qui datâ operâ tam ignorantem & imperitum sibi præ aliis eligit iudicem. Ejusmodi Sacerdoti, etiamsi nec character sacerdotalis, nec potestas jus administrandi, & reos in hoc foro absolvendi denegari possit, adimi, & inhiberi, tamen potest hujus jurisdictionis, ac potestatis exercitium: *quoniam tu scientiam repulisti, repellam te, ne sacerdotio fungaris.* Os. c. 4.

Nec satis validum, quo te defendas, scutum est, si dicas: fui à rerum peritis examinatus, & approbatus: etenim si revera destitutus es necessariâ scientiâ, & hoc agnovit, qui scientiam tuam ad lydium vocavit lapidem, peccavit haud leviter, te aptum iudicandò ad tam magni momenti officium; nec minori te obstringis piaculò, si officio fungaris, ad quod ineptus es, & sinistrè promotus fuisti. Si dubitabatur de tua ad
hanc

hanc spartam aptitudine, Antistitis tui erat, te ad ejusmodi munus non extollere. priusquam ex magna, & justâ causâ ejusmodi dubium deposuisset; si autem tu ipsemet de teipso hæsites, ac dubites, an tua scientia ad administrandum ritè hoc sacrum munus sufficiat, ad enodandum, & abstergendum hoc dubium adhibere, & pro norma uti potes antistitis tui, vel aliorum, qui te ad hoc aptum judicârunt judicio.

Duplex scientia tibi necessaria est, ut ritè officio sacri judicis in hoc foro poli fungaris: prima est *scientia juris*, quæ ad varia extenditur; imprimis ad ipsum sacerdotem; ad hunc enim spectat probè nôsse, ad quos reos, ad quæ reorum delicta potestas, & jurisdictio sua se extendat; de reis ulterius nôsse debet, quas his dictare pœnas, quæ præscribere remedia oporteat perpenſa delictorum gravitate; morborum qualitate, & delinquentium, atque ægrotorum ad malum proclivitate. Nôsse oportet, quæ partes, quæ conditiones ad hoc spirituale iudicium, ut justè, & legitimè administreretur, requirantur. De ipsis delictis ulterius nôsse & scire oportet discernere, instar sacerdotum in lege Mosaica, inter lepram & lepram, quænam sint gravia, & lethifera, quænam sint levia, & venialia, ad minimum inter illa, quæ communiter solent occurrere, nam omnes quorumcunque delictorum diversitates, differentias, circumstantias ab invicem

cem dispescere, & dignoscere abstrusam
habet cognitionem, quam rarò etiam apud
doctissimos quosque invenies.

Hinc elucet, quàm necessarium sit his sa-
cris iudicibus, præsertim in arte non satis
adhuc versatis, in scientia morum identi-
dem intellectum excolere, memoriã refri-
care, & sacræ legis apices indefesso stu-
dio scrutari; hanc à te diligentiam tuus
Episcopus, & tu ipsemet exigere debes;
errat ille, si vilipendere, vel non cordi se
habere ostendat; peccas, & erras etiam tu,
si curam acquirendi, & augendi hanc sci-
entiam deponas & exiguo in pretio ha-
beas.

Altera scientia est scientia magis restricta,
& particularis, vocaturque *scientia facti*. Hac
lucem præferente culpas, de quibus se
Reus pœnitens ipsemet in hoc sacro foro
accusat, probè dignoscere, & exenterare
debes, si quando ille has vel ex ignorantia,
vel ex malitia, & pudore non satis dilucidè
explicat, nec numerum, nec horum natu-
ram sive speciem aut etiam alias notabilio-
res harum circumstantias, ex quibus illarum
reatus vehementer augeri, mutari, & du-
plicari potest, satis exprimit. Tunc enim
verò laborandum est ut veritatem eruas.
Cautè tamen cum illis procedendum est,
qui ex ignorantia delinquant, ne hac sub-
lata, imposterum peccent ex malitia; cum

his

his verò, qui ita malitiosè peccant, deterrimè agendum, ut per rimulam, quam aperiunt, ad interiora penetres & tandem bipatente cordis ostio omnes ibi latentes spurcitas detegere, & clarè inspicere valeas, imitando Philolophos qui ex notioribus ad ignotiora eruenda, & concludenda procedunt.

Præcipua pars hujus scientiæ est, dignoscere, & exploratum habere interiorem, animi statum pœnitentis, ut justam sententiam ferre, eumque absolvere, vel potius condemnare possis ac debeas; maximam in illis dijudicandis invenies difficultatem, qui identidem in antiquum relabuntur lutum, & ad vomitum redeunt, vel qui pronam, & proximam occasionem ad prævaricandum deserere vel nolunt, vel non possunt: cave, ne nimis præcipiti iudicio in absolutoriam prorumpas sententiam, nam facile fieri posset, ut reum non absolvas, & vincula non demas; sed hæc & illi, & tibi metipsi injicias, & arctius stringas, ut naufragium patiat, & submergatur in illo gratiarum mari, in quo animi sordes abluere ac salutem animæ tanquam ex vero stagno Siloës haurire parabat.

II. Officium Medici, quod geris, curam duplicis sanitatis à te exigit: prima est sanitas propria ne & tibi illud Luc. 4. occinere possit: *Medice cura teipsum*: secunda est sanitas

sanitas aliena proximi tui, non uno forsan morbo, sed multiplici laborantis. Tua igitur anima maculæ omnis expers, nullâ peccati labe infecta sit oportet; piaculum grande, & sacrilegum foret, si tu sordidis & illotis manibus Divinam gratiam dispensare, & Christi Domini vices agere, cum ipsemet turpe diaboli mancipium esses, præsumeres.

Huic adjungenda est conservatio hujus sanitatis etiam impostero, inter varia ejus lædendæ & amittendæ pericula, ut medius inter pestiferos, hos sanes, tu tamen nunquam pestilente aurâ afflueris, nihil luis attrahas, ut puris auribus excipias turpissimas, & enucleatas narrationes, instar radiorum solarium putridas paludes exsicces, foetidissimum lutum percurras, in ipsas etiam foetidissimas cloacas penetres, quin ne minimum quid maculæ vel foetoris attrahas, inter flammam cum tribus pueris in ejusmodi fornacibus Babylonice, vel potius Cypriæ liberè deambules, & tamen nec capillus minimus aduratur, nec odor hujus sulphurei ignis sit, aut maneat in te.

Secunda sanitas est, cui restituere debes tanquam peritus Medicus ægrotum, qui ad te recurrit, tuam opem & peritiam medicam implorat, dispulso lethali peccato, & revocatâ animæ vitâ, gratia sanctificante; conservanda tamen, & confirmanda hæc est etiam impostero, medicinis, ut Medici

L

lo.

loquuntur, & remediis præservativis; præscribendæ, & proponendæ variæ cautelæ, ne in antiquos morbos incidat cum longè majori periculo relabendi, & vitam animæ vel nunquam amplius, vel saltem difficulter recuperabilem amittendi: non adeo difficile est peccatorem à peccatorum lue sanare, ac purgare, longè tamen difficilius est ita sanatum & purgatum constanter deinde sanum & nitidum conservare.

Non alium in finem te DEUS præ innumeris prælegit, quàm ut te in negotio omnium maximo, nempe in procuranda animarum salute socium, & cooperatorem haberet; ut Apostolus 1. Cor. c. 3. indicat: *DEI adjutores sumus.* Supina foret negligentia, si postquàm ægrotum linguâ tuâ salutiferâ sanâsti, hanc deinceps non amplius solveres ad conservandam, & stabilendam semel impertitam sanitatem, omnî rejectâ ulteriore curâ; nec aliud jam ageres, quàm ut per sacram absolutionem reatu culpæ deleto, quod residuum pœnæ superest, præscriptis & imperatis piis operibus, redimas, & expies: sic officio tuo minimè satisfaceres, nisi ulterius os tuum loqueretur judicium, & paternam correctionem, & admonitionem adderes, seriam, quidem sed suavitate temperatam, instar pii Samaritani, vinum & oleum hiantibus adhuc vulneribus infundens. Ita præscribit Innocentius 3. c. *omnis utriusque de pœnit. & Remiss.*

More

More periti Medici superfundat vinum & oleum vulneribus sauciati - - diversis experimentis utendo, ad salvandum egrotum.

Duo præcipuè morbi, aliorum radices, tollendi sunt, ignorantia mentis, & duritia cordis. Imprimis dissipandæ sunt crassæ tenebræ ignorantia de rebus fidei ad salutem summæ, id est, necessitate medii, ut scholæ loquuntur, necessariis, ubi enim hæc ignorantia prius sublata non est, nullus medicinæ sacramentali, quamvis aliàs efficacissimæ, nimirum sacra à peccatis absolutioni locus superest; sic decidit *Innocentius XI. Propositionum prohibitarum 64.* Rudis plebeculæ sacras exhomologeses potissimum enervat & reddit invalidas ignorantia de vero ac serio non minùs dolore, quàm proposito, his necessariò adjungendo. Hanc ignorantiam comitatur apud ejusmodi homines pinguioris minervæ ignorantia de peccatis internis, de culpabilibus omissionibus, de quibus nec judicant, nec curam ullam gerunt, quam solum ad peccata externa crassiora verbis vel factis commissa extendunt: ignorant se obstringi ad extirpandos perversos habitus, malas consuetudines, ad restituendum quod iniquè ablatum est, tam in facultatibus furto, vel fraude, quàm in bonis famæ, & honoris detractioe, contumelia, diffamatione; ignorant, sibi incumbere obligationem fugiendi occasionem proximam peccandi, & DEUM gravissimè

offendendi. Expedit tamen non rarò, delinquentem in sua relinquere ignorantia innocente, & persuasione bonæ fidei; præsertim si ex tua instructione, & admonitione nullum, aut vix ullum fructum sperare, & potius id damni timere possis, ne impostherum error, qui ob innocentem ignorantiam innocens erat, hac deposita, nocens & verè culpabilis evadat, id est (sic scholæ loquuntur) ne ex peccato materiali fiat peccatum formale, turpi utique metamorphosi, & summè noxiâ mutatione; admonitio enim paterna alium spectare scopum non potest, quàm habeat Sacramentum ipsum, nempe emendationem admoniti; quis ergo illam prudenter adhibeat pro medicina, si prævideat, eam in toxicum, & exitium vertendam?

Expugnanda est cordis refractarii durities, & adductis potentissimis causis incitandum, nunc ad contritionem, nunc ad attritionem; si necdum cedat, renovandi, & iterandi majore vi salubres ictus. Si curationem ægri susceptam præcipitare, vel tædiò victus hanc abrumpere, manum medicam retrahere, & ægrum suis infirmitatibus relictum omnino destituere volueris, non solummodò illum, sed insuper temetipsum occidisti. Nec pro scuto ad te defendendum objicias multitudinem ad tuum tribunal, vel potius balneum sacrum confluentium, quibus longiorem, & exactiorem cura
ram

ram impendere non sinunt temporis angustia; nam facile retunditur hæc exculpatio, si dicatur, præstare paucos bene & ex radice, quàm multos perfunctoriè, obiter, imò nullum bene curare.

III. Patris, quod geris, officium exigit, ut quotquot veniunt suos tibi errores filiali affectu exposituri, paterno affectu, & in visceribus charitatis benignè excipias. Advertere animum te jubet D. Franciscus Salesius ad dulce Patris nomen, quo te compellere solet ab ipso statim principio suæ propriæ accusationis pœnitens reus tuis affusus genibus; monitum te credito, eo amoris paterni affectu & teneritudine cum eo tibi agendum, quo amantissimus Pater cum errante, & agnitum errorem amarissimè deflente filio agere solet, & in typo suavissimæ illius parabolæ de filio prodigo, postliminio tamen priùs in se, deinde etiam ad piissimum suum Patrem reverso, ab ipso Christo nobis ostensum est.

Si verè paternæ pietatis viscera erga ejusmodi filios tuos spirituales indueris, nullò afficeris tædio, si etiam diutiùs sua peccata, etiam ineptè quandoque enarrantes audiendi sint, patientiam docebit, & suadebit paternus amor, & omnem amaritudinem absterget; experimur hoc luculenter in piis matribus, quibus carissimarum prolium suarum gemitus, quin & lachrymosi ejulatus non tædio, sed solatio sunt. Cha-

ritatem hanc ad quadruplicem mensuram, quam Apostolus præscribit, ut genuina sit, se extendere oportet.

1. Necessè est ut sit largissima, amplectendò omnes omnium generum peccatores, nullum excludendò, quantumvis rudem, crudum, aut infima de fœce plebis abjectissimum, nam & horum animæ pretioso divini sanguinis lytro, id est, pari & eodem cum reliquis animabus pretio redemptæ, non inferiore videntur dignæ amore.

2. Sit longa, ad omnem se extendens locum, ad omnes angulos, ad casas vilissimas, ad tuguria, ad carceres; ad xenodochia fœtentia, ad urbes, pagos, domos lue pestiferâ infectas: ad omne tempus, tam nocturnum, quàm diurnum: non rejiciantur statim cum fastidio & nausea, & cogantur paucis ac compendio non sine indignantis, & stomachantis animi motu, abrumperè, & expedire omnia, diutiùs loqui, sua sensa explicare, & dirigi cupientes, ne etiam tibi illud objici possit Thren. 3. *parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.*

3. Caritas etiam alta & sublimis sit oportet, è cœlo ad proximum descendens, hujus salutem unicè, & in hac majorem Despectans, aut quærens gloriam: hunc è terrenis fœcibus & turpissimis sordibus extractum de stercore erigens pauperem ad cœlestia

lestia desideria ac studia eleuet, doceatque disponere ascensiones in corde suo ad superna, ad æterna, in hac valle lachrymarum, ut eat de virtute in virtutem, donec videatur Deus Deorum in Sion.

4. Charitati nec sua deesse debet profunditas, ut se demittat ad infima, ut illum erigat, qui turpiter cecidit, etiam in profundissimam peccatorum, vel omnino desperationis abyssum demersus est, ut commiserationem, non indignationem erga illos præferat, nec foetorem horreat, ac mephytim graveolentium peccatorum, quos invenit infixos in limbo profundi, & æternali cloaca Veneris, eorum fragilitati, & debilitati benignè succollans: cura, ut fias omnibus omnia, & sic omnes salvos facias. Vastum D. Ignatii Loyolæ cor ita constitutum, ita charitate erga proximum instructum, & accensum erat, ut retracto ab ipso Paradysi limine pede, in mundum reversurus fuisset, si vel unam de salute æterna periclitantem & à cœli tramite deviantem animam, ad hunc reducere, & in cœlum adducere potuisset.

Consideratio XVIII.

Pro die IX. secunda.

De officio Sacerdotis, cui cura animarum incumbit.

Libro primo Levitici c. 7. Sacerdoti hostiam pacificam pro peccatis populi offerenti attribuitur pectus, & armus dexter ex immolato animali. Ejusmodi Sacerdoti jam tunc onus curandi & procurandi salutem animarum incubuisse credendum est, quippe qui constitutus erat ad immolandum pro *delicto populi*. Sed qua de causa ipsi in partem deputatur pectus & armus dexter victimæ immolatæ? Audi claram symboli explanationem. Sacerdoti curam animarum gerenti necessarium est pectus generosum, animus intrepidus, ad corrigendos, & admonendos errantes, cujuscunque tandem sphaeræ sint, suaviter quidem, sed simul fortiter, nec humerus desit, & quidem dexter ad dextrè, & ritè, ad majorem nempe DEI gloriam perferendos labores, & dolores in procuranda salute animarum necessariò exantlandos; accedat & manus humeris connexa, ad operandum, nullis unquam

quam laboribus fatiganda, aut frangenda.
Enucleemus ista singillatim.

I. Villicus, ac colonus vineæ domini constitutus, excluso inerte otio, indefessas manus operi, & culturæ admoveat necesse est; secus facientibus, & torpentibus colonis à domino hujus vineæ dictum est: *quid hic statis tota die otiosi? ite in vineam meam.* Matth. c. 20. Admonitio, & reprehensio hæc justissima omnes illos dominicæ vineæ, id est animarum cultores, & Rectores tangit, qui detestandâ, & perversâ negligentia curas omnes impendunt sæcularibus negotiis, rebus domesticis, œconomix, corradendis divitiis, infarciendo marsupio, augendis redditibus, pecuniis, dilatandis non tantum philacteriis, sed etiam horreis, stabulis, curandis equis, bobus, ovibus, porcis, conservando indemni coacervato frumento, tritico ad ea usque tempora, quibus ob communem annonæ penuriam summô pretiô, etiam gratiæ loco divendi possit: qui conviviiis, lusui, venationi, comotationibus cum scandalo dediti, tempus sacris functionibus, parandis concionibus, excipiendis sacris confessionibus debitum & necessarium surripiunt, comburunt, & pessimè impendunt, agris, non agris assistunt, moribundos omni ope destitutos in extremo illo articulo ac momento, ex quo pendet felix vel infelix æternitas, perfidè deserunt, nec teruncio, aut obolo ex superfluis re-

L s

diti,

ditibus sæpè in pessimos usus profusis detracto pauperculos juvant, nullo solatio ne spiritali quidem aspergunt, & sæpè neglectis omnibus morientium subsidiis, & præfidiis periculossimo certamini implicitos, inermes in alterum orbem extrudi sinunt. Non uno, sed multiplici ex fonte profluere potest hæc abominanda pigritia.

I. Ex quadam pusillanimitate, & abjectione animi. Dices, te illis dotibus, quæ ad dicendum aptè pro concione sunt necessariæ, haud esse instructum, te illa dexteritate, & prudentiâ, quæ requiritur ad reconciliandos inter se dissidentes animos, ad stabiliendam inter inimicos pacem, ad tollenda scandala ad abolendos abusus, ad oviculas ritè pascendas, minimè præditum. Utique non illorum eris de grege, qui ad officium pastoris, ad curam animarum gerendam prorsus inepti sunt; alioquin hoc munere, quod tanti momenti est, ultra vires tuas temerè suscepto, te ultro abdicare tenereris. Noli itaque in terram otiosa defodere talenta, tibi à DEO concessa, sed negotiare: si DEUS tibi imposuit onus, DEUS etiam suppeditabit vires ad hoc ferendum necessarias. Immensa bonitas sua DEUM adigit ad ministranda media, & gratias, quibus suffultus, demandatum tibi munus ritè exequaris; arma porrigit, quibus instructus hostes, quos juberis ag-
gredi,

gredi, sternas, & susceptam expeditionem feliciter conficias: proin spem, & fiduciam omnem in illo colloca, qui te confortat. Exemplum luculentum nobis ante oculos ponunt sacræ paginæ l. 2. Paralip. c. 17. in Rege Josaphato, timidi & pusilli animi Principe: hic collocata omni in DEO, & hujus auxilio fiducia, jam magnanimus, & intrepidus, idololatriæ horrendum monstrum è regno suo non mirùs fortiter, quàm feliciter exturbavit, quod prius fieri posse ne quidem somniabat: *speravit in Domino, & cum sumpsisset eor ejus audaciam, excelsa, & lucos de Juda abstulit.*

2. Oriri potest hic languor in cura animarum ex languore, & ægitudine corporis; si hæc te lecto affixum tenet, non jam tempus est laborandi, sed tolerandi, non agendi, sed patiendi fortiter. Si tamen tantum tibi virium superest, ut è lecto te proripere, domo exire, & ad aras facere possis, has virium reliquias parti saltem laborum, & functionum tui officii impendas velim, nec totum te illis subtrahas inertitorpens otio. De S. Gregorio Magno in vita legimus: *admirabilia sunt, quæ dixit, fecit, scripsit, decrevit, infirma sæpe, & ægra valetudine.* Nunquam elabi finito ex memoria, te, si partes tui officii adimplere solus non potes, obstringi ad utendum alienâ, & sociâ operâ, conducendo etiam ære proprio, &

in

in partem laborum vocando cooperatorem idoneum.

3. Inertia hujus causa esse potest propria indoles, & genius abjectus, torpens, & elumbis, laborum fugitans: sed tuum est expugnare naturam vitiosam & vincere genium, adjuvante gratia; premenda sunt Christi vestigia, cujus tu minister es; de hoc legis Joan. c. 5. *Pater meus usque modo operatur, & ego operor, nunquam otiosus.* An nescis, servum pigrum, qui talentum sepelivit, nec ad lucrum exposuit, severè fuisse punitum à suo domino? servus ille utique non satisfacit suo muneri, nec meretur pactum salarium, qui quidem non furatur, qui neminem è domesticis lædit, verberat, non murmurat, non turbas, non tricas sufficit, sed tota die in angulo aliquo domus complicatis sub axilla manibus sedet, & stertit, nec digitum, nec pedem movens ad laborem; ejusmodi ens superfluum non premiari, sed è domo eliminari, non salarium sed fustuarium meretur. In quæstionem vocat S. Thomas, an liceat religiosis ex elemosynis vivere; & decidit 2. 2. q. 187. art. 4. *Si velint otiosi de elemosynis vivere, est illicitum:* & tamen religiosi nequaquam tam arcte obstringuntur ad procurandam animarum salutem, ut parochi, ex officio ad id destinati: mercedem, quam ab Ecclesia ex bonis Ecclesiasticis accipis, non mereris, fructus non facis tuos, si laborare pro Ecclesia

clesia recusas, ne pane quidem dignus teste Paulo Apostolo 1. Thessal. c. 3. *Si quis non vult operari, non manducet.*

4. Tædium, & acedia talis originem suam sumere potest ex nimia cura propriorum commodorum, & negotiorum maxime temporalium; sed quantum dedeceat, quanta sit perversitas, curam & sollicitudinem omnem, spiritualibus, & æternis animæ negotiis surripere, & caducis nugis consecrare, cuius patet; quin & spiritualibus, ac piis de se occupationibus, vitæ tuæ, quam profiteris, generi non congruentibus te & tempus totum impendere, præposterum est; non quidem salus propria negligenda est, ut procuretur aliena; deserendus tamen quandoque ad tempus est DEUS propter DEUM: error non exiguus foret parochi, si is assidue domi hæerere, & dulci animi quiete, sacrorum librorum lectioni, piis commentationibus, vel etiam orationibus intentus, frui vellet, quando ad ægros, ad moribundos procurrendum, iis assistendum, quando rudes instruendi, pusillanimes solatio erigendi, oviculæ errantes reducendæ, nosocomia visitanda sunt; si hæc præoptasset, Monachum, non parochum induere oportuisset. Agendum quidem cum DEO, procul dubio, & quidem quò frequentius, & ferventius, eò melius, præcipue de conversione, & salute proximi, animarum tuæ curæ commissarum, simul

simul tamen tui officii est, agere cum proximo, cum tuis ovis, ut à recta salutis semita non aberrant, vel ut ad eam reducantur. S. Bernardus explanans illa verba Canticorum: *meliora sunt ubera tua vino*: pluris æstimat agere, & operari in salutem animarum, quàm orare & contemplari, ita loquens: *noli nimis insistere vino contemplationis, quia meliora sunt ubera prædicationis.* Suavius tibi quidem fors accidet meditari, & contemplari, non tamen semper cibus, qui dulcior, idem etiam melior ac salubrior est.

II. Oportet parochum instructum esse robustis, & athleticis humeris, ferreo stomacho, ad fortissimè sufferendas, & concoquendas populi sui ingrattitudines, & crudissimos sæpè mores. Beneficia, quæ ipsis exhibebis, compensabunt maleficiis, maledictis, contumeliis, opprobriis, & injuriis; hæc merces tua erit ingrata nimis, & vix alia; à plebe cruditates, à tuis clientibus vilipensiones, murmura, querelæ, à majoribus oppressiones, contemptus.

Hos bolos crudissimos vix patientissimus Moysis stomachus concoquere potuit, quos ipsi ingrattissimus, tot prodigiis enutritus, & defensus populus Israëliticus obtrusit; tantam nauseam creavit. Moysi hominum mansuetissimo insolens cervicosi populi nausea, qua manna, cibum Angelicum, omne

omne delectamentum in se habentem, quotidie cœlô depluam aspernabatur, ad foetidam Ægypti cepas, & ollas stolidam fame anhelans, ut in has amaras querelas prorumperet: *non possum solus sustinere hunc populum, quia gravis est mihi.* Num. c. 11. Quid alud tu expectes, qui Moysis instar concreditum curæ tuæ populum ex Ægypto, ex dira peccati, & dæmonis servitute, per sterile hujus mundi desertum, in terram promissionis, fluentem lac & mel, in cœlestem patriam deducere allaboras? sed in hoc quoque Moysen imitare, ut ad Deum per orationem recurras, & siquidem hic tibi quoque, ùt olim Moyse responderit: *porta eos, sicut portare solet nutrix infantulum: ne cadas animo, suppeditabit enim tibi vires, tanto oneri portando pares.*

Cavendum est præcipuè ab impatientia, & vindictæ cupidine, nam bina hæc vitia contemptui exponunt parochum, & scandalo sunt suis subditis: non est medium aptius ad ritè regendos populos, patientiâ & mansuetudine: qui patiens est, multâ gubernatur prudentiâ; impatiens exaltat stultitiam suam Prov. c. 29. Aude, age, animos summe, cum Christo crucem porta, & honori tibi ducito ferre pondus tam nobile humeris tuis à DEO, & non ab hominibus impositum: *principatus ejus super humerum ejus.* Isa. c. 9. Si tuæ oviculæ sunt renitentes, te fugientes, lucraberis earum affectum

fectum patientiâ, & mansuetudine: nec difficile accidet, eas ad ovile reducere, si bonum Pastorem imitatus, propriis impuleris humeris. Si contra te insurgant, & conspirent, earum impetus & iras frange placido & suavi sermone. Exemplo tibi sit Gedeon, qui tumultuantis contra se tribus Benjamiticæ furorem sedavit & extinxit molli & pacato alloquio: *cum locutus esset, requievit spiritus eorum, quo rubebant contra eum.* Jud. c. 8. Si te partium studio nimis adductum putent, carpant & murmurent, adductis causis blandè illos errorem suum dedoce; sic optimus Paterfam. Evangelicus à se conductos operarios, ob mercedem murmurantes compescuit. Quidquid sit, omnibus etiam illis, qui se tibi exhibent crudos, duros & asperos, tu te semper demonstra blandum, suavem & humanum.

Christus suorum ministrorum characteristicam esse voluit virtutem, mansuetudinis & patientiæ, sic enim præcipit: *discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Matth. c. 11. Cùm Joannes & Jacobus, ad ultiscendam Christo à Samaritanis illam injuriam, ab ultore cælo in reorum capita provocarent fulmina, & tonitrua, hic igneus Apostolorum, & importunus zelus non laudem, sed vituperationem à mansuetissimo redemptore retulit: *nescitis, cuius spiritus estis.* Luc. c. 9. Quid aliud egit & dixit idem benig.

nignissimus Redemptor, cum Petrus in horto Gethsemani fervore præpropere gladium strinxit ad repellendos adventantium Christi hostium insultus: *mitte gladium tuum in vaginam.* Joan. c. 18. Spiritus iracundiæ, spiritus vindictæ, spiritus impatientiæ, non est, & nunquam fuit spiritus Christi, qui teste Augustino, *venit mira facere, & mala pati*: spiritu mansuetudinis, & patientiæ duce, mira operaberis in convertendis animis, & reducendis in salutis viam peccatoribus. Juvenis ille, viduæ Sareptanæ filius, qui baculo Giezi ad vitam à mortuis revocari non potuit, mox ad hanc rediit, quàmprimum Elisæus in compendium quodammodo viri contractus sua membra membris pueri commensurans, puero incumbere, eumque blandè fovere cœpit.

III. Non tamen tam ignava, & elumbi mansuetudine parochum torpere convenit, ut non suò locò ac tempore, quando, & ubi opus est, intrepidè increpare, & punire vitia audeat. Providi Numinis dispositione evenit, ut intermixta frumento zizania simul crescant, & adolescant, ut in sua, licèt sancta Ecclesia, vivant mali cum bonis, justi cum peccatoribus: sic statim à primordiis Ecclesiæ permisit in omni hominum, etiam probissimorum genere, & classe tragicos casus, & funestos lapsus: in sacro Apostolorum

M.

Colle-

Collegio scædè cecidit Judas, inter Diaconos, Nicolaus; inter discipulos, Cerinthus; inter Laicos, Simon Magus; & hoc eum in finem; ut vel nullus præsumat de suis viribus, & statu, utut sacro & sancto, in quo vivit; vel ut nemo ob miserum lapsum, vel perversitatem unius, totam illam, in qua vivit, vel vixit communitatem spernat, & condemnet.

Quomodocunque serres habeat, illud certum est, futuras in grege tuo oviculas scabiosas, fors non paucas, quæ blandis, & amore non trahantur, mollibus non sanentur; contra has igitur armandus est zelus, agendum impeterritè, cujuscunque conditionis, ac velleris quantumcunque sublimis, etiam aurei sint; frangendæ duris, quæ suavibus flecti non voluerunt, adigendæ pedo, & flagello, quæ ostensò ramò viridi trahi recusârunt. Incestuosus Herodis sequacibus, esto novus Joannes Baptista; superbis tyrannis Pharaonis æmulis, esto novus Moyses; offendicula, & scandala ponentibus instar Achabi, esto novus Elias; deceptoribus, injusto lucro inhiantibus, Giezi sociis, esto novus Elisæus; bonorum alienorum præsertim DEO, & Ecclesiæ consecratorum detentoribus, & usurpatoribus, Ananiæ & Saphiræ sequacibus, esto novus Petrus; hæreticis pertinacibus Lutherò, Calvinò &c. similibus, esto Paulus; ubi vis morbi lenia, & suavia elusit
medi-

medicamenta, procedendum est ad amara, & aspera, etiam ad urendum & secandum; paternis admonitionibus succedant iudicis reprehensiones, & comminationes; interdicitur usus Divinorum mysteriorum, sive Sacramentorum; non solvantur peccatorum, quibus innodantur, vincula; sed his obstricti relinquuntur aliquamdiu in servitute diabolica: si poena adhuc acerbior, & quæ potestatem tuam excedat, opus sit, ad fortius & altius recurre brachium. Non raro hoc efficacissimum, & ultimum est remedium, quò obstinate aberrantes ad frugem, & in viam justitiæ possint iterum revocari: *si percusseris virgâ, non morietur: percuties, & animam ejus de inferno liberabis.* Prov. c. 23.

Mature, & tempore seca & ure, dum prodest sanitati graviter ægrotantis, & periculose decumbentis, quæ unice quæritur: privato tamen commodo semper præferendum bonum publicum, & commune omnibus; summa proin pietas est, in illos scævire, qui publicis scandalis alios pervertunt, vel hæreticis, & pestiferis doctrinis imbuunt, & subvertunt: sententia hæc est S. Hieronymi Ep. 53. *non est crudelitas, crimina punire, sed pietas.* Quinimò maxima, inhumana, & barbara crudelitas foret, peccata mittere ut tota Respublica perturbetur, & pereat, ne uni vel alteri molestus sis.

M 2

Con

Consideratio XIX.

Pro die X. prima.

De obligatione parochi in sua parochia commorandi, sive residendi.

DUplex modus residendi, vel commorandi in parochia considerari, & proponi potest. Primus ut ita dicam, est materialis, seu corporalis; dum parochus vix aliter, quàm ipse domus, vel arbores in ipse horto cespiti adnatæ, nunquam parochiæ suæ limites egrediuntur; alter residendi modus est, & dici potest quodammodo formalis & rationalis, priori sive materiali superadditus, dum parochus intra parochiæ limites hærens suarum ovicularum necessitatibus adest, sacra mysteria, sive Sacramenta omnibus promiscuè administrat, eas verbò & exemplò pascit, lupum arcet, omnibus diu noctuque opem suam implorantibus indefessè impertit, & omnes boni, vigilis, ac strenui pastoris vices adimplet.

I. Communi omnium Doctorum consensu, nemine, quod sciam, refragante, parochus obstringitur ad commorandum intra paro-

parochiæ suæ limites; controvertitur, an hæc obligatio nascatur ex jure Divino, an Ecclesiastico: prius videtur asserere communior sententia; fors utraque opinio conciliari inter se posset, si statuatur, parochi præsentiam tunc jure Divino imperari, quando ex hac Pastoris præsentia dependeret salus suarum ovicularum, & ex absentia periclitaretur; ex jure autem duntaxat Ecclesiastico, quando per vicariam alterius sibi substituti operam æquè salutis animarum prospectum esset, quàm si ipsemet parochus coràm adesset. Sed parùm refert; id extra omnem controversiam est, obligationem residendi esse gravissimam, & severissimè præceptam; vix enim, & ne vix quidem suo officio satisfacere poterit parochus absens, cum ex ipsius absentia plerumque in subditis nascantur plurima & maxima incommoda: tibi commissus est grex; tu constitutus es Pastor, qui gregem pascat & defendat; & hoc quomodo præstabis absens?

Nec fas est gregem tibi concreditum pro lubitu committere alteri; tibi dictum crede: *cognosce vultum pecoris tui.* Prov. c. 27. Tu præfectus huic civitati, si tu desis, periculum est, ne se dedat hostibus; non est in arbitrio Ducis, cujus fidei Rex propugnandam contra hostes commisit arcem vices suas alteri cedere, & credere: *ubi non est gubernator, corrueat populus.* Prov. c. 11. Tu es navis illius director, nauta, & navarchus;

te absente certum navi naufragium imminet; non penes navarchum est, aut remigem, temonem, aut remum alii pro lubitu cedere: *descendent de navibus, qui tenebant remum; nautæ & gubernatores in terra stabunt. contrita es à mari, & omnis multitudo tua ceciderunt.* Ezech. c. 27. Tu sponsus es illius Ecclesiæ particularis tibi commissæ, sicut Christus sponsus est Ecclesiæ Catholicæ, seu universalis; sponsus autem sive maritus jubetur & tenetur convivere suæ uxori, ne huic detur ansa prævaricandi: sic scemina illa, ut turpitudines suas interim admissas excusaret, caulata est diuturnam mariti absentiam. Prov. c. 7. *Non est vir in domo: abiit viâ longissimâ.* Nec te omnis culpæ credito expertem, si tibi interim substituas hominem idoneum, peritum & probum. Non poterat Moyles sibi absenti substituere apertorem, quàm Aaronem, & nihilominus sub Aarone populus in immane crimen idolatriæ lapsus est adorando vitulum aureum, imò ipsemet Aaron in partem tanti criminis venit: & quid tandem prodest substituti Vicarii habilitas, ubi obligatio personæ inhæret, & industria personæ requiritur, atque exigitur?

Nec illum ego parochum officio suo ritè fungi dixero, qui corpore quidem instat statuæ præsens, omnia suo facellano peragenda relinquit, & totum onus ejus humeris imponit, ipse nec digito tangens: longe
mi.

minus, qui ne corpore quidem præsens est, Tridentinum absentiam parochi mulctat subtractione fructuum *pro Rata absentia* Sess. 23, c. 1. *de Reform.* Arctius adhuc stringit parochum Vasquezius, docens, non tantum absentem, verum etiam præsentem, sed torpentem, & operi ne manum quidem admoventem ipso jure naturali spoliari fructibus, cum hi respondeant præcedenti labori, & operarius tota die stertens, dolabram, securim, malleum, falcem, ligonem, vel acum ne quidem attingens, diurnum stipendium, & pactam pro labore mercedem justò titulo utique accipere non possit: an æquum judicas, ut alius portet totum pondus diei & æstus, & tu mercedem accipias, alteri vix tenuem relinquens particulam?

Non ignoro, excusari, & liberari posse parochum ab obligatione residendi; causas enumerat Tridentinum, ad has quatuor contractas; prima est *Christiana charitas*, ut si inter inimicos, & dissidentes extinguenda sint odia, & reducenda pristina pax & concordia. Secunda est *ingens necessitas*, vel propria, vel aliena; ut si sanitas afflicta reparanda, balneis &c. medicorum judiciò curanda; si in gravi necessitate constituto succurrendum proximo. Tertia, *debita obedientia*, ut si Pontifex, Episcopus, vel alius superior ita jubeat. Quarta demum est *utilitas Ecclesie*, vel totius diocesis, ut si frequentanda synodus; si coram tribu-

nalibus tam sæcularibus quàm Ecclesiasticis, comparendum ad defendenda jura Ecclesiæ, & ad litem huic motam finiendam.

His ita statutis Tridentinum adjecit certas conditiones, quas pariter oportet diligenter observare: inter has primo loco ponitur, ut hæc absentia nullum Ecclesiæ detrimentum afferat; hinc necesse est, ut eum constituas, vices tuas interim supplementurum, qui Episcopo probetur, & ab hoc approbetur, æquâ ipsi assignatâ mercede. Secunda est, ut causa absentia indicetur Episcopo, & ab hoc approbetur scripto. Tertia, ut licentia emanandi non extendatur ultra spatium duorum mensium sine gravissima causa. Quarta tandem est, ut ab Episcopo revocatis, & ad redeundum monitis, non tamen parentibus, censuræ, vel aliæ poenæ, etiam privationis beneficii infligi possint: tantâ sollicitudine urget Concilium præsentiam Pastoris in sua caula, judicans, ex ejus præsentia potissimum pendere gregis prosperitatem, & salutem.

II. Non tamen satis, si tantum sis corpore, & ut ita dicam, materialiter præsens. Non tibi blandire, aut credito, te tuo officio abunde satisfacisse, si intra parochiæ tuæ limites hæleris ut statua elegans in aula, vel palatio regio asservatur pro ornamento & decore loci: manendum tibi est in tua parochia, sicut custodi, & exploratori in sua specula, qui suo officio non respon-

det

det dormiendô, sed vigilandô; hærendum tibi est in tua parochia instar navarchi in navi, cujus officium est, sedere ad clavum, regere remonem; instar magistri in schola, cujus officium est non tantum in cathedra sedere, sed ex eadem discipulos docere. Præsentia Pastoris eum in finem exigitur, ut gregem pascat; hoc imperavit Christus ipsemet, cum Petro dixit, & ter repetiit Jo. an. c. 21. *Pasce oves meas*, eâ de causâ, judiciô D. Bernardi, ut triplex genus pascuorum, vel potius triplicem pascendi modum indicaret: *pasce verbô, pasce exemplô, pasce sanctarum fructu orationum.*

1. Officii tui est, populum tuum verbis corrigere, corripere, instruere in doctrina Christiana prædicandô, catechizandô, præsertim ætatem teneram, vel rudiorum: ô te felicem, si ita loqueris! salus alterius, tua pariter salus erit: *utinam regneris, ut & nos vobiscum regnemus* 1. Cor. c. 4. ô te infelicem, si taceas! alterius interitus, erit tuus pariter interitus: *Speculatorem dedi te domui Israël, si non fueris locutus, ut se custodiat impius à via sua, ipse in impietate sua morietur, sanguinem autem ejus de manu tua requiram* Ezech. c. 3. Hinc D. Gregorius Hom. 11. ejusmodi multos parochos vocat homicidas: *tot occidimus, quot ad mortem ire tacentes videmus.* Non tibi parochia concessa pro sella, vel sede, in qua quiescas, & dormias; sed pro cathedra, in qua stes, & prædices. Si curam anima-

M 5 rum

rum in te susciperes, ut vivere liceret sine cura, te ipsum cum animabus tuæ cura commissis in perditionis abyssum præcipitares; lex Ecclesiastica mille Canonibus te stimulat, severè imperans, ut indefessè, & ferventer ad populum ex altiore loco dicas; lex ipsa Divina, nullo inter Doctorem, & Pastorem sacrum factò discrimine, posuit quosdam Apostolos, quosdam Prophetas, alios Pastores & Doctores. Ephes. c. 4. & inculcat docendi, & pascendi verbò divinò oviculas necessitatem; clamat ipsa lex naturæ, jure meritissimo laborem exigens ab operario mercedem petente, & accipiente.

2. Alterum pabulum, quod Pastor Ecclesiasticus subministrare debet suis oviculis, est bonum exemplum, & probæ vitæ tenor illimis: casta, & vana sunt verba, si desint facta, & exempla; negligitur, & despiciuntur doctrina illius magistri, qui illis, quæ docet, è diametro contraria facit: eapropter Christus à te exigit, ut prius sis sal terræ per exemplum, *vos estis sal terræ*, & postea lux per doctrinam sanam: *vos estis lux*: & tandem concludit: *sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona*. Matth. c. 5. Ita dilucidat hoc Christi effatum auctor operis imperfecti Hom. 10. *quos illuminaveritis per verba, quasi lux, condite per exempla vestrorum operum, quasi sales*. Sanitas populi, id est corporis originem trahit à sanitate capitibus: sic legimus I. 2. Mach. c. 3. *cùm leges*
opri-

optime custodirentur propter Onia Pontificis pietatem. Vicissim improbitas, & malitia capitis defluit in subditos: sic videmus in Herode accidisse. Matth. c. 2. *Rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo.* Nec tunc te munere tuo bene functum credito, quando nulli offendiculo vel scandalo palam fueris; sed memineris, Apostolorum Principem à te exigere, ut sis *forma gregis ex animo.* 1. Petr. c. 2. Modico durat tempore simulatio, præcipue ubi perspicacibus prudentium oculis diu substat; facile enim larvam vel ipsa deponit, vel oculati detrahunt: maculæ solis, vel altiorum planetarum, etiamsi aliquamdiu objectis tegantur nebulis, tamen his etiam levi ventô post modicam moram dissipatis, ab omnibus observantur, & notantur.

3. Tertium, quod oviculis tuis præbere debes pabulum, est oratio. Si sæpius loquaris DEO de populo, consequeris id, quod consequi non poteris loquendo cum populo DEI. Propheta Samuel coram tota concione apertè dixit, credere se gravi obstringendum piaculo, nisi assiduis precibus DEUM interpellaret pro populo Israëlítico: *absit à me hoc peccatum, ut cessem orare pro vobis.* 1. Reg. c. 12. Præ omnibus cavendum, ne unquam intermittas orationes illas, quas populus in unum collectus publicè in templo certis temporibus peragere solet, consuetas vesperas, processiones, sive circuitus *ta-*
cros,

cross, aliasque cæremonias Ecclesiasticas: præcipuè tibi cordi sit, ut quotidie incruentum Sacrificium ad aram DEO offeras, sæpiùs etiam pro salute animarum tuæ curæ commissarum, sicut te hujus obligationis tuæ admonet Concilium Tridentinum Sess. 23. c. I.

III. Primarium, & opiparum pabulum, quod oviculis tuis parare, & subministrare teneris, sunt sancta fidei mysteria sive Sacramenta ipsis necessaria, ut vitam Christianam ritè auspicientur, prosequantur, & finiant.

I. Tuum est statim ab initio vigilare, & diligentissimè prospicere, ne ullus infantum recens natus sine baptismo, & hoc sacro fonte non ablutus, ex hac vita mox iterum decedat: ad hoc pium obsequium omnes quidem obstringit Christiana charitas, te verò tuum parochi officium, & lex justitiæ. Tuum est, monere prægnantes matres, ne eos in se suscipiant labores graves, qui sine magna virium intensione, & corporis agitatione foetui dissipando, vel enecando periculosa peragi nequeunt; tuum est invigilare illis puellis, quæ gravem suum errorem admissum longè majore tege-re conantur foetum expellendò, procurato abortu, vel jam in lucem editum suppressendò: tui muneris est, omnem adhibere curam, & sollicitudinem, ut in periculosis partibus vel tu, vel aliùs præstò sit, vel sal.

saltem obstetrices ritè instruuntur, quid in tali rerum articulo sit agendum, ne infans sine baptismo decedat, damnò per totam æternitatem irreparabili.

2. Jam adultiores oportet instruere, & præparare ut discant reliqua Sacramenta ritè & cum fructu suscipere iisque uti suo tempore: inter hæc primum erit, ut ubi ad rationis usum pervenerunt, sacro Chrysmate inungantur, & confirmentur; subinde instruendi erunt exactè in iis, quæ necessaria sunt ad sacram confessionem, & Sacramentum pœnitentiæ; accedant ea, quæ spectant ad sacrum altaris Sacramentum, & ad dignè sumendam sacram Synaxin necessaria sunt: quæ altum teneris animis insculpenda, & inculcanda erunt; quippe per totius vitæ decursum duratura: præbendæ erunt aures his & aliis patientes & faciles, qui ad sacrum tribunal animum expiaturi accesserint, eosque, si desiderent, pane Angelorum pascere oportebit: matrimoniis assistere, præmissis promulgationibus requisitis, sponsosque monere de Christiana, & sancta intentione, qua Sacramentum hoc suscipiendum, & impostero etiam piè & sanctè servandum erit.

3. Tuum vel maximè erit, ubi ad mortem, & ultimum agonem ventum fuerit, tuis assistere filiis; curabis itaque etiam non vocatus, ut accurras, & illis omni ope, consilio, & auxilio adsis; omnibus morientium

Sacra-

Sacramentis eos munias, nec unctiōnem extremam usque ad extremum vitæ limen differas, quando ægrotus jam mentis impos, cū fructum ex hoc Sacramento haurire non poterit, quem hausisset uberrimum sibi compos, cū Sacramentum hoc validè & licitè conferatur, & administratur non tantum in extremo, sed in quovis probabili, & claro mortis periculo: nec ita ad æternitatis iter ritè præparatum deserere imposte- rum decet; succurrendum ipsi est ulterius, suggerendi affectus varii variarum virtutum, fidei, spei, charitatis, doloris, contritionis, suaviter simul & ferventer, ac prudenter, nec antea discedendum, si fieri possit, quam moribundus animam in labiis natantem in patulum JESU crucifixi cor feliciter efflaverit. Si brevi illo tempore, ex quo pendet æternitas, dæmon juratissimus animarum hostis omnem conatum, omnes vires adhibet, ad animam illam æternum perdendam, an tu segni torpebis otio, & non omnes potius vires intendes, ut animam tuæ fidei concreditam leonis avernalis cruentis unguibus ereptam Christo redemptori restituas?

Con

Consideratio XX.

Pro die X. secunda.

De Viro Ecclesiastico ad Ecclesiæ
alicujus officia, & obsequia de-
putato, ut sunt Canonici
facellani &c.

TRiplicis generis sunt obligationes, quibus
ejusmodi Ecclesiarum ministri obstrin-
guntur. Prima stringit ipsam ministri per-
sonam. Secunda concernit obsequium sive
ministerium Ecclesiæ exhibendum, ac præ-
standum. Tertia spectat Ecclesiam, cui
serviendum, & ministerium exhibendum
est.

I. Canonicus, vel quisquis ad certa mu-
nia in Ecclesia, vel etiam in sacello tantum
quotidie obeunda institutus est, obligatur
& ipse in loco præsens adesse, cum finem
illum, ad quem institutus est, & ob quem
salarium accipit, consequi non possit, nisi
præsens sit, & ipsemet sacras illas functio-
nes, & exercitia peragat: hinc officium &
beneficium tale trahit ad se suum sacerdo-
tem. Concedit equidem Concilium Tri-
den-

dentinum hujusmodi Ecclesiasticis absentiam à suâ Ecclesia per integrum trimestre; hinc tamen non derogatur certarum Ecclesiarum salubribus statutis, aut consuetudinibus; subjungit enim: *salvis nihilominus Ecclesiarum constitutionibus, que longius servitii tempus requirunt.* Sess. 24. c. 12. de Reform. Ut autem ultra tres menses à sua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata non absint, statuit, & dicitur hanc legem transgredientibus sequentes pœnas, ut primâ vice mulctetur media reddituum parte; si pergat denuo ultra statutum tempus abesse, privetur fructibus totius anni: si necdum suam flecti, aut frangi sinat pertinaciam, privetur ipso beneficio: sic statuit Innocentius III. 6. *Inter quatuor.* de Cler. non Resid.

Nec minor residendi obligatio videtur stringere omnes illos Clericos, qui ipsimet sua obsequia alicui Ecclesiæ tenentur exhibere, cum etiam isti à suo Episcopo, ita statuente Concilio Tridentino Sess. 6. c. 2. de Reform. ad hoc adigi possint pœnis, quas exponunt sacri Canones Titulo *de Clerico non Resid. & C. fin. de Rescriptis.* Nec desunt Auctores, qui asserunt hanc residendi necessitatem nasci ex ipso jure naturali, quod ipsos obligat, ut suscepto beneficio satisfaciant, & hinc pariter, ut resideant, cum priori obligationi aliàs satisfieri non possit. Sed in his omnibus videtur attendenda consuetudo, mos, & antiqua statuta ejusmodi
Eccle.

Ecclesiarum, vel Capitulorum. Non tamen ea tantum de causa residentia horum Clericorum tam sollicitè urgetur, ut tantum adsint in loco, sed ut in illo loco, in illa Ecclesia suo fungantur munere; nec sine plebis scandalo videtur Canonicus ille in plateis otiosè deambulaturus eo ipso tempore, quo ejus socii ac Collegæ in suis Ecclesiis devotè DEO laudes ex more decantant; nec ille sacellanus suum impleturus officium, qui sacrificium statò tempore in suo templo vel sacello DEO offerre obstrictus, illud pinguioris pro hujus celebratione, fortè in exequiis alicujus defuncti, stipendii captandi gratiâ, alibi offerret. Publicæ omnium ædificationi serviet, si his ministeriis diligenter, & si dignitate alios præcedas, vel inter primos sis, adsis inter primos, vel primus, & aliis etiam exemplò præeas, ut locum hîc habere possit illud Davidicum Psal. 67. *prævenerunt Principes conjuncti psallentibus in medio juvenularum tympanistiarum: in Ecclesiis benedicite DEO.*

II. Plura sunt alia quæ præter præstantiam sive residentiam viris Ecclesiasticis observanda sunt: lubet ea strictim enumerare.

1. Præscribit Concilium Tridentinum Sess. 24. c. 12. *de Reform.* ut Canonicus intra spatium duorum mensium post adeptam dignitatem consuetâ formula coram Episcopo, vel saltem Capitulo prout ibi mos fert, pub-

*N.

licè

licè profiteatur; ac juret Catholicam Romanam fidem; hanc professionem omit-
tens, mulctatur privatione fructuum ex hoc
suo beneficio provenientium. Ecclesia
equidem, quæ de internis non judicat,
contenta est hac externa professione, tuum
tamen erit verba comitari corde & affectu,
nec unicè tantum hæc publicè profiteri, ut
fructus percipere possis, sed ut exterius &
proximo etiam pandas, quid animo fo-
veas.

2. Ut cantus in choro fiat ritu & modo
debito, id est alta & non submissa, distin-
cta & intelligibili voce, cum intentione, &
attentione requisita, ut illud Pauli obser-
vetur: *Psallam spiritu, psallam & mente.* 1. Cor.
c. 14. quod uberius explicat Cassianus l. 10.
Collat. c. 11. *Amare, cum amat psalmista, timere,
cum psalmista timet; laudare DELUM, cum ipse
laudat, flere propter peccata, quando ipse
flet.*

3. Ut diligenter intersis congressibus
Capitularibus, in quibus agitur de negotiis
sive Ecclesiam, ejusque utilitatem, sive
totum Capitulum concernentibus, nec his
sine gravi causa te subtrahas.

4. De distributionibus quotidianis prop-
ter præsentiam in choro percipiendis Tri-
dentinum ita loquitur: *Distributiones, qui sta-
tis horis interfuerint, recipiant; reliqui his careant,
quavis collusione, & remissione exclusa.* Sess. 24.
c. 12. *de Reform.* illud insuper caveto, ne
dum

dum te ordo tangit certa hora dicendi sacramentum in tua Ecclesia, alium facile & pro lubitu tuoque tantum commodo substituas.

III. Invigilandum, & prospiciendum Ecclesiis à suis Clericis, qui ex earum proventibus sæpe satis lautè aluntur, & sustentantur imprimis quidem earum fundis, agris, hortis, domibus, quibus fruuntur, utuntur & sæpe abutuntur, ita ut illos destruant, & exugant, nihil reparent maximè in ædibus cum detrimento Ecclesiæ, & suorum in officio successorum. Subinde etiam in ornamento Ecclesiæ procurando, in paranda decente supellectile sacra pro aris, pro ipsis Sacerdotibus ad aras litantibus, magna est negligentia: omnia quandoque in templis & sacellis etiam notæ primariæ tam lurida & sordida deprehenduntur, ut meritò nauseam, & indignationem exciter supina incuria, & sacrilega, ut ita dicam, avaritia & parsimonia illorum, qui tamen pingua salaria ex ipsius Ecclesiæ marsupio accipiunt.

Invenies quandoque certa templa vel sacella latronum speluncis non multum dissimilia; fumo denigrata, pulveribus albis obsita, loco peristromatum (pissis & amplis araneorum telis vestita: vestes sacerdotales laceras, assutis centonibus sartas non uno, sed pluribus in locis; vestes lineæ sunt nigrae, sordibus oppletæ, foetentes, absterfo su-

dore, vel narium mucore horridæ; illa ipsa mappa, cui Christi corpus imponitur, quod candore nives superare deberet, apparebit centone culinario nigrior: cingulum sacerdotale crebris nodis interpolatum, & colligatum, calix antiquus absterfo auro nonnisi cuprum, stannum, vel aliquid de argento ostendens; liber, ex quo missa legitur, ex antiquario Veneto, vix bene compactus, laceris & diffluis hinc inde foliis hiulcus; canon sacer autem crebro usu ita attritus, & hinc inde discerptus, ac malè conglutinatus, ut vix usui esse possit. Et hæc salvâ & illæsâ conscientia! & quantum hoc dedecus, ne dicam nefas, & scelus!

Consideratio XXI.

De officio Episcopi, cui integra diœcesis administranda est.

NON ausus fuisset calamum admovere explicando Episcopi, vel Cardinalis officio, ipsâ hujus sublimitate deterritus, nisi Purpuratorum Patrum nonnemo non tantùm stimulos, sed etiam imperia addidisset.

disset. Audendum itaque, & parendum fuit: insistam proin vestigiis D. Bernardi ad summum Pastorem Papam Eugenium scribentis, qui in quatuor partes dividens munus Episcopi, ita Eugenium alloquitur: *Quatuor tibi considerata reor: te, quæ sub te, quæ circa te, quæ supra te sunt. Lib. 2. de consid. c. 3.* Ex his quaternis officii Episcopalis partibus, prima spectat ipsum Prælatum, sive Episcopum, secunda ejus subditos; tertia ejus ministros, & adjutores, quarta DEUM, & DEI in terris Vicarium, summum Pontificem.

I. Ulteriùs nos manuducit D. Bernardus ibidem, c. 4. *consideret, quid, quis, qualis sit.* Itaque meminerit imprimis, se hominem esse aliis parem naturâ & origine, nec ex nobiliore gleba, vel limo formatum præ aliis, natum nudum, miserum, impotentem, instar omnium filiorum infelicis protoplastæ nostri Adæ, non mitratum, vel pedô aut sacrâ purpurâ insignem, nec postquàm DEI providentia ad hos dignitatum apices evectus est, exuisse pristinas naturæ congenitas miseras; adhuc esse & manere se mortis fatali dominio subjectum, instar reliquorum, nec sepulchrum, vel mausolæum magnificentum, in quo condetur suum cadaver, impediturum, quo minùs computrescat, & voraci vermium fami in opiparam escam cedat, non minùs quàm aliorum cadavera. Hæc erit medicina præsentissima

ad elidendum omnem in Prælati alicujus animo superbiæ tumorem, & implantandam illam humilitatem & demissionem tam necessariam, quam in sua consecratione spondit, cum interrogaretur: *vis humilitatem, & patientiam in te ipso custodire?* Humilitatem, & animi modestiam præ reliquis virtutibus in his, qui præsumunt aliis, requirit sapiens: *Reverentem te posuerunt? noli extalli, sed esto in illis, quasi unus ex ipsis.* Eccli. c. 32.

Hoc ipsum nos exemplo suo docuit ipsum supremum Ecclesiæ caput Christus Iesus, non alio se ornans titulo, quam *filius hominis*, cujus vestigiis inhærens D. Petrus primus in terris Christi Vicarius Cornelium centurionem suis advolutum genibus è terra statim levavit in hæc prorumpens verba: *surgere, & ego homo sum.* act. 10. Hæc virtus præsulem reddet omnibus affabilem, benignum & amabilem; spectamus & laudamus hoc in Paulo gentium doctore, & amatore, qui de se ipso ita loquitur: *factus sum judæis tanquam judæus, infirmis infirmis, omnibus omnia.* I. ad Cor. c. 9.

Isaias Prophetico afflatus spiritu futuram fidelium Congregationem nempe Christi Ecclesiam describit sub schemate magni gregis, & vastæ caulæ, in qua ardentissimo amicitia, & pacis fœdere conjuncti, sibi blandè conviverent lupo, & agnus, tigris & caper, leo & ovis, & quod maximum est, subjungit: *puer parvulus minabit eos.* Isa'ia c. 11. deno.

denotans sacrorum pastorum, ac præfulum
huic caulæ, & Christi fidelibus præficien-
dorum animi demissionem, modestiam, &
Christianam humilitatem oculos iterum con-
jiciamus in Paulum, veri & genuini in Chri-
sti Ecclesia antistitis prototypum, ita scriben-
tem ad Thess. c. 2. *facti sumus parvuli in medio vestri.*

Nec alius modus, aut aliud medium su-
perest, quo Ecclesiarum antistites suis pro-
sint subditis, illisque vitam gratiæ & spiri-
tum Christianum inspirent, quàm ut seipsum
quasi in compendium hominis contrahant,
se parvos faciant, & parvis ultronea de-
missione se coæquent, quo solo modo &
medio olim Elias, & Eliseus puerum exani-
mem iterum vitæ restituerunt.

Consideret ulterius quis sit, nimirum
quòd sit Episcopus, & Ecclesiasticus atlas,
cujus humeris incumbit pondus, *etiam an-
gelicis humeris formidandum*, ut ait Trident.
Sess. 6. de Reform. c. 1.

Quantùm Pastor eminent supra suum gre-
gem, tantùm virtutum omnium splendore,
morum integritate, illibatâ gravitate, &
Christiana perfectione superare, & illumi-
nare debet Episcopus suos subditos; hinc
necesse est, ut sit excelsior, & aliquid plus,
quàm homo, ut sit Angelus, moribus an-
gelicis. Profectò in Apocalypsi vocantur non
homines, sed Angeli Episcopi Ephesinus,
Smirnenſis, Pergamenſis, Thyatirensis,
Philadelphienſis, & Laodicenſis: & hoc ja-

re optimo; cùm juxta doctrinam communem Theologorum, Ducem suum D. Thomam sequentium 2. 2. q. 184. n. 6. & 7. Conditio sive status Episcopi sit status perfectionis longè sublimioris, quàm sit status Religiosus: & hæc causa est, ob quam Episcopo non licet dimissò pedò Monachum, vel Religiosum induere, nisi in illis, quas Innocentius III. in cap. *nisi cùm pridem.* exponit, circumstantiis, ne transeat à statu perfectione ad imperfectiorem.

Episcopus necesse est, ut sit lux sui populi; civitas supra montem posita; fax vel lucerna non sub modio, sed supra candelabrum posita; Pastor qui suis oviculis præeat exemplo: *ante eas vadit, & oves illum sequuntur.* Joan. c. 10. verbo; oportet Episcopum esse virtutum omnium exactum prototypon. Legatur Caput tertium Epistolæ, quam S. Paulus ad Timotheum scripsit, in qua veri Episcopi & Ecclesiastici Antistitis genuinam effigiem vivis coloribus delineatam omnibus pro speculo ob oculos ponit, clamans: *oportet Episcopum irreprehensibilem esse, omnis maculæ & defectûs expertem, & omnigenis virtutum radiis solis instar illustratum, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, modestum &c.*

Hoc in speculo vultum suum attentè consideret Prælatus, & dijudicet, an reipsa talis sit, qualis esse debet, an illum sublimem perfectionis gradum attingat, quem Episcopalis

palis dignitas requirit. Avertant superi, ne
& ipsum tangat fulmen illud, quod olim
vibratum est in Episcopum Sardicensem:
Nomen habes, quod vivas & mortuus es. Apoc. c. 3.
Si hujus Antistitis peccatum superis tam abo-
minabile fuit hypoerisis, uti putat Lyranus,
hinc discat sibi ipsi non blandiri, sed per-
suasissimum habere, illum Episcopum suo
muneri minimè satisfacere, qui externo si-
mulatæ virtutis cortice tectus, interno ac so-
lido pietatis nucleo destitutus sit: aliàs tibi
quoque, ut prædicto Episcopo Sardicensi
à DEO exprobrari poterit ibidem: *non in-
venio opera tua plena*; nam omnia erunt nu-
ces cassæ, & poma Sodomitica.

Exigit D. Petrus, ut Episcopus sit gregi suo
idæa & regula benè vivendi sine omni fu-
co, & simulatione, *forma gregis ex animo* 1. Petr.
c. 5. Fictio, & simulatio non fert ætatem,
præsertim in illis, qui in sublimi gradu po-
siti omnium exponuntur, & observantur
oculis: solis & lunæ maculæ explorantur, &
notantur acutissimis tubis opticis, & telesco-
piis. Si autem externa probitatis species,
& speciosus cortex absque interno nucleo
nil juvat Episcopum, quid speret Episcopus,
qui detractô etiam hoc externæ modestiæ &
probitatis palliolô, improbitatem suam nu-
dam exponeret suorum subditorum oculis,
& publico scandalo? Audiatur Concilium
Tridentinum Sess. 25. de Reform. c. 1. *Cave-
ant, ne quid appareat à sancto instituto alienum,*

• N 5.

quod

quod simplicitatem, DEI zelum, & vanitatum contemptum non præseferat.

II. Pars altera muneris Episcopalis se extendit ad subditos, quorum aliqui sunt Clerici, & Aræ destinati, alii sæculares, & populo annumerandi. Non enumerabo singillatim, quid utrisque Episcopus præstare teneatur; perstringam potiora, & ea, quæ sunt majoris momenti, & præcipuè cavenda sunt.

Imprimis proinde curandum erit, ut neminem præproperè & inconsideratè Clero & Ecclesiasticæ militiæ adscribat, sed illos solum, qui vocantur à DEO, tanquam Aaron, Hebr. c. 5. His annumerandi non sunt, qui, ut ait S. Gregorius Lib. Moral. 23. c. 17. *sacris Ordinibus non virtutum merita, sed subsidia vitæ præsentis exquisunt.* Ne primis quidem initiet de quibus spes non est, eos ad altiores etiam suo tempore suscipiendos Ordines aptos, & dignos futuros; altioribus verò Ordinibus, qui vinculo insolubili, præsertim castitatis, suscipientes adstringunt, non consecret, & innoctet, nisi quorum vita sit illibata, & mores integri; quorum vita senectus est, ut loquitur Tridentinum Sess. 23. de Reform. c. 11. & 12. & ipsum nomen Græcum Presbyter indicat. Nunquam memoriâ sibi elabi sinat illud Apostoli; *manus nemini citò imposueris.* 1. Tim. c. 5. Non est in ejus potestate pro idoneo judice, eumque in sacris tribunalibus ad excipiendas fidelium sacras Confessiones

siones exponere faceret illum, qui post rigidum examen prævium à viris prudentibus, peritis & doctis judicatus, & declaratus fuit ad hoc munus ineptus, ut asinus ad lyram: & è contrario repellere ab hoc munere, & functione nefas est, qui omnium legitimorum judicum incorruptò calculò aptus & dignus inventus, & declaratus est: & sicut excedi potest in rigore, si viri doctissimi, & omni exceptione majores examini subjiciantur, ita delinqui potest nimia conniventia, si quis ad quodcunque testimonium, & leve folium commendatitiæ laudis ab omni ulteriore discussione, & accuratiore trutina mox ad sacra tribunalia promoveatur.

In reservandis, & adempta aliis inferioribus subsellii judicibus potestate, ad suum solius tribunal revocandis delictis, sive ut loquimur, casibus, ne sit nimius, cum esse debeant atrociora, & graviora crimina. *Trident. Sess. 14. de Reform. c. 7.*

Nec in ejus arbitrio est, ad paræcias, & beneficia promoveri quoscunque pro lubitu, sed solum præ aliis aptiores, & digniores; hoc requirit, & præscribit Tridentinum Sess. 24. de Reform. c. 18. Nec per digniores intelligendi sunt illi, qui non sunt indigni, quodammodo negativè, quasi Concilium solos indignos exclusos voluisset; nec eo in sensu quodammodo positivo, quasi Concilium omnes, modò re ipsa digni sint, inclu-

clusos voluerit; sed in sensu proprio, & comparativo, ita ut ex dignis inter se comparatis, illos eligat, & promoveat, qui cæteris inveniuntur digniores & aptiores. Inspiciatur, & perpendatur *Propositio 47. ab Innocentio XI. damnata.* Non tamen pro trutina ad deprehendendam majorem alicujus Candidati dignitatem vel aptitudinem assumenda est sola stemmatis vel sanguinis nobilitas, vel solùm quòd tuæ sit diœcesis, vel unice in ideo, quòd diu, & aliis diutiùs sua obsequia Ecclesiæ impenderit, sed hæc præcipuè desumenda est ex majori scientia & doctrina conjunctâ cum insigni prudentia, animorum integritate, vitæ probitate, animarum discreto zelo, & animi fortitudine. In beneficiorum distributione judicem, & iudicatorem non agat ullus inordinatus affectus, aut cœcus amor sanguinis, amicitiarum, precum, litterarum commendatitiarum, nam iniquus & mendax hic rerum æstimator, & proxeneta facillè vitrum pro adamante proponit, & indignum depingit tanquam omnibus numeris absolutum, ac præ omnibus aliis dignissimum.

Nec oneret beneficium certis pensionibus, cùm hoc sit conferendum sine diminutione, & integrum, ut *l. 3. decret. tit. 12.* præscribitur; alioquin facillè poterit evenire, ut injusta partitione unus ferat laborem, alter mercedem labori debitam.

Sæpe in aulis, vel palatiis antistitum sacrorum

rum non tam arctè clauduntur, & oppes-
sulantur portæ, ut illa non clam penetrent,
& irrepant subtilioris simoniæ mentalis,
confidentialis latrunculi, præsertim quando
sunt, qui ejusmodi Prælati sua exhibent
obsequia facellani, cooperatori, Secreta-
rii, &c. obsequia sine omni, vel cum te-
nuissimo non tam salario, quàm honorario,
ut hujus defectus subinde suppleatur, &
compensetur collatione proximè vacantis
beneficii.

Cordi & curæ habeat, ut ubi mos viger,
singulis annis celebret synodum diœcesia-
nam, & ad hanc Clerum suum convocet;
sicut etiam sub pœna suspensionis ab officio
mandatur *c. singulis annis d. 18. c. sicut olim de ac-
cusat.* Hoc ipsum renovatur, & confirmatur
à Tridentino Sess. 24. de Reform. c. 2. vel
ubi mos iste non viger, aliis visitationibus,
& inquisitionibus defectus hic emende-
tur.

Solennes, publicasque functiones Eccle-
siasticas statis diebus cum debita pompa
celebret, concionibus publicè interveniat,
ad populum ædificandum, & pusillorum
scandalum avertendum.

Alterum munus sacri antistitis non jam
ad solum Clerum, sed ad totum populum
suum se extendit. Non repeto illa, quæ
superiùs de obligatione residendi statuta &
dicta sunt: ne tamen surdis auribus prætere-
at antistes à suis oviculis abiens, justus
que.

querelas, imo & minas, quibus eum Deus iratus excipit, has paucis & obiter propono ex Propheta Ezechiele: *Disperse sunt oves meae, eo quod non esset Pastor, & factae sunt in devoracionem: erraverunt greges mei: super Pastores requiram gregem meum &c. V. pastoribus Israël &c. c. 34.* Concedit equidem Tridentinum absentiam per duos, & ad summum tres menses singulis annis, sed sat arctis circumscriptam limitibus, & limitationibus, nimirum ut hoc *aequâ ex causa fiat, & absque gregis detrimento.* Sess. 23. c. 1. Deinde monet, ut hæc absentia non incidat in tempora Adventûs, quadragesimæ, natalitiæ Christi, Paschatis, Pentecostes, & Theophoriæ: tandem adiungit pœnam privationis fructuum pro *Rea absentia*, si hæc non observentur. Ipsam tamen præsulis præsentiam minimè decet esse inertem, sed vigilem, & sollicitam in custodienda Ecclesia, & instruendis Christi fidelibus in rebus fidei, ad salutem necessariis, & doctrinâ Christianâ, memor illius quod ipsi dictum, & inculcatum fuit, cum in Episcopum inunctus, & consecratus fuit: *Accipe Evangelium, & prædica populo tibi commisso.*

Nihil magis proprium est, & incumbit Episcopis, quàm suas oviculas pascere cibo solido, verbô DEI, sanâ & Catholicâ doctrinâ; nihil magis inculcat & mandat suo Timotheo tanquam Episcopo D. Paulus, quàm ut huic suo muneri non desit. 2. ad

Tim.

Tim. c. 4. *Opus fac Evangelista, ministerium tuum imple.* Concilium Tridentinum exigit ab Episcopis Sess. 3. de Reform. c. 2. ut ipsimet Episcopi Cathedras conscendant, & suis verbum Divinum prædicent, vel si ob causam justam hoc officio ipsimet fungi non possint, alium idoneum sibi substituunt, qui tanti momenti officio rite & cum fructu fungatur.

Præterea monet Episcopos seriò, ut hoc ipsum exigant à subjectis sibi parochis, & sedulò invigilent, ne in hoc deficient, aut desides sint, ipsorum zelum excitandò, ac stimulandò tum pœnis ac censuris, si opus sit; tum propositis præmiis, & reddituum augmentò fervorem accendendò, quos, his tamen torpentibus, derivare oportebit in illos, qui horum vices agere, & lupinum torporem supplere coguntur.

Exferat suum zelum non solùm in publicis concionibus ad populum, sed etiam in privatis colloquiis intra domesticos parietes, quæ nonnisi pietatem, & sanctitatem spirant; potissimum ubi de tollendis scandalis, vel extirpandis hæresibus agitur; hoc est, quod suum Timotheum docuit Apostolus his verbis: *prædica verbum, in sta opportune, importune; argue, obsecra, increpa.* Ubi suavitate nihil proficit, adhibeat serietatem, rigorem; utatur autoritate, & potestate sacri Pastoris; agat intrepidè, obviet scandalis, imperterrite oves, & ovium
tuea-

tueatur contra lupos, nec potentium iras
vel minas etiam armatas formidet; sit, & se
esse demonstret, quem Bernardus esse vo-
luit Eugenium Papam, contra adulteros
Joannem Bapt.; contra fornicarios Phine-
em; contra scandalosos, & seductores
Eliam, contra avaros, & auri mancipia
Elisæum, contra mendaces & fallaces Pe-
trum, contra blasphemos Paulum.

Sed quoniam ejusmodi excessus, & scele-
ra sæpè frequentius & audacius committun-
tur absente, quàm præsentè, aut vicinò
Episcopò, hinc necesse est, ut in remotio-
ra etiam loca excurrat, lustraturus & inspe-
cturus omnia; ita non tantùm judicabat
consultum sed etiam necessarium D. Paulus,
ita Barnabam itineris sui socium alloquens:
Revertentes visitemus fratres per cunctas civitates.
Act. c. 15. Nomen *Episcopus* à Græcis de-
sumptum, latinitate donatum idem sonat
ac *Inspector*, cujus officium est, non tantùm
à longè res suas, vel suæ curæ commissas
observare, sed è propinquo accuratè pro-
priis oculis inspicere: hinc Episcopus sin-
gulis saltem bienniis, vel trienniis suam
diocesim percurrere, & lustrare tenetur
ipsemet; vel si sit legitimè impeditus, per
alium strenuum virum, ac vicarium.

Sic præscribit, imò ad brevius etiam tem-
pus obstringere videtur Tridentinum Sess.
24. de Reform. c. 3. dilucidè exponens,
quem in finem hæc visitationes, & sacra lu-
stra.

strationes institui debeant, nempe ut hæreses in herba maturè suffocentur, & extirpentur; ut aberrantes in viam justitiæ revocentur; ut inimicitia, discordia tollantur; pax maximè inter conjuges dissidentes reducatur, & stabiliatur; ut varii abusus eradicentur; Christianis probi, & innocentes mores implantentur; ut Ecclesiæ, altaria, horum ornatus, sacra suppellex inspiciatur, & examinetur, an pia legata ad mentem fundatorum adimpleantur, aliæque obligationes executioni mandentur, & siquæ sunt alia, quæ vigili oculo, & emendatione indigeant.

Subjungit ibidem varia monita, quæ suam diocesim lustranti Episcopo observanda sunt; imprimis ut victu utatur frugali, & moderato; ne cuiquam oneri & gravium expensarum causa sit; ne plures quàm necesse sit, comites, vel famulos asciscat; ne hi munera, & congiaria, quamvis ultrò oblata accipiant; longè minùs petant, vel etiam extorqueant; qui autem hæc non observant, teneantur accepta restituere in duplum & quidem intra anni unius spatium, ab ipso Episcopo tamdiu arcendi ab ingressu Ecclesiæ, ab officio, & beneficio, donec sequatur, & fiat dicta restitutio, ita ut ab hac eos non liberet aut eximat ultronea remissio & libera cessio ipsorum donantium, cum etiamnum persistet in suo vigore Constitutio Gregorii X. lata in Concilio Lugdunen.

dunensi. c. Exigit. de censibus. quod postmodum etiam ab ipso Concilio Tridentino approbatum, & confirmatum fuit Sess. 24. de Reform. c. 3.

III. Tertia Episcopo incumbens obligatio se extendit ad ejus ministros; hos imprimis necesse est habere, deinde necesse est, eos esse bonos, & aptos ad ritè fungendum suo officio; demum necesse est eos sui officii admonere, & quæ suarum partium sint, edocere.

Itaque Episcopus, quantumvis omnibus, & præclarissimis, quæ in Episcopo desiderari possunt, dotibus videatur instructus, de se non tantum præsumat, nec tam altè sapiat, ut solus ipse nemine consultò, omnia etiam ardua negotia expedire & conficere velit, nisi & ipse mereri, & incurrere velit acerbam quidem, justissimam tamen exprobrationem, quâ Moysen omnia, nullò in laboris partem admisso, se solo administrantem, Jethro ejus socrer excepit; hinc enim ex accumulatis negotiis horum expeditio, & confectio in longum protrahebatur, moræ moris necessebantur, causæ & lites protelabantur, & differebantur, non sine populi nauseantis justo murmure, & justitiæ detrimento: *Et omnis populus præstolabatur de mane usque ad vesperam.* Exod. c. 18. Subjunctum itaque Jethro: *stulto labore consumeris, ultra vires tuas est negotium:* persuasitque Moysi, ut partitus in alios laborem, sibi servaret negotia majoris momenti, ut sic
om-

omnia facilius & citius expedirentur, simul litigantium querelæ sopirentur, & justitiæ legibus accuratius satisfaceret.

Quod alterum punctum attinet, cordi & curæ ante omnia habeat, ut sibi ministros deligat ad ea munia, quibus illos præficere statuit, aptos, & capaces; qui vices suas gerant, sive Vicarios, Consiliarios, Consistoriales, & Consistorii Præfides, Decanos Rurales, Parochos Sacellanos, Cancellarios, Secretarios, Notarios. Dotes, quibus ejusmodi ministros, quos tribunalibus præficiat, convenit esse ornatos, colliges ex mandato Moyfi à DEO dato Num. c. 11. *Quos vobis, quod senes sint populi, ac Magistri: nempe viros sibi non tantum ex aliorum narratione, & commendatione non raro fallace, ob cæcum affectum sinistrâ, sed ex propria experientia notos; ætate morumque gravitate venerabiles, judicio, intellectus perspicaciâ, ac prudentiâ conspicuos; tam sacri, quam prophani ac civilis tam communis, quam privati, ac municipalis jurisperitos, legum tam Divinarum, quam humanarum gnaros, versatos etiam in Theologicis, maxime quæ de moribus agunt. Adde illud, quod præscribitur Deuter. c. 1. Quorum conversatio probata sit: nempe ut sint viri, quorum æquitas, & probitas omnibus sit perspecta; præterea illud quod exigitur in hujusmodi ministris Exod. c. 18. *Timentes DEUM: ut DEUM semper præ oculis habeant, eumque magis, quam**

quàm omnes homines, quantumvis magnos ac potentes vereantur, & observent: in quibus sit veritas: qui sibi fucum fieri, & falsitatibus illudi non sinant, nec alios ipsi decipiant; & qui oderint avaritiam: qui se auri & argenti splendore non sinant excæcari: hinc comperens, & largum salarium ex ærario ipsis assignetur, ne hujus defectum aliunde, & injustis artibus compensare, & muneribus inhiare cogantur, & ita justitia venalis reddatur, & prostituatur plus offerenti; nam hæc excæcant oculos judicium, Eccl. c. 20. ne causæ pauperum, & oppressorum, qui judicis libram inungere, vel auri pondere in suas partes flectere non possunt, nimium protrahantur, & pejùs, id est pro affectu, non pro æquitate decidantur.

Tertium, cui Præsul Ecclesiasticus illigatur, officium est, ut suos ministros stimulet, & compellat ad fungendum suo, quod ipsis commissum est, officio, strenuè, impigrè & exactè, sanctum Regem Josaphat imitando, qui suis ministris & præfectis identidem inculcabat: *non hominis exercetis judicium, sed DEI* 2. Paral. c. 19. Officium judicis est officium non tam hominis, quàm DEI, qui tandem omnes judices, & omnia judicia ipse judicabit; *quodcunque judicaveritis, in vos redundabit.* Æquitas vel iniquitas vestrorum judiciorum ac sententiarum à vobis latarum ad severam trutinam vocata tam à DEO, quàm etiam à me, ajebat æquissimus Josaphat,

phat, justis afficietur præmiis, vel pœnis: *sic timor Domini vobiscum*: memores estote, de omnibus à vobis rationem reddendam supremo judici DEO: *cum diligentia cuncta facite*: cavete, ne ex vestra negligentia, & desidiâ litium decisio protrahatur, & diu suspendatur cum magno litigantium dispendio expensarum: *non enim apud Dominum DEUM iniquitas, nec personarum acceptio, nec cupido munerum.*

Tria insinuantur vitia judicibus summo pere vitanda: injustitia, acceptatio personarum, munerum aviditas & admissio. His non multùm dissimilia documenta, & menita impertivit Moyses sibi subjectis judicibus: *audite illos*, ait Deut. c. 1. *faciles præbete aures ad vestra tribunalia confugientibus, & quod justum est, judicate*: æquilibris semper apud vos pendeat statera justitiæ *sive civis sit, sive peregrinus*: absque omni sinistra, ac nimia propensione & affectione animi: *nulla sit personarum distantia*: omni personarum respectu sepositò: *ita magnum audietis, ut parvum*: non solùm enim acceptatio personarum locum habet, quando judex fert sententiam, sed etiam quando testes adducuntur, tabulæ proferuntur, & rationum momenta utrinque proponuntur, & ponderantur.

IV. Quartum officium, quod stringit, & obstringit Episcopum, ejus superiores respicit; hi sunt DEUS, summus Pontifex, Metropolitanus, sacra Concilia, horum

Canones, statuta, & ordinationes, DEO
debetur cultus, & amor: reliquis vene-
ratio, subjectio, & obedientia.

Primum quod attinet, perpendendum est,
Christum Dominum, antequam Petrum
Ecclesiæ suæ cum suprema potestate præsi-
ceret, prævium instituisse examen de ejus
erga se amore, ita interrogando: *diligis me,
plus his?* Joan. c. 21. S. Bernardus hanc in-
terrogationem magis dilucidans, addit:
diligis me plus quam tua? id est plus
quam tuam famam, tuum honorem, plus quam
tuas divitias? *diligis me plus quam tuos?* id est,
plus quam tuos genitores, tuos consan-
guineos, amicos? *diligis me plus quam te?*
Serm. 76. in Cant. id est, tua commoda,
tuam sanitatem, tuam vitam? Doctores,
& Patres alii adhuc aliter hanc Christi in-
terrogationem interpretantur, rati, Chri-
stum interrogasse, utrum Petrus Christum
vehementius, & ardentius amaret, quam
Christum amarent reliqui Apostoli omnes
tunc præsentis, & futuri subditi Petri tan-
quam capitis & Christi vices gesturi in ter-
râ; innuens, Pastorem, & Superiorem non
tantum gradu ac dignitate suos subditos,
sed etiam amore & charitate solidâ erga
DEUM superare debere. Petro affirman-
ti, & contestanti, se eum verè & sincerè,
ex toto corde amare, divinus Magister re-
posuit, *pascere oves meas:*

Nazianzenus hoc Christi monitum
per-

perpendens, observat, Christum non iussisse, ut Petrus se aleret, & pasceret ex suis oviculis, *scelerati enim Pastoris est dicere, lac comedam, & lanam induar meipsum pascens, non gregem.* Orat. 6. Quin ne quidem dixit Petro, pascere oves tuas, sed meas, ea de causa, ut verus, & genuinus Pastor gregem, cui praeest, nunquam consideret ut suum, sed ut gregem Christi, & suae curae, ac vigilantiae à Christo commissum, Christi que sanguine mundatum: *posuit Episcopos regere Ecclesiam DEI, quam acquisivit sanguine suo.* Act. 20. Haec enim cogitatio gignet in eius animo castum DEI amorem, ex quo nascatur pariter castus & pius amor erga suos subditos, & oviculas à DEO sibi concreditas; hic vires suas exeret ante omnia erga Domum DEI, & persuadebit, ut DEI cultum, per cultum & decorem Ecclesiae Cathedralis promoveat, & ab hac ad alias sibi subjectas Ecclesias progrediatur. Subinde facilius poterit exigere, ut etiam parochi suas Ecclesias conservent mundas, decenter ornatas, utensilibus sacris convenienter instructas, in quibus statò tempore & ordine sacrae functiones exactè peragantur, eliminatis omnibus sordibus; quantum autem foret piaculum, ac dedecus, ne dicam scandalum, si Cathedralis & Episcopalis Ecclesia, quae caeterarum omnium prototypum, speculum, & norma esse debet, ipsamet tordesceret? si in ipsa squallerent altaria, pulve-

ribus obsita, aranearum telis obducta, vestes sacerdotales lineæ, & laneæ, vel byssinæ attritæ, mucidæ, laceræ?

Idipsum sentiendum de exercitiis, & functionibus sacris & Ecclesiasticis consuetis, quales sunt comprecationes publicæ & solennes, piæ processiones, sive Religiosi circuitus, psalmodiæ & cantus sacri præsertim in choro &c. ad hæc omnia non tantum hortari voce, sed longè magis factò suadere exemplo prælucere omnibus, totique suæ diœcesi præire debet Episcopus.

Summo Pontifici, suoque Metropolitano reverentiam & obedientiam, quam debet, exhibeat, nec ægrè serat, aut indignationem prodat, multo minùs persequatur, si quis ex suis subditis à suo ad altius tribunal, & superiorem judicem appellaverit, nec sententiam ab alio latam suæ contrariam carpat, aut injustitiæ arguat, & condemnet. Urgeat fortiter observationem legum Ecclesiasticarum, & ipsemet accuratè adimpleat, quæ Episcopis præscribuntur, præsertim à Concilio Tridentino; hac enim ratione omnium optimè, & efficacissimè poterit exigere à subditis sibi Clericis, & Ecclesiasticis, quin etiam sæcularibus, totoque populo; ut & ipsi diligenter præstent, quæ illis speciatim, his verò in commune mandantur, vel prohibentur. Diligenter meminerit, sibi in ejusmodi legibus dispensandi potestatem minimè competere,

petere, nec facultatem amplio-
rem, quam ipsi concedant hæc ipse leges; cum extra
omne dubium sit, *inferiorem non posse dispensare
in lege superioris.* Si tamen exigente quan-
doque necessitate, in absentia superioris,
ad quem recurri non potest, episcopia uten-
dum, & dispensandum est in ejusmodi le-
gibus, ne dispensatio sit subreptitia & illi-
cita, observanda sunt, quæ præscribuntur
à Concilio Tridentino: *causâ cognitâ, ac
summa maturitate, atque gratis: aliter dispensatio
subreptitia censeatur.* Trid. Sess. 25. de Reform.
c. 18. aliàs subditorum peccatis seipsum in-
nodabit.

Consideratio XXII.

De officio Viri Ecclesiastici ad gra-
dum Eminentem in Hierar-
chia Ecclesiastica evedti.

Quæ hîc proponuntur, decerpta sunt
ex libello, cui titulus præfixus est: *de
Cardinalis dignitate & officio,* à P. Hieronymo
Plato S. J. ad suum dominum fratrem Fla-
minium Platum S. R. E. Cardinalem
scripto: nemo igitur miretur, vel carpat
nimiam in scribendo libertatem, memor, à

* O s *

fratris

fratre scribi ad fratrem, quos inter ut arctior necessitudo, & familiaritas, ita major quoque agendi licentia, & candor intercedit. In tres igitur classes dividuntur ea, ad quæ adstringit sacra purpura illum, qui illâ induitur: ad primam spectat, ut suo officio rite fungatur; ad secundam, ut illis virtutibus studeat acquirendis, quæ statui suo præ alijs sunt propriæ, & necessariæ: ad tertiam, ut exuat, & deponat certos affectus, & vehementiores animi propensiones in suo statu sæpius valde periculosas, & noxias.

I. Duo præcipuè sunt à quovis purpurato Patre, sive Ecclesiæ Romanæ Cardinali præstanda 1. Eligendus est summus Pontifex; 2. ritè Electo subinde in Ecclesiæ Regimine pro viribus indefessè, & imperterrite assistendum. Præter hæc duo officia cuiusvis communia; etiam singulis seorsim singularia imponuntur conditioni Cardinalitatis propria: aliqui enim mittuntur in aulas principum legati sacrae sedis, alijs imponitur officium protectoris certorum Ordinum Religiosorum, Congregationum, locorum piorum, regnorum, vel provinciarum.

Primum omnibus & solis jam Cardinalibus competit, nempe Electio summi Pontificis, in cuius partem olim etiam alii veniebant, vel se intrudebant homines in Ecclesiastica dignitate constituti; ita definitum & statu-

tum

tum est in Concilio Lateran. *c. licet, de Elect.*
& confirmatum in Concilio Lugdunensi *c.*
ubi periculum, de Elect. in 6. Colophonem ad-
didit Clemens V. *Clement. Ne Romani, de elect.*
Quanta circumspectione, & attentione,
quàm defæcata intentione, non erit opus in
negotio tanti momenti, ut eligatur non
tantum dignus, sed dignissimus eligatur,
qui totum orbem quoad meliorem, & præ-
cipuam sui partem, nempe spiritualia, & cœ-
lestia gubernet? Monstrum esset, teste Au-
gustino, Ep. 148. *ut præcipuus locus governa-
torum ei tradatur, qui remum tenere nescit.*
Quando navigandum est, non jubetur ad
temonem sedere, qui magis gratus, amatus,
& aliis charior, sed qui in arte navigandi
magis peritus, & exercitatus est. Ecclesia
Catholica ingens & vasta turris est, quæ
innumeras, eâsque pretiosissimas, divino
Christi sanguine coemptas vehit animas, &
inter has etiam ipsos supremi Navarchi
Electores: quantæ foret dementiæ, eli-
gere & præficere huic navi navarchum in-
eptum, imperitum, ac væcordem cum evi-
denti periculo evertendæ navis, & quotquot
eâ vehuntur, etiam ipsos Electores submer-
gendi!

Certissimum quidem est, Petri navem
non posse perire, & everti; certi reddi-
mur Marci. *c. 16. Porta inferi non prævalebunt
adversus eam*, accipere tamen potest ingen-
tia hinc inde damna & detrimenta, quæ à
luc.

successoribus difficillimè resarciri poterunt: de his strictissima DEO ratio reddenda erit non solum ab illo, qui ad remonem & clavum hujus navis sedit, sed etiam ab illo, qui suo calculo eum ad clavum evexit, sinistro affectu abstractus, non totius Ecclesie bonum, sed suum suorumque commoda spectans, & tam sacram, imò divinam Electionem præfixo sibi tam indigno ac profano scopo in detrimentum totius Ecclesie conspurcans.

O quantum periculum non subit ejusmodi Elector, ne cæcus amor se suamque familiam exaltandi, & ditandi, mendaci colore illum fingat, & depingat tam sublimi gradu dignissimum, à quo plus quàm ab aliis sperari potest! annon legatus ille, qui à civitate, vel à Principe missus ad Imperatorem, ad comitia instructus amplissimâ potestate, splendidissimo comitatu, magnis impendiis non jam civitatis, principis aut reipublice utilitatem, honorem, & commoda, sed sua, suorumque duntaxat curaret, & totis viribus promoveret, sui immemor officii, non solum summo vituperio, sed etiam supplicio, tanquam perfidus Patrie proditor dignus foret?

Potestas eligendi vicarium Christi in terris, Christo competit, qui hanc supremam dignitatem non suo dilecto Joanni: sed Petro contulit: hæc ipsa potestas confertur Cardinali: qua ergo sinceritate animi, & fidelitate

litate erga Christum, & Christi Ecclesiam par est, ut hanc exerceat potestatem, & calculo suo candido, ac sancto in negotio tam sancto illum denoret, & deligat, quem illimi animo iudicat aptissimum, & dignissimum! beneficium sive officium, cui annexa est cura, & custodia animarum, sepositis omnibus spebus & rebus, timoribus, & amoribus, etiam optimorum amicorum, vel etiam armatis potentium precibus, ac commendatitiis intercessionibus, non alii, quam omnium dignissimo conferendum est, nihil aliud, quam DEI honorem ac gloriam, & utilitatem Ecclesie unice spectando: & quid censendum, quando agitur de eligendo Pastorem non paucarum ovium, & angustae parvae, sed de Pastore non solummodo omnium Christi ovicularum, sed omnium Pastorum Pastore?

Secundum, cui Cardinalis alligatur officium est, ut in partem regendae Ecclesiae veniat, & summo Pontifici consilio, & auxilio assistat: ita loquitur Concilium Tridentinum, de Cardinalibus horumque officio agens: *eorum consilio apud S. Romanum Pontificem universalis Ecclesiae administratio nititur. Sess. 25. de Reform. c. 1.* Eousque se extendere debet eorum vigilantia, quousque se extendit summi Pastoris cura & sollicitudo; unus idemque limes, & terminus utriusque. Nec Cardinalis suo satisfacit officio, qui

qui reditus Pontificios dextrè colligit & administrat, communi ærario sollicitè prospicit, Congregationis alicujus piæ proventus fideliter in illius commodum convertit, sed ad longè altiora & ampliora mentem & curas attollat, necesse est; prospiciendum ab ipso totius Ecclesiæ, totius Christiani orbis, utilitati, & prosperitati, cogitandum de mediis, quibus occurrendum hæresi, ne in regnum, vel regionem, vel provinciam aliquam hæc pestis irrepat, vel ubi jam irrepit, ut iterum expellatur, & ex illis exterminetur; ut partes hac peste infectæ sanentur, sanæ, & necdum infectæ conserventur; qua ratione fides Catholica propaganda, & in regionibus infidelium vel hæreticorum amplianda, ac disseminanda. Sententiam ferre, decidere officium est summi Pontificis, qui à Christo hanc potestatem accepit; Cardinalium est, monere, consilia suggerere, suadere, rationum momenta proponere pro temporis opportunitate, negotiorum gravitate, & necessitate.

Scriptit D. Bernardus Epistolam inter suas numero 236. ad totum Collegium Cardinalium; in hac illos commonet, ut Pontifici in duabus præsertim occasionibus omni opè assistant, his verbis: *assistite, & collaborate illi ad opus, ad quod per vos assumptus est, quæcunque justa, & sancta; quæcunque amabilia, & bonæ famæ suggerite illi.* Primum tamen præferendum est secundo, cum luce meridianâ

dianā clarior sit, DEI gloriam & honorem, atque animarum salutem longē majoris momenti & ponderis esse, quam sit æstimatio, bonum nomen & fama coram hominibus, & mundo.

Si advertat Pontificem propendere in partem sinistram, non aduletur, nec studio placendi vel metu displicendi abreptus undique conquirat rationes, vel potius ratiunculas speciosas magis, quam solidas, quibus Pontificis propositum, minus æquum excuset, quin & defendat. Omnes adulatores sunt DEO & hominibus odibiles, nulli tamen magis, quam qui in aulis Principum Consiliariorum munere funguntur. Utendum proin illā libertate, quam ipsi tribuunt sacri Canones: *Decet Romano Pontifici per fratres suos Cardinales libera provenire consilia, ut ipsos nihil à veri consilii soliditate dimoveat. c. fundamenta. de Elect. in 6.* Ab hac emita declinantibus Consiliariis ipse DEUS minatur: *Va, qui facitis consilium, & non ex me. Isa. c. 30. Facienti nequissimum consilium, super ipsum devolvetur. Eccl. c. 29.* Et hac libertate in dandis consiliis non tantum privatim, & viritim intra domesticos parietes, sed etiam publicè in Senatu & pleno consessu, utatur, nil Collegarum, Principum, nisi ipsius Pontificis veritus præsentiam, licet hanc ipsam sentiendi, & loquendi libertatem comitis modestia, reverentiam, quæ singulis & omnibus debetur, redolens, comitari, &

con.

condire debeat. Nullum excogitandum
damnum, lucrum nullum tam grande, ad
quod vel evitandum, vel obtinendum fas
sit suô calculô, vel suffragiô sive aperte,
sive tacitè approbare, quod reprobandum
judicat.

Nec licitum ipsi erit quocumque sub præ-
textu se subtrahere à consilio, quando de
negotio magni momenti, in totius Ecclesiæ,
si non cautè, & prudenter tractetur, detri-
mentum celsuro, agendum est; nec hanc
ipsi licentiam concedit justus timor, ne sin-
cerè pandendô mentem & sententiam suam
aliorum indignationem, odium, vel quod-
cumque tandem damnum incurrat; hoc
quidem locum habere posset, si ad hoc præ-
standum sola charitatis vincula te adstrin-
gerent, sed ubi tibi hanc necessitatem im-
ponit ipsum, quod subiisti officium, ipsa te
obligat justitia, & sine hujus læsione hoc
onus subterfugere, & à tuis humeris amoliri
non potes.

Nec pro tuto tibi serviet scuto, si dicas,
jam majorem Consiliariorum numerum sen-
tire contrarium; tu fungere officio probi
consilarii; profer sententiam tuam, eam-
que solidis firma rationibus et fundamentis;
cedent alii prius non satis perpensæ, nunc
verò declaratæ, et clarè agnitæ veritati, et
mutatô judiciô palinodiam canent. Sed
Pontifex, dices, mentem jam obfirmavit
in contrarium, molliri tamen, et inflecti
po.

poterit etiam ipsius animus : sic Naaman jam itineri accinctus conceptum re infecta ab Elisæo discedendi propositum mutavit, audito suorum prudente consilio & suasu: adde, quòd non rarò ad unius Consiliarii cordatum & intrepidum votum reliqui timidioris & dejectioris animi resumant animos, & sincerius loquantur; tandem si omnis alius deforet fructus, is foret certus, quòd tuo satisfaceres officio, & conscientia. Interim tamen id semper observandum, ut aliorum suffragiis contemptim, & fastuosè tuum non præferas, eluceat ex ipso pacato loquendi modo animi moderatio; absit pertinacia; sed hanc eliminet prudens animi promptitudo in aliorum, suâ desertâ, sententiam concedendi, ubi rationum pondere convictus meliorem, & æquiores suâ cognoverit: nec enim talis mutatio levitatem, vel inconstantiam arguit, nec viro prudenti dedecori, vel probro, sed potius laudi, ut D. Augustino, vertitur. Non affligatur, nec turbetur, si suum consilium, suam sententiam postponi, & negligi videat, nam plus damni ejusmodi turbatio, & indignatio affert consilium danti, quàm illi, cui consilium est datum, hoc suo exemplo & damno nos docuit Achitophel.

Non rarò Cardinali demandatur officium legati vel ad aulas Principum, vel ad expeditiones militares, vel ad regendas pro-

vincias, & civitates; perpendendum proin-
erit, quid ante, quid in, quid post ejusmo-
di officium faciendum. Antequam huic
muneri supponas humeros, hoc nec ambi-
vano ejus splendore allectus; nec subter-
fuge, aut detrecta ejus arduitate, & variis
molestiis deterritus, ne te demones avidum,
& vanum ambiendo, vel timidum, &
væcordem in recusando? etenim si te ipsum
ingesseris, & intruseris inconsulta cupidita-
te incitatus, non nisi sinister exitus tibi ex-
pectandus foret, quippe à DEO non ele-
cto, non vocato; aut si humeros huic mu-
neri, & oneri tibi delato ex ignavia, &
pusillanimitate subtraxeris, Divinæ provi-
dentix turbares, & everteres ordinem sua-
vissimum. Hæc sensa sunt D. Bernardi:
*Legatione pro Christo fungi, quoties opus erit, nec
jussi renuant, nec injussi affectent, L. 4. de Con-
sid. c. 4.*

Post susceptum legati officium ita suis
fungatur partibus, ulterius monere pergit
Bernardus, ut rectus & æquus sit in judi-
cando, perspicax, providus in rebus ordi-
nandis, & disponendis, suavis & benignus
in jubendo, & minimè imperiosus vel des-
poticus; summæ industriæ in proponendo,
efficax & imperterritus in exequendo, cau-
tus, & circumspectus in loquendo, erga om-
nes comis & affabilis, in adversis non de-
jectus, in prosperis non elatus; non indiscre-
ti & nimii zeli, nec nimix, & enervis cle-
men-

mentia; non indulgeat ignavo otio, nec immoderatae hospitalitati in adornandis, vel frequentandis conviviiis, & lautis symposiis, in quibus leges temperantiae & decori diligenter servandae: non inhiet lucro, vel rebus alienis, suarum nec prodigus, nec parcus nimis: in omnibus attentus & circumspectus. Reddat se omnibus acceptum & gratum non solum verbis, sed potius factis, & beneficiis omnes sibi devinciat. Conciliet sibi reverentiam, & auctoritatem non tumido fastu, sed gravitate amabilis, humilis cum humilibus, simplex, & sincerus cum simplicibus & candidi pectoris hominibus, constans & inflexibilis contra refractarios & pervicaces: erga subditos humanus, & amœnus, erga Principes intrepidus, & imperterritus, in Divino honore defendendo & augendo ardens & indefessus, in conservandis Ecclesiae juribus vigilans, moribus illibatis. Non utatur suo legati officio ceu mercatu ad infarciendam crumenam, nec pro opportuna occasione coacervandi pecunias. Nec se sinat inescari, vel excæcari muneribus, vel promissionibus, pretiosis largitionibus etiam Principum ad vendendam justitiam, & auri pondere inflectendam nemesis stateram. Non timeat procerum vel principum minas: non negligat, aut contemnat plebem, non palpum obrudat, aut blandiatur divitibus, non durum vel asperum se exhibeat pauperibus:

ribus: tandem, concludit Bernardus, redeat ex sua legatione, fessus ex onere exantlati officii, & pondere gravissimarum functionum, non auri, aut congestarum pecuniarum: *Redeant* (verba sunt melliflui Abbatibus) *fatigati, & non suffarcinati, gloriosi, non quod pretiosa retulerint, sed quod reliquerint pacem regnis, legem barbaris, quietem monasteriis, Ecclesie ordinem, Clericis disciplinam, DEO populum acceptabilem.*

Non rarò committitur alicujus Cardinalis curæ, & protectioni regnum aliquod, vel religiosus Ordo, vel pius & sacer aliquis locus. Protector alicujus regni, vel provincie cordi & curæ habeat non suum, sed regni vel provincie emolumentum; assistat Pontifici in eligendis, vel proponendis, acceptandis & confirmandis novis Episcopis ejusmodi regni, eumque sincerè edoceat de Candidatorum aptitudine, doctrinâ, probitate, prudentiâ, nam horum omnium notitiam certam sibi comparare debet; nec se in transversum agi sinat, studiò partium, spe lucri, variis promissionibus, precibus, vel commendationibus etiam coronatis, vel etiam armatis, amicitiiis, affectibus inordinatis, nec caro & sanguis in Consiliarios alciscantur. Qui Romam veniunt ex Regno, vel provincia suæ tutelæ committâ, Romæ portum inveniant, & habeant semper patulum & tutum in suo non tam palatio, quàm sinu, eosque ut filios charitate paternâ

ternâ amplectatur, foveat, suo consilio & patrocinio in omnibus juvet, dirigat, & protegat.

Si protectorem agat Religiosi alicujus Ordinis, caveat, ne se in regimen ingerat ejusmodi Ordinis: non sibi arroget potestatem constituendi, vel deponendi superiores, vel alia officia distribuendi, vel Monasterii subditos non tantum Religiosos, sed etiam sæculares, ceu œconomos, officiales, præfectos mutandi, assumendi: multò minùs Regulas, Constitutiones, consuetudines talis Ordinis variandi, corrigendi, vel interpretandi. Vastum ostium aperiret discordiis & tumultibus in totius Ordinis perniciem, si dyscolis, disciplinæ Religiosæ impatientibus, contra suos superiores insurgentibus, & jugum excutientibus tutum asylum præberet, & scutum: nec aliorum pro ipsis intercessionem, interpositionem pro conciliatoribus, secialibus, & pacificatoribus se offerentium facile admittat; nec faciles, pronasque aures ad se recurrentibus, & contra suos superiores conquerentibus præbeat, nisi totum Monasterium id confirmet, & opem imploret debito modo & ordine.

Si quem subinde defectum detexerit, curet ut remedium aptum adhibeatur, & emendetur, sive per superiores locales, qui certis monasteriis, sive Provinciales, qui integræ provinciæ, sive Generales, qui in-

regro Ordini præstant; si horum omnium vires superet pertinax malum, extra Religionis limites validior quærendus erit medicus, qui sit ipsemet protector; applicet proin medicinam etiam acerbiolem, si opus sit, non tamen juxta sui solius arbitrium, & iudicium, sed juxta Regulas, & institutum talis Religiosi Ordinis, nec sibi arroget potestatem non competentem: nec officium protectoris crediderit esse beneficium aliquod Ecclesiasticum, ex quo certos proventus percipere liceat; primâ statim fronte agnoscat, quantum dedecet Cardinalem, protectorem purpureo porrecto pileo munera vel honoraria sollicitare, vel acceptare ab illis, quos scit arcto Religiosæ paupertatis vinculo ac voto adstrictos esse: quin ipsis suis aulicis, domesticis, vel famulis serio veter, & interdicit, ne quid munerum, vel donorum ab ejusmodi monasteriis, multò minùs ab uno vel altero Religioso singillatim, cum nullus ex his sine violatione Deo juratæ paupertatis pro lubitu suo possit disponere de re ulla, etiam minima, exigant, sed nec ultro oblatum accipiant.

Hoc ipsum dictum esto de Collegiis, seminariis, sodalitiis, aliisque locis piis & sacris, quibus protegendis sunt præpositi; persuasum habeant, sibi eandem cum tutoribus, vel Curatoribus orphanorum & pupillorum incumbere necessitatem, nimirum ut non in proprium sed unicè in pupillorum, fidei suæ

com-

commissorum, commodum intenti sint, & omnia eorum studia, & curæ huc colliment: meminerint, sui officii, suarum partium esse invigilare ipsorum incolumitati, ipsos tueri contra iniurios externos, impedire tumultus & seditiones internas, sive domesticas, agere ipsorum negotia etiam coram tribunalibus, vel ipso Pontifice, imperterritè se opponere etiam principibus & regibus, si quid iuribus vel privilegiis horum locorum contrarium petant, vel exigant.

II. Uti Cardinalis in sublimi super alios eminet gradu, ita morum vitæque probitas, ac reliquæ virtutes ejus omnes communi gradu minimè contentæ, super aliorum etiam Episcoporum omnes emineant, easque plurimum transcendant, necesse est: sic docet S. Antoninus *P. 3. tit. 21. c. 2.* & Cardin. Turrecremata *L. 1. Eccles. c. 81.* cum eò sublimior, & perfectior sit status sive gradus Cardinalitius, quàm dignitas, & gradus Episcopalis, quò plus æstimabile est bonum universale totius Ecclesiæ, & præferendum est bono particulari unius vel alterius Ecclesiæ, ideo ad curandum illud eligitur, & constituitur Cardinalis, ad hoc deputatur Episcopus; hinc Cardinalis ad hanc Eminentissimam evectus dignitatem, sicut in cultu externo majorem splendorem & ornatum induit; ita pro habitatione conducitur ipsi palatium splendidum, vestes lanæ mutantur in purpureas, in byssinas, parietes vesti-

vestiuntur pretiosis peristromatis, abacus, mensa oneratur, & ornatur vasis argenteis, supellex domestica tota non tantum est speciosa, sed etiam pretiosa, familia domestica, famulitium ad obsequia novi purpurati paratur, & augetur. Non minor debet esse cura innovandi & augendi cultum interioris domus, nempe animi; cogitationes, affectus animi sublimiores, spiritus generosiores, consilia excelsiora, heroica, semper ad altiora, ad majorem DEI gloriam ad Ecclesie splendorem augendum, ejusque limites dilatandos tendentia, & Eminentie vocationis sue respondentia.

Legitur in sacris Litteris DEUM in nube de caelo delapsum ita spiritum Moysis in septuaginta illos viros, quos ipse Moyses elegerat, & assumpserat in comites, & adjuutores ad regendum populum Israeliticum, divisisse, ut hoc repleti statim inceperint vaticinari, & prophetare, quin unquam postea hoc spiritu prophetico fuerint destituti, qui alius non erat, ut Abulensis explicat, quam spiritus laudandi, adorandi & colendi DEUM: *Prophetaverunt, nec ultra cessaverunt.* Num. c. 11. Septuaginta hi viri, quibus duo alii accesserunt, figura, & prototypon fuerunt Collegii Cardinalitii ex septuaginta duobus viris, pariter ut auxiliarem operam summo Pontifici in gubernanda Ecclesia conferant, electis conflati. Simili proin sacra metamorphosi in alios & me.

meliores viros & ipsi mutari deberent, quàm primùm ad Cardinalitiam dignitatem sunt evecti.

Sed ut ad virtutes particulares descendamus, quæ, amabo, Cardinalibus magis propriæ sint, quàm quatuor virtutes Cardinales, ideo hoc nomen fortitæ, quòd supra has, tanquam totidem firmissimos cardines, Christianæ vitæ periodus volvetur, & gyretur?

Initium faciamus à prudentia, virtute tam propria Cardinali, & necessaria, ut hac destitutus, officio consiliis suis assistendi Romano Pontifici nullatenus satisfacere possit. Prima & summè necessaria dos cujusvis Consilarii est prudentia: Ita S. Thomas: *bonum consilium dare spectat ad prudentem.* 2. 2. q. 47. n. 2. O. Longè autem magis oportebit prudentem esse illum, qui in gravissimis, & summi momenti negotiis consilium suppeditare debet; sunt autem negotia, lites, controversiæ vel dubia, quæ in tribunalibus, dicasteriis, & Consistoriis jussu & auctoritate Pontificis trutinanda, discutienda, & decidenda sunt, ejus generis, quæ vel totum Christianum orbem, vel magnam ejus partem tangunt; hinc enim verò necesse est, ut Cardinalis consultus accuratissima lance ponderet in utramque partem tam commoda, quàm incommoda, tam emolumenta, quàm detrimenta hinc vel inde oritura, ne si sua consilia deinde minùs pro-

esperum sortiantur exitum, se frivola excusatione tueri cogatur: non putabam; hoc non prævidi.

Prudentia docet, & dicit, ut sit cautus & circumspectus & minimè præceps, aut inconsideratus in loquendo, in credendo, & adhibenda fide, in promittendo, concedendo; paucis, ut semper vitet extremum, & nec ad dextram, nec ad sinistram declinet. Ante omnia horreat & fugiat falsam prudentiam veræ & genuinæ simiam, quæ vocatur prudentia politica, humana, mundana, & reipsa, teste D. Thoma, est prudentia carnis, consistens in dexteritate scitè texendi fraudes, dolos, astutias, decipiendi, circumveniendi homines; in immodica sollicitudine, & cupidine insatiabili coaceruandi bona temporalia: hæc pseudopolitica prudentia vivis coloribus depingitur à D. Gregorio l. 10. Mor. c. 16. *Hujus mundi prudentia est, cor machinationibus regere, sensum verbis velare; quæ falsa sunt vera ostendere; quæ vera sunt, falsa demonstrare &c.* plura ibidem de hoc ipso argumento legi possunt. Longè alios fructus profert vera, genuina & Christiana prudentia; hos loco citato explicat D. Thomas, docens hujus prudentiæ officium esse, apta seligere media ad finem præfixum obtinendum, finis autem verus, & omnibus hominibus præfixus est æterna salus; præter hunc finem omnibus communem, & ultimum, sunt alii fines intermedii quodammodo,

modo, & intercalares, pro cujuslibet statu & conditione, qui tamen omnes tandem ad ultimum referendi sunt. Sic finis Cardinalis juxta suum Consilarii officium est, ut Ecclesiam, hujus gloriam, & emolumentum conservet, augeat, & amplificet; ut fidem Catholicam dilaret, propaget, viribus, & studiis omnibus foveat, & propugnet.

Præstantissimus prudentiæ suæ genuinæ partus erit, excogitare & applicare ad hos fines obtinendos apta media; nullo autem modo, sua venari commodè, suam quære- re utilitatem, honorem proprium, suam promotionem, sui nominis splendorem, adu- lando, fingendo, mentiendo, & his arti- bus se in gratiam Principum insinuando. Procul à se arceat veræ prudentiæ impedi- menta; procul sint indomitæ affectiones, seu passiones, quæ obfuscant, vel omnino excæcant intellectum; cæci & præcipites animi impetus, qui matura consilia de fu- turis prævertunt, & evertunt; procul ob- stinatus in sua sententia animus &c. hæc enim omnem sanioribus consiliis, & adhor- tationibus aditum præcludunt.

Ad consecutionem hujus virtutis eniten- dum est per maturam considerationem, quid agendum sit; ne quid suscipias, vel patres, cujus dein te pœnitere possit. In animum & memoriam revocanda sunt tua & aliorum acta, & ausa, & examinandum, cur bonum & optatum, vel è contrario, cur

fiai-

sinistrum, & infelicem exitum sint sortita; sic magnam rerum experientiam, prudentiam matrem, vel lociam acquires: cura ut exactam tibi compares notitiam Regionis, in qua degendum est, & incolarum, cujus sint indolis, naturæ, propensionis tam ad virtutes, quam ad vitia; ut iis ad illa possis uti officia, & obsequia, etiam ad Pontificem & in aula Pontificia, ad quæ illos noveris idoneos, & aptos.

Justitia virtus est principibus omnibus propria, tamen speciali ratione & propria, & necessaria est principibus Ecclesiasticis, quos inter primi ordinis sunt Cardinales, licet enim isti nullos habeant subditos, & sibi subjectos, quibus jus dicant: prout habent Episcopi, possunt tamen variè contra justitiæ leges impingere: graviter contra hanc peccarent, si silentium, & secretum summo Pontifici promissum & juratum violarent.

In Apocalypsi adumbratum invenimus Collegium Cardinalium, & purpuratos Patres per venerabiles illos senes D. Joanni in extasi objectos, qui thronum DEI circumfidentes coronabant; nullum ex his uberrimæ, & ferventissimæ Joannis lachrymæ permovere potuerunt, ut clausum arctè, & tot sigillis obsignatum librum aperiret, contestati non suum, sed agni officium esse, librum tam arctè obseratum aperire. Nec hic solus, sed plures alii sunt scopuli, in quos

quos illidi potest Cardinalis alicujus justitia; si annuat, & suo calculo suffragetur injustis regum vel principum petitis; si ad beneficia Ecclesiastica proponat, & promoveat indignos, vel minus dignos exclusis longè dignioribus; si suo nomine, & propria auctoritate vindictam sumat verbis, vel factis, quæ longè acerbior est, de illis, qui sibi aliquam injuriam, vel aliquod damnum intulerunt, vel se & suos aliter offenderunt; si protegat, & defendat homines facinorosos, & humanæ Reipublicæ noxios, & pacis perturbatores; si operariis, si suo famulatio debita salaria, stipendia, vel mercedes non exactè persolvat; vel si eos ad pingue aliquod beneficium evehat, aut promoveat, & loco debitæ solutionis computet; si consentiat, & approbet, ut sacræ sedis subditi nimis, & injustis exactionibus premantur; si munera admittat, quæ judicum animos excæcare, & in proximum periculum trahere solent, ne præponderante affectu, causæ iniquæ faveant, & assistant.

Fortitudo quoque virtus est magnis, & generosis animis propria, & congenita, ut e contrario ignavia vitium est vilibus & abjectis mentibus insitum. Deforet suo officio & huic virtuti, si in arduis casibus, & emergentibus difficultatibus, ubi de circumcidendis, vel omnino excidendis, & suppressendis Ecclesiæ juribus, privilegiis, &

in mu.

immunitatibus agitur, animo caderet, & ignavo metui succumberet, hic enim vero opus est animis & pectore firmo, intrepido, & invicto, ita ut sibi gloriæ duceret, si ad conservanda, & defendenda jura Ecclesiæ non tantum facultates sed ipsa etiam vita foret profundenda.

Pari fortitudine resistendum importunis, & armatis precibus illorum, qui auctoritate, & potentiâ etiam Regiâ instructi te arietare non desinunt; nec gradu suo eminentissimo inferior sit animi magnitudo, qua despiciat, & contemnat, quidquid periculi imminet faciendi jacturam honoris, divitiarum, vel etiam vitæ; spernat linguas maledicas, calamos satyricos, infames libellos, principum indignationes, & aversiones animorum; obarmet animum impetrabili hujus virtutis scuto, & non habebit, quod timeat, etiamsi mille adversitates concurrant, vel cœlum ipsum corruat, impavidum ferient collapsi rudera mundi.

Summè tamen, & præ omnibus aliis virtutibus Cardinali videtur necessaria temperantia, quæ in homine regit & moderatur appetitum voluptatum sensibilium; hæ autem percipiuntur gustu, & tactu; cum vitium oppositum, nempe intemperantia, sit sordidum, turpe, & irrationalibus, vilissimisque animalibus proprium, & hinc Cardinali Ecclesiæ Principi extremè probrosum,
cùm

cum tamen maximum Cardinali immineat periculum, ne in hos scopulos illidatur, ob largos proventus & divitias, quæ plerumque hunc sublimem statum comitantur, deliciarum vehementia irritamenta.

Limites hujus virtutis, in quantum ipsius officium est refrænare, & cohibere gustum, planè excederet, si quotidianam mensam semper instrueret nimis lautam, cibus oneraret nimium delicatis cupediis, cocturis Apicianis, si diversi generis vinis, phalernis pretiosissimis, externo non tantum coloris, sed etiam saporis nectare spumarent pocula; si ciborum missus nunquam finem acciperent. Sit equidem mensa Cardinalis lautior, quam aliorum Ecclesiasticorum, & status ac personæ dignitati congrua, non indecore parca, & sordidè jejuna; non tamen ad ostentationem vanam, ad luxum, & prodigalitatem: hanc semper comitetur, & condiat modestia & frugalitas Ecclesiastica: utatur cibus, ut vestibus, quibus se tegit, non multis, & nimis aut nimis pretiosis, ut penum suam vestiariam illis opplere, & infarcire possit, sed quot decor & necessitas exigit.

Procul absit à sua mensa effusa loquacitas, effrænis libertas petulantis linguæ, nec convivarum ullus ausit insulis salibus, sordidis jocis eam conspurcare, vel profundius absentium famæ, quam præsentibus cibus mordaces infigere dentes: verbò, obser-

van-

vandus erit Canon ille: in omni sacerdotali con-
vivio lectio divinarum scripturarum misceatur. C.
pro reverentia. d. 44.

Alterum vitium temperantiæ in quantum
hæc carnis voluptatibus limites ponere, &
fræna injicere debet, longè magis, & è
diametro oppositum, est incontinentia,
& cæca in fœtentes, & brutales illecebras
effusio; hæc turpitudine propudiosa quantum
dedeceat purpuratum sacerdotem, & Eccle-
siæ Principem, facile agnosceret quivis, nisi
qui hoc sordidissimo luto penitus excæca-
tus, in brutum suo modo transierit. In
ejusmodi Cardinalem quadraret amara illa
exprobratio Davidica: *cùm in honore esset,*
non intellexit; comparatus est jumentis insipientibus,
& similis factus est illis. Psal. 48. De vitio tam
fædo, & probrolo sat dictum jam est in
consideratione duodecima; hinc plura non
videntur hic addenda, præsertim cùm tutò
credere fas sit, sacram purpuram à nullo,
qui eâ induitur, tam fædis maculis detur-
pandam.

III. In summum violandi sui officii peri-
culum Cardinalem conjiciunt terni, nisi re-
frænentur, indomiti affectus animi. Pri-
mus est, nimius amor consanguineorum.
Secundus, nimius amor divitiarum. Terti-
us, nimius amor dignitatum, & hono-
rum.

Ex primo fonte, si non sit illimis, & de-
fæcatus, si sit nimis largus, profluere pos-
sunt

poterit, quando pauperes, & juxta suum statum indigi sunt, etiam ex superfluis, ut dignitati Cardinalitæ sint honori, & non dedecori, dummodo caveat, ne illos ultra decentiam suæ conditionis suorum natalium nimis eleuet, ditet, & impinguet.

Divitem esse Ecclesiasticum sæcularem, nequaquam vitio, aut probro vertendum est, dummodo binos devitet scopulos: primus est inordinatus amor, & tenax cordis adhæsiō ad divitias, ut has suam credat in terris beatitudinem: *non census in crimine est, sed affectus. Greg. Mor. 10. c. 77. Habeat & possideat Cardinalis divitias, modò caveat, ne possideatur ab ipsis: divitiæ, si affluant, nolite cor apponere. Psal. 61. Non eas pluris æstimet, & præferat omnibus hujus mundi bonis, tanquam maximam, & primam inter hujus vitæ felicitates; ostendat non tantum probè intellexisse, sed insuper altè animo impressisse primam ex octo beatitudinibus: Beati pauperes spiritu. Matth. c. 5. Memineris, quid in ipsa janua, cum in statum Ecclesiasticum pedem intulisti, dixeris, & promiseris, nimirum te solum Deum pro parte & portione hæreditatis tibi debitæ, habiturum & accepturum; hoc solo contentum fore: Dominus pars hæreditatis meæ, & hæreditas mea præclara est mihi. Ps. 5.*

Non sinat sibi venire pedem superbiæ, nec infletur ob divitias, sed potius timeat, ne hæc
tem-

temporalis felicitas sibi eripiat, vel saltem imminuat, & arrodat æternam. Cæcus, & immodicus auri argentique amor multorum errorum, & culparum causa, & radix esse potest, nunc quidem injustitiæ, cum concidere, & suis sepeliri ruinis, vel fundos beneficiorum excindi, silvescere, & sterilefcere finit, ut parcat expensis; aliàs cum differt, vel omnino defraudat, & denegat mercedem operariis; nunc in avaritiæ sordes detrudit, cum plura quærit, coacervat, vel saltem admittit beneficia, quàm ratio, & conditio sui statûs exigat; modò præcipitat in turpem tenacitatem, ac parsimoniam, in celebrandis variis contractibus, quam functionem oporteret demandare & relinquere suis Ministris, in litibus vel incipiendis, vel finiendis, quæ omni ratione devitandæ, & oblata quacunque honesta, & tolerabili conditione, vel satisfactione componendæ, per amicam transactionem abolendæ, & extinguendæ forent; In conficiendis ratiociniis, munus hoc œconomus relinquens, contentus, hæc sibi oblata lustrare & examinare, non tamen nimis districtè, nec nimis anxie ac sollicitè; defectus, si quos deprehenderit, notare, ut emendentur. S. Bernardus Episcopum, & longè magis Cardinalem ita alloquitur: *quid turpius, quàm incumbere supellectili, & substantiæ suæ scrutari omnia; sciscitari de singulis, moveri ad quæque perdita, vel neglecta.* l. 4. de Consid.

Alter scopulus in divitiarum, & opum usu cautè fugiendus, est prodigalitas, nimirum ne in luxum, in expensas inutiles, vanas, & superfluas profundantur, & dissipentur. Concedenda quidem & attribuenda sunt Cardinali ea omnia, quæ ad pompam, & moderatam majestatem characteri, & officio suo competentem conferunt, & necessaria sunt; sit supellex Ecclesiæ Principe digna; sint equi, sint currus congrui; sit famulitium numerosum, ritè instructum, vestitum decorè; conducantur servi justis stipendiis, & hæc iisdem statò tempore exactè solvantur; mensa ipsis pareatur non parca, & jejuna nimis: cavendum tamen, ne splendor ac decor justus in fastum tumidum, & exorbitantem luxum degeneret, genuinus splendor, & nitor Cardinalitiæ dignitatis in eo situs est, ut liberales elemosynas dispenset, & pauperes magis, quàm muros, & parietes vestiatur; ut erigat, vel dotet xenodochia, & domos hospitales ad excipiendos, & alendos peregrinos, homines miseros, & omni ope destitutos; seminaria, convictus ad instruendos, & educandos juvenes, vel Clericos, præsertim suæ diocesis, gentis vel patriæ; ut fundet certa ac stabilia stipendia annuatim in pauperculos studiosos, orphanos, puellas aliquid artis addiscere cupientes, exactè distribuenda; ut templa extruat, restauret, exornet, ad augendum cultum divinum; ut Monasteria

ædi.

ædificet, in quæ se tanquam in securos portus ex periculoso mari hujus mundi præprimis periclitantes virgines recipiant.

Ultimus sinister, & immodicus affectus est, quo ambiuntur, & quærentur honores, ac dignitates. Non vituperio, sed laude dignum est, si Cardinalis suo gradui debitum honorem, & reverentiam exigat, & integram illasamque cupiat: sed in hoc nimis delicatum, sensibilem, & superstitiosum esse, ita ut ad minimum tactum, vel levissimum verbulum, instar montis Æthnæ fumiget, exardescat, & in fulmina, vel sulphurea flumina prorumpat; ad minimum defectum, vel neglectum debiti obsequii, & respectus excandescat, mille diras contra offensores evomat, nescio quas deprecationes, & demississimas putatitæ injuriæ, vel levissimi erroris revocationes in compensationem deposcat; si grandi supercilio tumidus semper incedat, & omnia præ se despiciere videatur; si semper ad majora & altiora eniti, & eluctari conetur. Hi, similesque affectus, cogitatus, & desideria non videntur defæcata, innocentia, & omnis maculæ, ac labis expertia.

Pronum est, ut ille, qui proximus est supremæ, quæ in Ecclesia, imò in terris invenitur, dignitati, ad hanc evehi desideret. Ejusmodi credat, & habeat pro re indubitata, illicitum, & vetitum esse, triregnum, sive summum Pontificatum ambire,

Q. 3. quæ:

quærere, & sibi quacunq̄ tandem viâ,
 rectâ vel obliquâ, per se, vel per alium pro-
 curare. Ita docet S. Antoninus. P. 3. tit. 21.
 §. 2. Audiatur mentem D. Thomæ, quâ n ita
 ferè explicat 2. 2. q. 185. art. 9. Vel hoc tuum
 desiderium sibi pro scopo, & fine præfixum
 habet illum ipsum scopum & finem, propter
 quem Christus ipse in sua Ecclesia instituit
 & erexit supremum Pontificiæ dignitatis api-
 cem, suum Vicarium in terris, & summum
 Pastorum omnium Pastorem? finis à Christo
 intentus, alius non est, quàm ut fideles be-
 ne regantur; ducantur ad salubria pascua;
 defendantur contra lupos, ut consultum, &
 prospectum sit Ecclesiæ; ut promoveatur sa-
 lus animarum. Vel è contrario desiderium
 istud excitatur, & accenditur à splendore
 supremi hujus honorum culminis, & illimi-
 tata potestate clavium à Christo tradita Pe-
 tro? vel ad se trahunt tua suspiria, & ar-
 dentia studia, divitiæ amplissimæ, commo-
 dorum omnium abundantia, venerabunda
 illa, & ad pedes usque demissa totius Ca-
 tholici orbis adoratio, quæ omnia sunt splen-
 didissimæ appendices sublimissimæ hujus
 dignitatis? si priori modo, & primum spe-
 ctans finem desideras, & aspiras ad Ponti-
 ficiam sedem, ac solium, desideras sanctum
 & bonum opus, sic loquitur Apostolus:
qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.
 1. ad Tim. c. 3. id est, interprete S. Hiero-
 nymo: *opus, non dignitatem; laborem, non deli-*
 cias.

Ep. 83. ad Ocean. vel prout explicat S. Joan. Chrylostomus in suo opere imperfecto: Opus desiderare in se bonum est, primatum honoris concupiscere, vanitas est. Homil. 35. In Matth.

Ut autem tale desiderium etiam ex bono fine, & legitimo impulsu ortum, ab omni scoria purgetur, necesse foret, ut quis se agnosceret non tantum tam sublimi dignitate verè dignum, sed omnibus aliis digniorem, nullumque ex cæteris omnibus æqualiter dignum esse; certus esse deberet, hoc suum desiderium ex puro zelo promovendi honorem divinum, & bonum Ecclesiæ Catholicæ provenire & hoc unicè, nihilque aliud, ne minimum quidem commodum proprium, aut honorem spectare. Quis autem ex Cardinalibus sit, qui prudenter possit certò credere, sibi uni has dotes omnes inesse? itaque vix, & ne vix quidem fieri poterit, ut quis desideret, & quærat conscendere cathedram, & solium S. Petri, quin se reum faciat superbix, turpis ambitionis, præsumptionis, vel sordidæ avaritix. Hoc probè agnovit D. Augustinus, cum de sublimibus dignitatibus, quas in Ecclesia Catholica reperire est, ita loquitur: *Locus superior, sine quo populus regi non potest, etsi ita administraretur, ut decet, tamen indecenter appetitur. L. 19. de civit. DEI. c. 19.*

Placeat jam dictis adjungere maxima, & plurima salutis propriæ pericula, quibus su-

prema hæc potestas, & dignitas stipatur; quàm periculofum, & proclive est, ne in tam sublimi apice sedenti typhus superbix caput vertigine roret; ne divitiarum copia ad sybariticas delicias inclinet, animùmque enervet. ne in molle otium, & torpidum neglectum tam vastæ, & arctæ simul vigilantix toti orbi debitæ inter tot, & tam momentosa negotia ad omnem æquitatem, & justitiæ apices conficienda, & decidenda, abripiat! hinc meritò concludendum est, desiderium se exponendi tot & tam præsentibus periculis sine culpa nequaquam concipi posse.

De sancto Pontifice Pio quinto narrat Cornelius à Lapide in suis commentariis in Apocalypsis caput tertium, eum solitum fuisse dicere, cùm essem Religiosus, de mea salute sperabam quàm optimè; cùm ad dignitatem Cardinalitiam elatus fuisset, de salute mea timere, & dubitare incepti; cùm dignitatis Pontificiæ supremum gradum conscendere compulsus fuisset de salute mea præne desperare cœpi.

D. Gregorius L. 1. *Epist.* 39. respondens Carthaginensi Episcopo, qui Gregorio suam ad D. Petri solium evedtionem gratulatus fuerat, ait, longè aliter se de dignitate Pontificia sentire, & judicare, ac ipse, cùm se, non alios premeret gravissimum tot obligationum pondus suis humeris impositum, cùm ipsi incumberet rationem reddere di-

strictis.

strictissimo iudici DEO de omnibus totius Christiani orbis animabus suæ curæ, & custodia commissis.

Non ita applausit, vel gratulatus est S. Bernardus suo Eugenio in summum Pontificem assumpto, ita ad eum scribens: *considero gradum tuum; & casum vereor: attendo celsitudinem honoris; & periculum reformido: altiore locum sortitus es, sed non tutiorem.*
Ep. 237.

Hæc sola cogitatio profundius in animum admitta, omnem Pontificiæ thiaræ ambitum radicitus evellere deberet; nec desunt, quæ hoc ipsum suadeant, humana argumenta. Quot, & quàm magnæ molestiæ, & adversitates incumbunt summo in sacris antistiti, sive Pontifici; ita ut non aliter Christi Vicarius, quàm ipse Christus positus videatur in signum, cui contradicatur, in metam, in quam perfidus mundus, & juratus hostis orcus sua tela ignea evibrent? Quid non perferendum, & tacito stomacho concoquendum est à Regibus, Principibus, à plebe, ab hominibus privatis, & particularibus, quorum desideriis, & petitionibus sæpè inter se pugnantibus, & in contraria tendentibus responderi & satisfieri nequaquam potest; quot querelis, calumniis, murmurationibus, satyris aculeatis, maledicarum linguarum, & calamorum felle tinctorum venenatis moribus est expositus? siquidem suo officio ritè erga omnes

Q s. fun;

fungi, inconcussam in bono constantiam, & invictam animi fortitudinem, ac magnitudinem toti orbi demonstrare velit.

Sed hæc mala sunt, quæ primùm toleranda erunt, quando ambitiosis suis votis potitus Petri solium conscenderit; vix minora sunt, quæ purpureo Candidato nunc sufferenda, & ferreo stomacho digerenda sunt: serviendum est omnibus suis Collegis Cardinalibus, cavendum, ne vel minimo verbulo aut nutu offendantur, intermittenda non pauca, quæ aliàs facere placeret, & deceret, ne displiceat: captare oportet favorem & amorem illorum, qui Cardinalibus in amore & confidentiores sunt; serviendum est Principibus & horum Ministris, ut hos sibi conciliet, & devinciat; verbò, ipsis servis abjectè serviendum, ut hac ratione ambitio, & dominandi vasa cupido omnium mancipium efficiat ambitiosum Cardinalem.

Parænesis

Ad perseverandum in bene cœp-
tis.

Fluvijs Acis tam Historicorum, quàm Poëtarum calamis celeberrimus ex ipsis ardentis Æthnæ visceribus prorumpens, tam limpidam, illimem, & frigidam trahit aquam,
ut

ut huic nec minimum quid teporis, aut fuliginis atræ affricari sinat ab acutissimis igneæ illius fornacis flammaram vorticibus, quibus tamen durissimi silices, & marmore duriora ac solidiora metalla, ita excoquantur, ut liquefacta in molles diffuant rivulos: crederes, eum sua incunabula, & originem debere nivoso alicui Caucaso vel hyperboreo Carpatho, non adusto Vesuvio, vel Æthnæ. *Acin, quamvis missum Æthnâ, nullus annis frigore antevertit. Solinus c. 53.* Hoc annumerandum est miraculis naturæ, sicut annumerandum est miraculis gratiæ, quòd tres pueri in fornace Babylonica medias inter flammam illæsi, & ne minimo quidem capillò deperditò, aut ambustò, velut in amæno horto deambulaverint; siqui autem ex octiduana Ignatianæ Asceseos solitudine sacra tam frigidi & tepidi prodirent, quàm se in hanc receperunt, in qua pæne innuæri solutâ cordis glacie in Seraphinos mutati fuerunt, miraculum foret diabolicum humanæ malitiæ.

Palmarem vobis injuriam inferrem, si crederem, vos per totum hoc octiduum, quod piis commentationibus impendistis, nunquam incaluisse, nulla unquam ardentia concepisse desideria seriò imposterum serviendi DEO; salvandi animam, & hujus salutem in tuto collocandi. Totius rei cardo in eo vertitur, ut bene cœptis constantia, & perseverantia non desit; non
enim

enim coronatur principium, sed finis, non bene cœpisse, sed in bene cœptis perdurâsse, & perseverâsse laudandum, & æstimandum est. Non qui bene cœperit, sed qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit. Matth. c. 14. Hæc perseverantia ad consecutionem salutis necessaria, est donum DEI merè gratuitum, quod justò meritò, ac de condigno non quidem obtinere, de congruo tamen per preces, aliâque pia opera impetrare possumus.

Si ex me quæras, qua ergo incedendum viâ, quæ sint illa pia opera præmittenda, quibus præparandus animus, ut aptus reddatur ad accipiendum tam nobile, & pretiosum donum: audi, quid respondeat Apostolus 2. Tim. c. 2. *Non coronabitur, nisi qui legitime certaverit.* Dux decretoriam initurus pugnam, quâ gloriosa victoria obtineatur, & bello optatus imponatur finis, hæc tria observet, necesse est: Primò ut se diligenter obarmet, & aptis instruat armis. Secundò, ut fortiter resistat, hostibus intrepidè obviet, & arduâ fronte occurrat. Tertiò, ut mōrit suo tempore, ubi opus est, cautè & prudenter receptui canere. Hæc ipsa sunt, quæ tibi, ut victoriam, & coronam æternam referas, observanda erunt: Imprimis ut pectus obarmes frequenti Sacramentorum usu; deinde ut resistas fortiter in fide telis igneis diaboli, id est vitiis, pravis habitibus, & consuetudinibus inveteratis:

tis: tandem ut prudenter & cautè fugias
faciles ad malum occasiones; ubi merito il-
lud præanis loco cani potest; in fuga salus.
Hæc sunt tria media, quibus si diligenter
usus fueris, facile ac certò obtinebis do-
num perseverantiæ, & huic indissolubiliter
connexam coronam gloriæ, omnibus usque
ad finem perseverantibus à DEO super sidera
præparatam.

I. Primum igitur ex modò propositis me-
diis est, ut tibi prospicias de armis præstan-
tissimis, aciei limatissimæ; *scuto circumdabit*
te veritas ejus, cum tibi prodeundum erit in
prælium. Hostes tui plurimi sunt numerò, astu-
tiâ, dolis & fraudibus instructissimi, viri-
bus potentissimi, interni, & externi, invi-
cem foederati, & in perniciem tuam conju-
rati, in id ante omnia collimantes, ut de
spoliis hoc octiduo sibi detractis iterum exu-
ant, & ex arce illa, quam armatâ, & forti
manu ipsis extorsisti, te rursus deturbent:
ut ergo horum conatus eludas, & vires at-
que assultus infringas, arma cape omnium
validissima, divinis utere mysteriis fidei sive
Sacramentis; hæc quidem omnibus Christia-
nis propria sunt, & necessaria, nullis tamen
aliis magis, quàm Viris Ecclesiasticis, Reli-
giosis, ac Sacerdotibus, qui altari deservi-
unt; ipsimet hæc arma conficiunt,
& aliis subministrant. Si sæpiùs animæ
maculas sacrâ exhomologest expiaveris;

si sæpius Eucharisticæ mensæ accubue-
ris, & pane fortium te refeceris, senties
tibi robur & vires addi ad alacriter curren-
dum in via, quam ingressus es, & cursum
feliciter consummandum.

Solido nititur fundamento hæc assertio
communi Theologorum sensu stabilita, &
ab ipso Doctore Angelico confirmata hæc
ratione: quodlibet Sacramentum ex insti-
tutione, ac natura sua confert gratiam Sa-
cramentalem, quæ gratiæ sanctificanti su-
peraddit specialia aliqua auxilia, ad finem
Sacramenti specialem consequendum adap-
tata: verba illius sunt: *Gratia sacramentalis
addit super gratiam communiter dictam quoddam
divinum auxilium ad consequendum Sacramenti fi-
nem. S. Thomas 3 parte quest. 62. art. 2.* Non
crediderim te tam leviter Theologicis disci-
plinis, ac placitis statui Ecclesiastico tam
congruis, & necessariis tinctum, ut hæc non
facile intelligas: ut tamen magis adhuc di-
lucidetur, descendam ad singularia, &
clara exempla.

Finis Sacramenti sancti Chrismatis sive Con-
firmationis est homini Christiano novum
robur addere, ut intrepidè, & depulso om-
ni metu liberè Christum, & ejus fidem sem-
per & ubique corde & ore profiteatur &
confiteatur; hinc ultra gratiam habitualement
sanctificantem confert speciale robur & au-
xilium, quo adjuti etiam coram tyrannis
imperterritè declaremus, nos sub vexillo
Chri-

Christi auctoratos, militare, nec ab hoc unquam turpi transfugio discessuros, mille prius mortes, & omnia tormentorum genera perpessuros.

Sacramentum extremæ unctionis institutum est, ut animos & vires nobis suppeditet ad ultimam luctam; hinc ultra gratiam habitualement confert specialem, quâ confortati in vitæ limine extremos, eosque ardentissimos, cum de rei summa ultimè agatur, dæmonis infensissimi nostri hostis conatus & assultus retundamus, eoque devicto triumphantes, opimis spoliis divites cælum ingrediamur.

Sacramentum matrimonii eò collimat, ut sponsi novi casto, & arcto conjugalis amoris vinculo colligati junctâ operâ prolem à DEO concessam, à primis statim unguiculis in timore DEI educare, ceream indolem ad omnem virtutem inflectere, ipsique pietatem cum lacte materno instillare contentur, cælum, non infernum novis coloniis aucturi: hinc præter gratiam habitualement confert, & secum trahit certas gratias actuales, quæ suo tempore, & loco subministrantur, ut gravia matrimonii onera non tantum cum patientia æquanimiter, sed etiam cum gaudio alacriter ferantur.

Cum autem te minimè lateat, Sacramentum pœnitentiæ tanquam spirituale pharmacopolium à Christo in sua Ecclesia erectum fuisse eum in finem, ut adhibitâ pretiosi sti-

mâ medicinâ è sanguine Christi confecta, à suis mortiferis plagis anima miserè saucia sanetur, priori vel etiam firmiori vale adiu restituetur, reductâ pristinâ pace, & tranquillitate animi, atque aded præter gratiam habituzlem, etiam auxilia conferat, ne in antiqua relabatur peccata, & denuo in latronum crudeles, cruentâsque manus incidat: hinc experientia hausta ex sacris tribunalibus, siquidem aures pœnitentibus, & in his se accusantibus præbere pro munere tuo solitus es, te docebit, illos, qui sæpius, & saltem singulis octiduis semel hac salubri medicina utuntur, & hoc pretioso lavacro animum emaculant, nunquam, vel nonnisi rarissimè lethifero vulnere faucios comparere, cùm tamen è diverso illi, qui rarò, singulis annis semel, vel non multò frequentius hoc alexipharmaco utuntur, & hoc emplastrum suis vulneribus adhibent, vel hæc nunquam verè sanent, vel statim iterum disrupta recrudescant, & in insanabilem gangrænam degenerent; verbò, & clariùs gravi lethalium peccatorum sarcinâ onusti semper redeant.

Et unde oritur tam grande inter utrosque discrimen? an non ambo ex carne & sanguine compacti, ad vitia proclives, à dæmone stimulati, & periculis undique circumsepti, & obsessi? causa, & radix tanti discriminis est hæc ipsa, de qua loquimur. Primi crebrioribus, & efficacioribus à cœlo
sufful-

suffulciuntur subsidiis, quæ secum trahit crebrior frequentatio, & usus Sacramenti Pœnitentiæ, quibus secundi ob neglectum hujus usûs destituuntur. Hæc subsidia, & auxilia, quæ in hoc sacro Tribunali seiplos accusantibus ubertim distribuuntur, sunt arma, quibus instructus comparere debes in palæstra ad dimicandum cum diabolo, tibi perseverantiam vi vel fraude eripere, palmamque in manibus infringere conante. Hoc Sacramentum tibi vires augebit, hosti adimet.

Dæmon à pio Sacerdote interrogatus, quodnam armorum in armamentario Ecclesiæ reconditorum genus ad eum superandum præstantissimum esset, sacris Exorcismis adactus respondit: *Nihil est in Ecclesia, quod tantum nobis noceat, quod sic vires nostras enervet, quàm frequens confessio.* Cæsarius L. II. c. 38. Noli igitur conqueri, noli culpam conjicere in tentationis vehementiam, in tuam fragilitatem, & virium defectum; frivola enim est hæc excusatio. Si vires desunt, habes, unde has compares; sume scutum & arma acutissima, Christi sanguine tincta, in fornace suæ passionis acerbissimæ ardentibus flammis Divino amore fabroe laborata.

Frequenti per Sacramentum conscientiae expiationi, frequens, veletiam frequentior ad mensam Eucharisticam accessus adjungendus est. Eucharistia est cibus & nutrimentum animæ, eique robur ac vires suppe-

• R. •

ditat

ditat contra suos hostes; quemadmodum ergo vita naturalis diu protrahi non potest, nisi crebrius suggestio pabulo sustentetur & alatur, ita supernaturalis vita animæ durare non poterit, nisi frequenter, & sæpè cibo Eucharistico, & pane fortium reficiatur.

In Paradiso terrestri plantaverat DEUS arborem vitæ, cujus salutiferis fructibus vitam homo in statu innocentia, & justitia originalis, parasset, & conservasset immortalis: juxta mentem tamen Magistri sententiarum minimè suffecisset semel de hujus arboris fructibus comedisse, sed opus fuisset, sæpius, vel etiam identidem hos avida manu decerpere, & majore aviditate absumere. Hæc figura prodroma fuit, & idæa illius, quod DEUS deinde in Ecclesia sua, meliori in terris Paradyso instituturus erat: etiam in hoc Paradyso plantavit arborem vitæ præ altera longè nobiliorem, & millies pretiosiore, cujus fructus cœlestes nos redderent incorruptibiles, & immortales: audi luculenta, & Divina testimonia: qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Joan. 6. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum. Joan. 6. Hic est panis de cælo descendens, ut si quis ex ipso manducaverit, non moriatur. Joan. 6.

Advertere tamen juvat, cibum hunc cœlestem, qui suo succo impertiatur manducanti immortalitatem sive perseverantiam in bono semper vocari panem, non aliâ de causa,

sâ,

sâ, quàm ut memoria refricetur, & indicetur, quòd sicut panis est cibus ordinarius, communis, & omni alio frequentior, quo utimur ad sustentandam vitam corporis, ita cibus sive panis Eucharisticus is esse debeat, quo quàm frequentissimè, & sapissimè utamur ad conservandam & roborandam vitam animæ.

Concilium Tridentinum huic cibo cœlesti varia impertitur nomina; nunc vocat illud antidotum, quod longè à nobis arceat omne peccatum lethiferum: *antidotum, quo à peccatis mortalibus præservemur, Sess. 13. c. 2.* Nunc vitam animæ, & stabilem animi sanitatem; ita loquitur *Sess. 13. c. 13. Animæ vita, & perpetua sanitas mentis.* Sed ut hunc sortiatur effectum, præscribit, & requirit Concilium frequentem, vel etiam quotidianam hujus antidoti Divini sumptionem. Miserum me, si malim detestandò jejuniò, & fame perire, quàm hoc pane Angelicò debiles vires restaurare, morbos fatales facilè depellere, & perpetuam sanitatem, imò immortalitatem indipisci.

Amaris deflet lachrymis Isaias Propheta miseras, ærumnas & calamitates, quibus prævidebat populum Israëliticum involvendum, quippe à Romanis profligandum, opprimendum, & in diram captivitatem abstrahendum: inter has miseras omnium maxima, acerbissima, & cruentis digna lachrymis videbatur, quòd genere nobilissi-

mi, opulentissimi, & deliciis innutriti, ex panis defectu, dirâ fame perituri, & encandi forent; *nobiles ejus interierunt fame.* II. c. 5. Longè pluribus, & amarioribus jure optimo deploranda est cæcitas & infelicitas complurium Ecclesiasticorum, qui ad sublimem, nobilissimúmque Sacerdotis gradum inter Christianos elevati, ex supina negligentia, & ignavo torpore pereunt fame, dum neglecto usu frequentiore Eucharistici cibi sibi subtrahunt panem fortium, atque ita sensim destituti viribus, in fatales morbos, & ipsam mortem prolabuntur, & relabuntur. Tu verò huic sacræ mensæ frequenter, & diligenter accumbe; satia, exple piam famem tuam; restaura languentes vires tuas, si quidem validissimo hosti tuo fortiter resistere, eique victoriam extorquere cupis, qui omnibus viribus connitetur te in priorem captivitatem retrahere, prioribus vinculis, ex quibus te feliciter extricâsti, denuò innodare.

II. Parum tamen juvaret militem optimis & præstantissimis armis omnis generis esse ad pugnam instructum, si imminente pugnâ mox terga verteret, ignavam fugam arriperet, & ne quidem primum hostis assultum sustinere vellet: tantus armorum apparatus, tantum robur id unum efficeret, ut eò probrosior, & turpior esset accepta clades: hæc ita sunt intelligenda, non sufficere, ut frequenter ad mensam Eucharisticam ac-

cum-

cumbas, & vires animi hebetatas repares, sed insuper requiri, ut malos habitus præterito vitæ tempore contractos ab imis radicibus evellas, ne te suis vinculis in interitum, & extremam ruinam trahant eversa perseverantiæ virtute. Proin omnis tua diligentia, & cura eò tendat, ut ejusmodi domesticum, & internum inimicum, quò occultiozem, eò periculosiorem hostem domes, ac profliges, ut hunc ferocem tyrannum, qui sceptrum invasit, in voluntatem, omnesque reliquas animæ potentias, quin & omnes corporis sensus tyrannicum, & despoticum usurpat, & exercet imperium, de throno deturbes. Cave, ne si illum viribus omnibus aggredi differas, tyrannidem semper magis stabiliat, cum præsentem, & evidente periculo, ne te denuo in lethifera peccata, & tandem in abyssum infernalem præcipitet. Nec animum despondeas, & hosti tali, quantumvis potenti statim herbam porrigas, ignavo percussus metu; sit, tibi videatur voluntas tua ab ipso subacta, ferreis, & insolubilibus vincula catenis: depone timorem panicum, animos resume.

Non me latet, arduum esse, & magni moliminis negotium, aggredi, vincere & debellare hostem, qui dominatum suum, & tyrannidem jam diu stabilivit in anima, eamque in omnes animæ potentias violenter extendit, in omnes & singulas venenum

pestilens effudit; difficulter fortem armatum ejici ex arce jam diu possessa; sed quod difficile, impossibile non est, nec vires nostras superat, tunc maximè, quando in auxilium vocatus DEUS, has confortat, & auget, submissis efficacibus gratiarum subsidiiis. Quis in misera captivitate arctius catenis ferreis profani, & impuri amoris jacebat, & gemebat ligatus, quàm Magdalena, & Augustinus? & tamen potuerunt superare hostem tam potentem; potuerunt dirumpere vincula tam arcta, tam dura; potuerunt perfracto captivitatis carcere se in libertatem filiorum DEI asserere; potuerunt ex mancipiis impuritatis converti & mutari in specula purissima, & exemplaria nitidissima omnis castimonix, & Angelicæ puritatis: potuerunt isti & istæ, cur non & tu?

Modum hunc hostem internum, hunc tyrannum crudelem penitus ex arce cordis depellendi nos docuit dux noster Christus JESUS, cum ex energumeno ejecit demonem, qui misellum hominem à prima statim infantia invaserat, & infederat, ajens: *hoc genus demoniorum non ejicitur, nisi in oratione, & jejunio*, Marc. c. 9. Hanc doctrinam, hoc exemplum secutus D. Augustinus optimus & peritissimus in hoc potissimùm conflictu Magister, & verbis docuit, & factis expressit: *tuarum, inquit, partium est, hostem hunc adoriri oppugnare, in tuo corpore,*
velut

velut in arce munita dominantem, non jam igneis globis, sed flagellorum ictibus acriter verberare, ejus vires interclusâ annonâ infringere, enervare, & per inediam ad deditiōnem cogere; tuum est ardentibus flammis non oleum, sed aquam affundere, & pabulum subtrahere, donec tandem in frigidum cinerem subsidant: hoc tu facere & potes, & debes: quod autem tuarum partium, tuarum virium non est, quod tu non potes, petere & impetrare per orationem potes à DEO, qui suis partibus minùs deerit, quàm tu tuis: *facere quod possis, & petere quod non possis.*

Contraria contrariis curantur, calida frigidis, frigida calidis: clavus clavo pellitur, consuetudo consuetudine vincitur. Deditus es iræ, solitus effervesce, & in diras prorumpere? assuesce primos iræ, & excandescentiæ impetus cohibere, linguæ frænum injicere, & admordere labia, & non nisi ad laudandum & benedicendum DEUM ea solvere ob accepta innumera ab eo, eaque maxima beneficia omne tuum meritum superantia: numerata etiam ipsas tuas adversitates quibus te affligit, inter favores paternos; fatere, longè plura, & acerbiora tuis deberi demeritis, simulque te ad ista promptum, & ad flagella paratum offer.

Pronus es ad invidiam, ad æmulationem? urit, & torquet te proximi felicitas & fortuna? displicet, affligeris, si aliis postpona-

ris? si inferiores tibi æquentur, si pares præferantur, ad altiore gradum in Ecclesia evehantur, & tuum splendorem obscurare videantur? & tu assuesce gaudere de felicitate proximi, orare etiam pro inimicis, rogare DEUM ferventer, ut bona omnia liberaliter effundat, & eorum sinus thesauris suarum gratiarum repleat.

Si intemperantiæ in cibo & potu nimium fræna laxasti, si Baccho, & Cereri nimium indulxisti, siccandis, & epotandis calicibus studuisti, vela in hoc vasto, & dulci pelago, in quo fors sæpius naufragium passus es, contrahe, blandas Sirenes, occasionum scopulos cautè evita, Neptunum Baccho substitue, abdomen, adipatum ventrem, pendula palearia, tricubitales scapulas, torosos humeros constanti abstinentiâ, rigidò jejuniò, salubri fame & siti contrahe, exsicca, & extermina.

Si assueveras aliorum mores & vitam capere, defectus proximi in medium protrahere, amplificare, famam proscindere, de omnibus conqueri, et murmurare; assuesce nunc refrænare linguam eique leges, et limites ponere; de omnibus loqui semper bene, de absentibus nunquam loqui, quod non auderes iis præsentibus.

Largas in pauperum manus effunde elemosynas, ut ita profundas radices, quas in corde tuo egit avaritia, et auri cupiditas extirpes, et penitus evellas. Experieris te
brevis

brevi tempore, sensim sine sensu hoc modo
acquisiturum eam consuetudinem, et habi-
tum, priori è diametro oppositum; nam si-
cut ille tibi reddebat malum vix non neces-
sarium, ita tibi hic reddet bonum facilli-
mum.

Nullò tamen medio meliùs etiam ferreas
jam consuetudines stirpitùs evelles, quam
per pœnitentias, ut vocant, exteriores, sive
corporis pœnalitates, et macerationes, sic
enim de his loquitur Concilium Tridentinum
*Sess. 14. c. 8. Satisfactoriæ pœnæ vitiosos habitus
malè vivendo comparatos contrariis actionibus tol-
lunt.*

An ignoras modum, quo serpens utitur ad
exuendam veterem pellem? phœnix, ut mar-
cidas, et senio corrosas pennas renovet,
et reparet? ille subtus scabram et arctam pe-
tram corpus suum protrudit non sine acri
doloris sensu, quem suffert, & sibimet ul-
trò infert. Ille sibimet pretiosum construit
rogum, nec horret ardores, quibus vetu-
stas absumitur: sic redit utrique juventus,
& melior forma. Sic & tibi ultroneæ Pœ-
nitentiæ asperitates, & mordaces spinæ an-
tiquas, & ipsa cute tibi tenaciùs inhærentes
prævaricandi consuetudines abradent. Pa-
ciscere cum oculis, & nimis liberam eorum
evagandi licentiam coërce, palpebris cautè
obductis eorum effrænem fugacitatem re-
frænandò: subtrahe solitæ quieti quando-
que horulam, ut hac pœnâ luant fixos il-

R s

los,

los, periculique plenos obtutus illorum ob-
jectorum, de quibus Regius Propheta ca-
nit: *averte oculos meos, ne videant vanitatem.*
Castiga quandoque corpus, & inflictis ver-
beribus debitæ servitutis admone; memine-
rit se non dominum, sed mancipium & ra-
tionis dominio subiectum esse. Interdicito
linguæ tuæ sapidiores & deliciores bolos
in mensa, ut luat nimiam aviditatem arro-
dendi, ac lacerandi famam aliorum, seque
pascendi ejusmodi cruentis frustis.

Ut equus indomitus dometur, & inolita
vitia dedoceatur adhibendæ sunt virgæ, &
calcaria, quibus ejus latera assiduè tundan-
tur, & fodientur: si lenem te erga ipsum ex-
hibeas, si conniveas, si blandiaris, si pal-
pes, vitia non tolles, sed augebis, ut tan-
dem inveterascant: ita si tuis pravis cupi-
ditatibus, inclinationibus, & desideriis
fræna laxaveris, quæ data porta ruent, &
te in certam perniciem abripient: si quid-
quid deliciarum, & commodorum corpus
appetere potuerit, illi concedas, si mensam
basilicè cibus Apicio dignis oneraveris, faler-
nis, vinis cæcubis inundaveris, lectum
morbidis plumis instraveris, appetitui nihil
unquam negaveris, quo fundamento nixus
tibi persuadere, & sperare potes, te hac ra-
tione malos habitus, inolitas pravas con-
suetudines extirpaturum? Ager spinosis nu-
datus sepibus hominum, & animalium
sive bestiarum omnium patet incurribus, &
certæ

certæ ruinæ: ubi non est sepes, diripietur possessio.
Eccli. c. 36.

Si his mediis usus, his suffultus subsidiis fecisti, quidquid tuarum partium & virium fuit, necdum credas debellatum hostem penitus prostratum, & enervatum, vitiosam consuetudinem radicitus extirpatam esse: facile iterum repullulant capita huic multicipiti hydræ, redeunt vires, succrescunt huic Samsoni non evulsi, sed attonsi capilli; noli tibi metipsum fidere, tibi metipsum suspectus esto, ad orationem, & per orationem ad DEUM confuge, pete instanter, ut ipse faciat id, quod tu non potes: *facere, quod possis, petere, quod non possis.* DEUS utique ille est, qui nos prævenit, excitat, corroborat sua gratiâ, ut primos gressus in semitis justitiæ ponamus, ut autem in illis procedamus, curramus, & salutem nostram operemur, necessaria quidem semper ejusmodi divina auxilia, quæ tamen viâ ordinariâ non conceduntur ultrò, sed per orationem, & supplices libellos ad Divinæ clementiæ, & misericordiæ thronum directos, petenda, & obtinenda sunt. Hæc gratia, si etiam reliquæ omnes deessent, nulli deest, nulli negatur, ut possit fortiora illa subsidia sibi ad operandam suam salutem necessaria petere à DEO & obtinere.

Fixum igitur, ratum, statutumque tibi sit, ut ne in via tam ardua & periculosa deficias,

ficias, cespites, impingas, & in antiquas delictorum voragines præcipiteris, sed constans maneat, de virtute in virtutem eas, & usque ad finem perseveres, assiduis, & ferventissimis precibus diu nocturne, mane & vesperi, cœlum pulsa, nec unquam fatigatus desiste, aut cessa ab oratione, quamdiu vixeris, quamdiu spiraveris, suspira, & spera, memor illius; *oportet semper orare, & non deficere*. Luc. c. 18.

Cave tamen, ne orationis nomen te decipiat, & sub hoc tantum intelligas precativulas quasdam vocales, & fugace lingua deblateratas, dum interim cor longè est à Deo, ad quem orat, & quem adorat; intellige potius sub orationis vocabulo, quæ est, & esse debet elevatio mentis ad DEUM, recursus quemdam ad DEUM etiam sine voce, & linguæ adminiculo, solo animo, & quidem ardentissimum, & fiduciæ plenum, ne in æternam ruas perniciem; non aliter, quàm ille, qui in præsentis, et jamjam imminentis naufragii periculo constitutus, desperatis jam rebus, & omni humana ope destitutus ad Divinum, quod superesset unicum, totius animi ardore recurreret, & confugeret auxilium.

Qui solus & viritim cum suo hoste congregi, & victoriam hoc modo de ipso sibi promittere non audet, de commilitone & socio circumspicit, cujus ope fretus, tam dubiam & periculi plenam aleam intrepidè subire

subire possit. Si propria te docet experientia, tantum vigoris, & roboris tibi necdum inesse, quo vehementes jam diu roborata, & inveterata consuetudinis impulsus, & iteratos pravorum habituum impetus retundas, cur non vires, & animos quæris, et sumis ab oratione? hoc medio quid facilius? cum utique difficile non accidat mendico stipem & opem petere præsertim à domino ditissimo, & liberalissimo. Quid hoc medio efficacius? cum DEUS ipse promiserit, & fidem suam obstrinxerit nihil eorum, quæ homini ad consequendam salutem necessaria sunt, negandi illis, qui pro his obtinendis magnâ fiduciâ, & pari constantiâ supplicaverint. Quid hoc medio magis necessarium? nam DEUS, teste D. Augustino, nulli concedit inæstimabile donum perseverantiæ, & gratiam finalem, nisi oranti, & ardentè ac constanter oranti.

III. Ut hostis tandem ex integro profligetur, & debelletur, oportet non tantum callere artem generosè & fortiter ipsi resistendi, sed insuper artem recedendi, & ex imminentibus periculis se in tutum recipiendi. Non satis est, animosè se pravæ consuetudini opponere, convenit etiam cautè, & providè declinare malas peccandi occasiones, vel si forte in has improvidè incidisti, ex his se prudenter, ac sine mora proripere. Ne præfidas tuis propositis quantumcunque videantur serâ, firma, &
in.

inconcussa, quæ concepisti; nam firmo non stat pede, sed facile vacillabit, & de-
nuò corruet, qui se in priores ultrò conjicit,
& implicat laqueos.

Peregrinus, & admiratione dignus tibi vi-
debitur modus, quoad accendendum sacrum
ignem sacerdos Nehemias usus est. Hebræi,
antequam à Nabuchodonosore abriperen-
tur in miserrimam captivitatem Babylonicam,
sacrum, & ad sacrificia in templis offerenda
à DEO destinatum ignem, vivum & ar-
dentem in cisternam profundam & siccam
demissum absconderant. Post non exigua
annorum, & generationum periodum
à Rege Persarum libertate donati & in pa-
triam dimissi nepotes, & posteriores eorum, qui
in Babyloniâ transportati, duram servitu-
tem subire coacti sunt, citato, & avido
cursu ad locum, ubi ignem reconditum à
suis patribus audiverant, properârunt; sed
loco ignis nil nisi crassam, & limosam aquam
invenerunt. Attonitos ad rei novitatem
Hebræos ita animat Nehemias: nil refert,
contribules optimi, nil refert; hanc ipsam
aquam super lignorum strues, quibus sacri-
ficia superimposita jam jacent, ubertim ef-
fundite: videbitis hanc luculenter demon-
straturam, se nequaquam omnem exuisse
memoriam pristinae suæ conditionis, & ig-
næ naturæ. Et en! novum, & priori
longè splendidius miraculum! guttulæ illius
aquæ, quasi tot ardentes scintillæ arida illa
ligna

ligna instar sulphuris in ictu oculi succendunt; erumpunt in luculentas flammæ, quæ intra breve tempus hostias in cineres redigunt; *accensus est ignis magnus, ita ut omnes mirarentur.* 2. Mach. c. 3.

Crediderim, pravas tuas cupiditates, & propensiones prius tam ardentes, & igneas, nunc extinctas, imò in amarissimas contriti cordis, casti amoris & doloris lachrymas fuisse mutatas. Hinc tamen ne nimiùm tibimet ipsi fidas; non audeas nimis propinquè accedere ad ignem istum, quamvis jam aqua lachrymarum extinctum; aliàs excitabis tam grande, et vehemens incendium, ut tu ipsemet, qui hoc excitasti, miraturus sis. Hinc nunquam tibi immunitatem à relapsu in priores miseras promitte, si sponte tuâ in priora te conjicis pericula, et exponis lubricis cadendi periculis.

Fortassis hanc tuam fiduciam fulcit et fundat virtus tua, quam toties jam expertus es tam debilem, et fragilem, qualem jam plurimi alii, jam longiùs, et longè firmiori pede, quàm tu, in via virtutis, et perfectionis progressi in ejusmodi occasionibus, & casibus experti sunt? hinc tibi plus promittere, aut sperare nullatenus prudenter potes.

Fortassis autem hæc tua præfidentia jure meritò niti posse videtur speciali aliquâ gratiâ, et auxiliò DEI extraordinario? sed tu quàm optimè nôsti, divinam providentiam
sicut

sicut stylo, et cursu ordinario non adhibet prodigia, et miracula, ubi necessaria non sunt; ita nec solere subministrare medium selectissimum ad obtinendum finem præfixum, ubi hoc facile consequi possumus mediò etiam minùs præstante, communi, ac ordinariò: nam quò titulo ac jure specialem protectionem ille sibi promittat desuper, qui se spontè, & temerariè in evidentia pereundi pericula conjicit? sapientis prudentissimum, & certissimum effatum est: *qui amat periculum, peribit in illo.* Eccli. c. 3.

Sed permittamus, esto, evadas, non committas peccatum, ad quod te allicit, & impellit occasio proxima; tamen jam graviter impegisti, et peccasti alio peccati genere; atque eà de causa, quòd te spontè proximæ occasione peccandi exposueris: non solum peccat, qui occasione, et tentationi succumbit, sed etiam ille, qui hanc non fugit, cùm facile posset.

Non tamen hic scopus, ad quem modò collimo, solus & unicus est, ut tibi cautam fugam ab occasione proxima suadeam, & persuadeam, hæc enim tibi aliunde præcepta, & necessitatis est; sed etiam fugam ab occasionibus remotis, quæ solum consilii, et prudentiæ est, in re tanti momenti, quanti est æterna animæ salus, in qua promovenda, & ab omni periculo præmuniendâ non est ulla sollicitudo, vel cautela nimia; præcipuè in personis Ecclesiasticis,

&

& Religiosis, in quibus sicut in sole, à sæcularibus etiam minimus nævus, tenuissima macula, vel umbra telescopiis, et microscopiis observatur, notatur & carpitur. Occasiones istæ remotæ disponunt etiam è longinquo, & sensim animam ad lapsum; sunt instar fossorum, & viarum structorum in exercitu, qui quidem ipsi in prælio non configunt, non vulnerant, non occidunt, sed vias sternunt, & complanant subsequenter magnò numero militibus, qui atrociter configunt, vulnerant, & mactant, omnia ferro & igne devastant, & depopulantur.

Inter ejusmodi occasiones remotas numerari possunt lectio librorum vanorum prophanorum, quamvis non obscænorum, lusus, visitationes, conversationes nonnihil liberiores, præsertim cum altero sexu, colloquia, joci, sales mensales, insulsi, maleolentes, illiberales, vestes nimis pretiosæ, harum luxus, forma, statûs sui conditionem excedentes, nimium commoditatum suarum studium, similesque alii complures leves excessus & defectus, vel etiam res de se adiaphoræ & indifferentes, in quibus cautè, & magna cum prudentia procedendum est; ita ut nec civilitatis, nec decentiæ leges transgrediamur, longè minùs conscientiæ dictamina violemus, & animam maculemus, cum detrimento & præjudicio salutis æternæ.

•S.

Nullibi

Nullibi tamen majori opus est circum-
 spectione, & attentione, quàm quando
 agendum est cum mulieribus, quamvis de-
 votis, Religiosis, & spiritualibus, quamvis so-
 lum calamò, & per litteras, quamvis so-
 lum de rebus ad spiritum, ad virtutem, &
 perfectionem spectantibus, nisi tibi harum
 cura, & directio ex officio incumbat, ne
 tibi eveniat, quod Paulus scripsit ad Ga-
 latas c. 3. *cùm spiritu cœperitis, carne consum-*
mamini: porro etiamsi munus tibi imposi-
 tum exigat, ut cum sceminis agas, easque
 instruas, & variè dirigas, etiamsi Episco-
 pus esses, hanc tibi tamen cautelam, nec
 te, nec statum tuum dedecentem præscri-
 berem, qua constanter usus esse scribitur
 S. Hugo Episcopus, vi muneris sui adactus
 agere promiscuè cum omnis generis, & se-
 xus hominibus, quòd nimirum nunquam, &
 ne semel quidem oculos in ullius sceminæ
 faciem defixerit.

Quin conversationes & colloctiones
 omnes cum aliis, etiam viris, Religiosis,
 Ecclesiasticis prudentibus, tui similibus, non
 aliter instituendæ, & admittendæ, quàm
 ut animus honestè recreetur, relaxetur,
 vires reparentur, tempus utiliter fallatur, ne
 arcus semper tensus tandem rumpatur.
 Perperam ageres, & plurimum à scopo de-
 bito aberrares, si ejusmodi solatia adhibe-
 res ad animum non distrahendum à gravi-
 bus, & mordacibus curis, sed ad spiri-
 tum,

tum, ad devotionis fervorem dissipandum, & extinguendum.

Sint tibi statæ diebus singulis horæ, quibus te negotiis tuis suffureris, & non jam cum hominibus, sed cum solo DEO agas, & de negotio omnium negotiorum maximo, summè, & unicè necessario, de, & pro salute animæ tractes: nec has horas DEO destinatas tibi ab ulla unquam multitudine quantumcunque gravium & urgentium sæculi negotiorum subduci, & surripi permitte. Imitare, & æmulare Regem Davidem *de die in diem* Psalm. 6. se publico aulæ theatro tantisper subtrahentem, hujus strepitus & tumultus in domestica, & quieta solitudine devitantem, mutabat enim non rarò salutis suæ studiosissimus Rex aurea laquearia, regia cubicula, & Augustalia in pias eremos, in quas regem exutus, & solitarium eremicolam indutus, se recipiebat, DEO, sibi que soli vacans, amaris pœnitentiæ & amoris lachrymis maculas prioris vitæ eluens, & futuræ præcavens.

O quàm grande tibi emolumentum non conferet hæc spontanea, & quotidiana fuga publici, hæc piæ feriæ, & induciæ hoc sacrum ab omnibus prophanis curis & negotiis otium, hic à mundo recessus, & ad DEUM accessus ad obtinendam illam in bono constantiam, & perseverantiam, sine qua etiamsi bene, imò

276 *Paranesis ad perseverandum in bene cœptis.*

quàm optimè cœperis , nunquam æter-
nam felicitatem , & salutem , quam tibi
ex animo precor , & opto , obtinebis :
non qui benè cœperit , sed qui perseve-
raverit usque in finem , hic salvus
erit. Matth. 24. v. 13.

O. A. M. D. Deiparæque
V. G. Amen.

INDEX